

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

AARBOG

FOR

HISTORISK SAMFUND

FOR SORØ AMT

X.

1922.

AARBOG

FOR

HISTORISK SAMFUND

FOR SORØ AMT

X.

1922.

Redaktionsudvalget:

Akademikasserer, cand. mag. *L. F. la Cour*, Sorø, Formand.

Redaktør *J. V. Christensen*, Ringsted.

Pastor *P. Severinsen*, Bringstrup.

MIDTSJÆLLANDSKE MARK- STRØGS NAVNE.

ET FORSØG PAA EN SAMSTILLING.

Af

J. V. Christensen.

 Nutidens Navngivning savner ikke Fantasi, men mangler ofte Idé. Dette gælder ikke mindst Villanavngivning, der rummer Brokker af alle Sprog. Adskillig Gaardnavngivning lider af de samme Fejl, hvorvel man her oftest har holdt sig til „Lyst og Minde“.

I Modsætning til en nyere Tids overdaadige Paa-fund var den ældgamle og meget omfattende sjæl-landske Navngivning (paa Markstykker og lign.) klar og realistisk og, saavidt man kan skønne, betegnende. Den mangfoldige Navngivning har været en Nødvendighed, saalænge Markfællesskabet herskede. Medens man nu som Regel betegner ethvert Jord-stykke ved dets Tilhørsforhold (Peter Hansens Mark, Ole Nielsens Lod), var en saadan Betegnelse ude-lukket i den gamle Landsbyorden. Thi „Peter Han-sens Mark“ var da i Snesevis af Jordstrimler spredt

ud over Bymarkens tre Vange. Og hver Ager betegnedes ved sit Beliggenhedsnummer i den *Aas*, hvortil den hørte, og som havde sit særlige Navn. Tallet paa Agre i Aasen var stærkt varierende, vistnok bestemt af Jorbundsforholdene, Afgrænsningen: Terræn ved Moser, Højdedrag, Træbevoksning o. s. v. Tallet paa Agre kunde være ganske lille, stige til 70—80, ja i enkelte Tilfælde endnu flere, men var vel hyppigst omkring det halve Hundrede. Tallet paa Aase i *Vangen* (Bymarken var delt i tre Vange), var ogsaa meget forskelligt.

Det er Aasnavnene, der næst Landsbyens eget Navn er de ældste bevarede Udtryk for Folkets egne Tanker om Bostavnen. Denne Navngivning, saaledes som den endnu lever i Erindringen hos det ældste Slægtled, har man nu begyndt at interessere sig stærkt for. Og der ligger Spørgeskemaer Landet over. Stednavneudvalget har en Udgave af Samsøs gamle Navne under Forberedelse.

Ser man paa en noget tilfældig, men dog ret alsidig Prøve paa Navngivningen i et bestemt Omraade af det midterste Sjælland, træder der efterhaanden ud af Mangfoldigheden et Vidnesbyrd om et ældgammelt System. Navngivningen falder utvivlsomt — en Del Tilfældigheder fraegnet — inden for fire store Hovedrammer: 1) Jordens Kvalitet, ydre Egenskaber og naturlige Træbevoksning. 2) Beliggenheden i Forhold til By, Vej, Skov, Mose, etc. 3) Udtryk for Egenskaber, der i ældre Tid har præget Stedet eller det nærliggende Omraade eller endnu prægede det. 4) Udtryk for et vist drastisk Folkelune, der undertiden slaar over i Vulgærudtryk, som ikke alle lader sig gengive paa Tryk. Det er, hvad man vel

kan kalde den realistiske, nyttevirkende Navngivning. Og det er den alt overvældende. Hertil kommer saa en Navngivning, som rimeligvis har sin Rod i noget længst forsvundet med Hentydninger til Religion etc.

Indenfor de fire Hovedgrupper er den første langt den mest fremtrædende. Der ligefrem *myldrer* det. Og vi skal kun ved nogle spredte Eksempler, hvis Tal med største Lethed kunde mangedobles, forsøge at give Læserne et lille Indtryk.

I.

Stenen har i visse Egne, særlig i det høje, stenrige Midtsjælland, været stærkt medbestemmende ved Navngivningen. Skønt vore Landeveje har slugt mange af de Stengærder, der for et Hundrede Aar siden (ogsaa senere, men mest omkring og efter forrige Hundredaarsskifte) rejstes i de da nye Skel, er der dog i mange Egne endnu nok til, at man faar et levende Indtryk af Fædrenes Arbejde. Alle disse Sten, tildels store, laa i Fællesskabets Tid drysset over Markerne. Og Navnene er „drysset“ paa samme Maade. *Stenspild* (Testrup) ligefrem rasler (Maaske Stenspield (spjæld): smaa Stenagre (Sv. Aakjær), Stenager, Stenmark (mange forskellige Steder), Højstensaaas (Haraldsted), Lundestensagre (Haslev), „Paa Flinten“ (Gyrstinge) Springestenstykker og Stenrøgleagre (sammesteds), Stenskovsvang (ved den nedlagte Valsøllille By), Stenbjergagre (Valsømagle), Mosestens- og Bredestensagre (Allindemagle), Stenhøjs- Sten- og Bredestensagre (alle i Fredsgaarde), Flintholm, (Slimminge), Flinthøj, (Hømb) Flintebjerg og Rødstens Aas (Ousted), Sprangelstens (?), Smaastens- og Store-

stensaas (alle i Kværkeby), Blaastensagre (Tolstrup, Ringsted Landsogn).

Bevoksningen med Træer og Krat har i ældre Tid været overordentlig fremtrædende. Og dette har sine Steder præget Navngivningen stærkt og allevegne været medbestemmende.

Landsbyen Valsømagle, som ligger i Haraldsted Sogn Øst for det Skovbælte, der strækker sig fra Haraldsted Langesø til helt ind imod Lejre, har eksempelvis i sin Bymark følgende Marknavne: Elmestykker, Galte Tjørnestykker, Pilekærsagre, Ellestetsagre (Ellestente), Abildbjerg, Ellebjergsstykker og Rødegstykker. Ved Valsøllille i samme Afsnit findes Ellemose, endvidere *Liungen* (Lyngen eller Lungen er et Navn, man ofte møder; det viser, hvor udbredt Lyngbevoksningen har været paa Sjælland i tidligere Tid — ofte udtales det i Folkemunde som „Lom“). Ved Gørslev „Skidenliung“, i Torpe Bymark (Herlufmagle Sogn), Torpe Løng og Bagløngen. I Sandby (Tybjerg Herred) hedder en af Byens fire Vange: Liungmarken.

Om Buskbevoksningen fortæller Navne som Tjørnebjerg- og Buskebjergaasene (Valsøllille), Beentjørneaasen, d. e. de stive Tjørne (Ousted), Tjørneager (Hømb), Hønsetjørneagre (Vrangstrup). Om anden Bevoksning: Blommehøjsagre (Klippede), Blommeagre (Borup), Espeløvsagre (Terslev), Espekær (Førslev); Egebjerg eller „Eiager“ og Bøgebjerg forekommer ofte (Bovågreas d. e. Bøgeager i Vrangstrup), ogsaa andre S sammensætninger med Bøg og Eg findes ofte, derimod aldrig Navnesammensætning med Gran eller Fyr. Betegnelsen *Viekær* eller Viemae eller anden Forbindelse med Forledet „Vie“ findes ved en Mængde

Landsbyer, særlig i Nærheden af Mosedrag („Vier, ikke at forveksle med Vidjer, er Betegnelsen for Sjællands mest proletariske træagtige Buskvækst, der endnu den Dag i Dag breder sig i al sin Værdiløshed ved gamle Vandsteder og paa lidet udgrøftede Eng- og Mosedrag). Viermosen nordligst i Torpe By-mark (Herlufmagle Sogn). Dunnekærsaas (Valsømagle) og Dunnermoseholm (Vetterslev) er maaske Navne, hvis Forled stammer fra Muskedonner, en Vandplante, hvis folkelige Navn ofte er „Dunnermosser“. — Heselaaen, Almerhøj og Almerskov (alle i Slimminge Bymark).

Jordbundens Beskaffenhed afspejler sig i, hvad der kan gro paa den og i dens øvrige Egenskaber. Leragre (ogsaa Lergravsagre) og Sandagre findes ved en Mængde Byer, Guldagre (Sneslev ved Ringsted) og Brødstykker (Almstofte i samme Sogn) er utvivlsomt Betegnelser for særligt givtige Jordstykker.

Rugløkkeaa (Haslev), Rugknolleagre (Gørslev), Bygbjerg (Ousted), Havreholm (Valsømagle), Hørland og Ærteland (Bringstrup), Ærtedag (Testrup), Ærtebjerg, ved mange Byer, Hampehave (Mulstrup), Humlemose (Testrup), nævner de dyrkede Vækster, derimod træffer man intet Steds i disse Egne Navne med Hvede. Husdyrene optræder i mange Navne: Hestehave, Hestevang, Hesteholm eller Horsehave nævnes Gang paa Gang. Nødhaveagre („Nød“ maaske lig Kvæg) findes ved Bringstrup, Kohave ved Nordrup pr. Ringsted, Tyrevraastykker ved Haslev, Tyreeng eller Tyrestykker (Betegnelse for Tyrejorden i mange Landsbyer), Svinestykker, Grisekildeaa, Gaasebedsagre og „smaa Gaser“ (alle ved Bringstrup). Bæverskov er Betegnelse

for en Jordstrækning ved Ulstruplund i Terslev Sogn, hvor man finder Træstammer med Spor af, at Bævere har gnavet (fortalt i Mands Minde).

Vaadeagre eller Vaadager gaar ofte igen. Direkte nedsættende Navne finder man meget sjældent. „Den onde Mose“ ved Borup og „den onde Aare“ (et vidtstrakt, i tidligere Tid ikke udgrøftet Terræn nordligst i Herlufmagle Sogn) og „De onde Agres Aas“ (Haugbyrd, Ringsted Landsogn) er vist nærmest Undtagelser. Og det samme gælder Armodsaasen og Lille Armodsaas — vidtstrakte Agersamlinger i Kværkeby Søndermark, — et Omraade, der betegnes som: Sand og Steen, ond haufreiord, huiller 9 Aar. Navne, der fortæller om altfor stor Vandholdighed, er Sølagrene (de sølede Agre) i Fredsgaarde, Sneslev Sogn ved Ringsted, et Navn, man møder flere Steder, Surageraasen (Sandby, Tybjerg Herred), Dyndemose (Gyrstinge), Flødagrene (Tolstrup, Ringsted Landsogn) og Lerklægsaasen (Vrangstrup). I modsat Plan ligger Haardagre og Skorpagre (Gørslev), Skorpenaasen (Kværkeby), Klempestykker, Klemper lig Klumper, (Sandby), Hartbagstykker (Gyrstinge), Harbags Høvd og do. Aas Veterslev. Strivsagre (stribede Agre?) fortæller vel om blandede Egenskaber (Gørslev), Slemmeraas (Veterslev) om ublandede, men daarlige do., Dødholm (Kværkeby) sigter utvivlsomt til Jordens „Dødhed“ som Agerjord.

II.

Beliggenheden i Forhold til By, Vej, Skov, Højdedrag, Mose etc. findes mangfoldigt karakteriseret. Stibjergs-, Stis- og Kirkestisagre findes jævnt fordelt overalt, den første Betegnelse mest naturligvis i bak-

ket Terræn. Bjerg sparer man i det Hele taget ikke paa i den sjællandske Navngivning. I den Henseende skulde man ikke tro paa Sandheden af Digterordet, at „Bjerg kun er Bakke“ her til Lands. Forledet „Bakke“ er meget sjældent. I det stærkt bakkede Terræn ind mod Sjællands højeste Punkt, Gyldenløves Høj, tager „Bjergene“ til.

Vidt spændende er saaledes Navnet „Store Sjællands-Bjergaas“ (Ousted) og Mandebjerg (smst.); i Jydstrup Sogn har man Aasnavne som Ravnsbjerg og Smørbjerg, det sidste muligvis Navn for et gammelt Offersted (Sv. Aakjær).

Beliggenhed i Forhold til Veje og Broer findes karakteriseret ved „Kaaseys“aasen (maaske Korsvejsaasen), Søndre Vejskelsagre (begge ved Testrup), Vej-agreaas (Valsøllille), Grønvejsagre (Gørslev), Bybrosaaen (Fredsgaarde), Bulbrosagre (Klippede), Hjortebrosaa (Ousted), Bukkebrosagre (Mølstrup), Gede-brosagre, Engeleds- og Egeledsagre (alle i Testrup), Mærkeskels- og Vangeledsagre (hvor Gørslev og Slimminge Bymarker støder sammen), Hovledsagre (Tolstrup, Ringsted Landsogn).

Kirkebjergsaasen i mange Bymarker, Navn efter Bakken af denne Betegnelse, er ikke Vidnesbyrd om, at her har ligget en Kirke eller noget, der har tilhørt Kirken; ogsaa denne Betegnelse er udsprunget af Menigmands egen Tankegang; Kirkebjerg er Navnet paa den Bakke, hvorfra man, kommende fra en fjernere Del af Sognet, først faar Øje paa Sognets Kirke (Kirkebjerg i Gimlinge Sogn). Kirkestenteaas (Fensmark) har derimod utvivlsomt Tilknytning til Kirkens Omraade, til hvilket man kommer ind med Benyttelse

af Stenten. Stetsagre d. e. Stenteagre forekommer i Fredsgaarde og a. St.

Skovageraas, Hjemskovs-, Byskovs-, Vedskovsaas o. s. v. gaar igen i mange Bymarker i Skovegne. Og Beliggenheden paa ryddet Skovplads giver sig gærne til Kende i adskillige Aasnavne ved Landsbyer, der iøvrigt ikke selv er præget af Rydningsændelsen („rød“). Tre Vange i Jydstrup Sogns Bymarker, der alle har Naboskab til Skov endnu, hedder Ryemarken, (Jydstrup, Taastrup, Mortenstrup), endvidere: Rystemkerne og „Galderød“ (Testrup), Rydholmsaasen (Vrangstrup), Højrødsaasen (Valsømagle) Langerøds- og Brederødsaasen (Klippede), Langerødsaasen (Gyrstinge). Nabolaget til de vildtrige Skove karakteriseres ved saadanne Navne som Raabukkestykker (Valsømagle), Bukkeagre (Kværkeby), Dyregavsaa (Fensmark), Dyrestisagre (Testrup) o. s. v. Udenfor Rækken af disse Navne, men dog hørende til Dyreriget er Rævehøjsaa (Klippede o. fl. St.), Snogebjerg (Valsømagle), Snogemose (Klippede), Ormeskovsaasen (Kværkeby), Ræveholm (Allindemagle), Traneholm (Tybjerg), Raagestedsaasen (Vrangstrup). Og til Kategorien af Navne, der har Tilknytning til den vilde Dyrebestand hører maaske ogsaa Øl- eller Øllemose, der (iflg. Sv. Aakjær) er den gamle sjæll. Form for Udtalen af *Ulvemose*, men dog ogsaa sine Steder (Øllemose ved Ølshøge, d. e. Højelse kan være et religiøst Udtryk (Øl: Helligdom), Ølmose vestligst i Haraldsted Sogn har ligget øde og ensomt. Ved Ousted ind mod Lejre er ligeledes en Øllemose.

III.

Udtryk for Egenskaber, der i ældre Tid har præ-

get Omraadet eller endnu prægede det, da Navnene optegnedes, men som ikke falder direkte ind under noget af det foregaaende nævnte, har man ogsaa en Mængde af. Her spiller den danske Oldtids herlige Minder — Kæmpehøjen og Stendyssen — navngivende ind, dog som Regel uden særligt Navn for Høj eller Dysse. Man har Kongshøjaasen ved Terslev, og paa Udskiftningskortet fra omkring 1800 har man dette Navn som to Betegnelser: „Kongens Høje“ eller „Kongshøje“, men nu er Navn og Høj udslettede. Ved Haraldsted har man den sidste gule Lerknold tilbage af en Kongshøj, der i Folkemunde nævnes „Kong Haralds Høj“, men Navnet skriver sig muligvis ikke fra de ældste Tider, men kun fra den Tid, da der var et „Kongshus“ i Haraldsted. (Den Bønde-gaard, der senere laa paa Kongshusets Sted, er udflyttet og bærer Navnet „Kongsgaarden“). En Kongshøjsaas fandtes ogsaa i den næsten nedlagte Allindemagle Bys gamle Bøgeskovsvang Maaske skjuler der sig et olddansk Mandsnavn i Forledet til Navnet Glamhøjsaasen (Haraldsted), og det samme kan være Tilfældet med Svennehøj (Allindemagle). Maglehøj (Allindemagle) og Loddenhøj (Haraldsted, Gyrstinge og Fredsgaarde m. fl. Steder) er tydelige nok. Porthøj(?) (Haraldsted) og Dragehøj (Fensmark) er ganske uklare. Alle disse Højnavne har været knyttet til Aasnavne i de gamle Vange. Stejlehøj eller -høw, som Udtalen lyder, og Galgebakke er Navne, der har Tilknytning til langt senere, til en vis Grad „moderne“, Tildragelser.

Til disse kan maaske ogsaa henføres Navnet Rakkerhuleagrene (Tolstrup, Ringsted Landsogn). Sandsynligheden taler dog for, at det er Jordens mindre

heldige Egenskaber, der har givet Stedet dets drastiske Navn.

Stendysse- eller blot Dysseagre fandtes ved en Mængde Byer, langt flere Steder end der nu er Dysser (Mulstrup, Vетterslev, Terslev, Hjelmsømagle, Estrup med to Dysseageraase), Store Stendysseholm fandtes paa Kværkeby Mark, Dysseholm i den delvis forsvundne Landsby Tybjergs Mark.

Navne med *sikker* Tilknytning til den førkristelige Tids Gudsdyrkelse støder man ikke paa ved Gennemgangen af det midtsjællandske Marknavne-Materiale. Nærmest ved Sandsynlighed er vel Navnet Harretoft — en 20 Agres Aas i Gyrstinge Møllevang. Harre, Harg eller Hørg var et helligt Sted, hvor der enten har staaet Gudehov eller et Gudebilled. Haremosen (maaske Harremosen) fandtes Sydvest for Bringstrup By ud mod den store Frøsmose. Navnet „Haremosen“ kendes i Mands Minde, og en Højning kaldes Helligbanken, et nu nedrevet Hus kaldtes „Hellighuset“. Der *er* altsaa Fingerpeg, men hvor meget man tør slutte deraf, lader jeg henstaa.

I Gørslev fandtes en *Harresmose* og *Harresmoseagre*. — *Viborretykken*, der senere har givet Viborggaarden (Herlufmagle Sogn) Navn kan udfra Slutningen om „Vi“ som et helligt Sted tænkes at have Tilknytning til den hedenske Gudsdyrkelse. — Endelig fandtes der i Tybjerg Bys Mark (nu Herregaardsmark) en Aas, der kaldtes *Torenlundsstykker*, en Samling Huse ved Vejen mellem Tybjerg og Aversi bærer endnu det i Folkemunde noget omdannede Navn Taarelunde (Maaske Thorslund).

Fra den katolske Tid stammer Navnet St. Gertruds Aas i Ringsted Klostermark; Stedet kan ikke fast-

slaas, men har været Nord for Byen ved Roskildevejen; St. Gertrud var de Vejfarendes Skytshelgen. Korsageraasen i Testrup Bymark peger mod den samme Tid. Minder om folkeligt Samlag i svundne Tider haves i *Gilsagre* (Ringsted Landsogn) og *Gillisagre* i Gyrstinge Lønningevang.

Tilhørsforholdet til Klostre har ikke efterladt mange Tegn i Navngivningen; nævnes maa dog Munkeskov og Munkehuleagre i Terslev Sogn. En Munkebro fandtes mellem Bringstrup og Sorø, en Munkedam i Skoven ved Broby (Sorø Amt).

Tilknytning til gammel Tids offentlige Liv har ogsaa Navne som Tingvejsagre (Hjelmsømagle), Tingbro, Tingmose og Tingeng (Mulstrup; her var en Tid i Middelalderen Tingsted for Ringsted Herred).

Baunebjerg, Baunehøj eller Bauneaas gaar igen ved By efter By og forklarer sig selv. Det midterste Navn anvendes ofte ved den nye Navngivning af de Gaarde, der ved Udskiftningen eller senere Udflytning er byggede nær det gamle Alarmsted. I dette Navn klinger Folkets Selvhævdelsesvilje som en Fanfare. Ved Baunehøjgaarden paa Kværkeby Mark ned mod Vigersdalen fandt man i 1920 den store rødlig Granitsten, der anvendtes til Genforeningssten i Ringsted.

IV.

Udtryk for *Folkelunet* finder man i en Række Navne paa Agerskifter; de fleste — maaske alle disse Navne — er forlængst gaaet ud af Brug. Her hidsættes nogle Eksempler: Sengefield (d. e. Fjæl) agre (Valsømagle), Køresvendsagre (smst.), Skidenkrukkemose (Allindemagle), „Præstesløjen Tidsfordriv“

(Borup), Sultenside (Testrup), Pandekagestykkerne (Valsømagle), Badstueaas (Valsøllille), „Hemmings Møje“ (Bringstrup), Tidselspild (Haraldsted), „Kallemøgsagre“ (Gørslev), Kærlingeavraa (smst.), Kærlingevang og Kærlingeavad (Mortenstrup, Jydstrup Sogn), Kvindevadsagre (Hømb), Pandestykker og Kindbensagre (Hjelmsømagle).

Ved Udskiftningen fik et Hus i Gørslev Navnet — saaledes skrives det: „Figintehuset“, det ser gaadefuldt ud, indtil man bliver opmærksom paa, at dette Hus ikke fik noget direkte Jordtilliggende, men kun en Udlod („Fik-intet-Huset“). Svarende dertil er maaske det kunstfærdigt skrevne Navn paa en Aas i Store Merløse Bymark: „*Wettegeffuerne*“; man studser, indtil man deler Navnet efter sjællandsk Folkemaal Ve-itte-give, d. e. Vil-ikke-give Aasen, sikkert et af Omraadets daarligste Jordstykker.

Et Kuriosum som Eksempel paa Navnes Opstaaen er følgende: Paa Bromme Mark boede der i svunden Tid en Mand, der hed Frederik. Hans Hus betegnedes som Frederiks Hus. Vittige Hoveder omdannede dette Navn til „Frederiks Hospital“. Frederik døde eller forsvandt fra Egnen; hans Navn tabte Tilknytningen, og Huset blev derefter kun kaldt „Hospitalet“. Et fuldkommen uforklarligt Navn, naar man ikke kendte Oprindelsen! (Fortalt Forf. af nu afd. Landstingsmand P. Rasmussen, Krøjerup.)

Dette er et lille Forsøg paa en Vandring over midtsjællandske Agre med Markbogen og lejlighedsvis et Udskiftningskort som Vejleder. Og det er endvidere et Forsøg paa en Gruppering af nogle beslægtede Navne, taget tildels i Flæng ud af Fortegnelserne. Materialet er jo mægtigt og ikke just let tilgængeligt

for en Dilettant; de Gamle skrev ikke alle lige letlæseligt. Men forhaabentligt har det meddelte Stof evnet at give et Glimt af Mangfoldigheden, — Folkets Tale gennem svundne Slægtled ligger under disse Ord, der har hørt til Fællesskabsbondens mest brugte Udtryk i det daglige Samvær.

MORALEN PAA RINGSTEGEN OMKRING ANNO 1600.

Ved

Arthur G. Hassø.

Man hører saa ofte Folk tale om Tidens synkende Moral, om Forbrydernes urovækkende Antal og om lignende af samme Skuffe. Det turde maaske derfor være af Interesse at faa undersøgt tidligere Tidens moralske Niveau, at faa set efter, hvorledes det stod til med Moralen paa Ringstedegnen omkring Aar 1600. Denne Undersøgelse vil grunde sig paa de bevarede Fortegnelser over *Sagefaldet* (d. v. s. Bønderne) fra hin svundne Tid.

Selvsagt er vi ikke i Stand til at udtale nogen afgørende Dom angaaende den midtsjællandske Befolknings moralske Habitus paa dette spinkle Grundlag alene; men vi kan dog derved skaffe os et nogenlunde Begreb om, hvorledes Fæstebønderne dengang stod aandeligt og moralsk. De fleste af Bønderne omkring Ringsted var nemlig ved Aar 1600 *Fæstere* under Ringsted Kloster, der var Krongods; derfor

havde Kongens Repræsentant, den velbyrdige *Lensmand* paa Klosteret, en vis Jurisdiktion over dem, og til hans Hverv hørte da ogsaa det at oppebære Sagefaldet fra dem. Allerede den 2. Juli 1542 ser vi saaledes, at Abbeden paa Klosteret faar Kvittering paa 100 Daler af Regnskabet for *Sagefald* af Klosterets Tjenere (d. v. s. Fæstebønder).

Senere finder vi i *Ringsted Klosters Lens Regnskaber* en regelmæssigt tilbagevendende Post: Sagefald; denne er det, vi har benyttet til vor lille Skitse, der omfatter Aarene 1566—1611, nemlig Regnskaberne 1566—67, 1570—71, 1576—77, 1579—80, 1585—86, 1602—03, 1607—08, 1609—10 og 1610—11.) Ogsaa er det vor Hensigt hermed at give en Mundsmag af de mange værdifulde Oplysninger, som indeholdes i de gamle Lensregnskaber, en Kilde, der hidtil er blevet altfor lidt benyttet af Forskerne.

Ligefrem statistisk vilde vi kunde udregne, hvilke Overtrædelser af Loven, der hyppigst fandt Sted, og Resultatet vilde blive, at som en flot Nummer eet mødte, hvad vi i det moderne Samfund kalder Løsgatighed og Voldtægtsforbrydelser; Datiden benævned dem

LEJERMAALSSAGER.

For de nævnte ni Regnskabsaar foreligger ikke mindre end 40 Sager af denne Art eller henved 33 pCt. af samtlige Sager. I Betragtning af, at der for Eksempel i Frederik den Andens Gaardsret af 1562 bestemtes, at et altfor intimt Kæresteforhold mellem Tjenestefolk kunde medføre Hængning for den mandlige Parts Vedkommende, maa vi bekende, at Tjenestekarlene i de her omhandlede Tilfælde er sluppet bil-

ligt fra deres galante Æventyr; vi maa dog i Sandhedens Interesse indskyde, at det i det hele var temmelig sjældent, at de strenge Lovbestemmelser skete Fyldest.

Per Jyde, der tjente hos Mads Fynbo i Skellerød, maatte 1566—67 betale 7 Tdr. Havre, fordi han „belaa“ sin Husbonds Pige; derimod slap *Søren Boesen* med 2 Tdr. Havre for en lignende Sag med en Pige hos Jørgen Rasmussen i Benløse i Aaret 1585—86.

Ellers bestemtes *Størrelsen* af Bøderne for Løsgtighed vel nærmest efter Overtræderens Betalings-evne; derfor kan det se noget mærkeligt ud, naar man finder den samme Forseelse takseret til vidt forskellige Beløb.

1566—67 gav *Mads Andersen* i Næsby 62 enkelte (d. v. s. Sølv-) Dalere, fordi han belaa sin Tjenestepige; og Grunden til, at han maatte betale saa stor en Bøde, var, at han havde begaaet den arge Synd, skønt han havde sin Ægtehustru. Det var jo ikke saa lidt at faa i Bøde, naar man tager i Betragtning, at *Niels Hansen* i Sigersted, for hvem Forholdene havde stillet sig paa selvsamme Maade i 1607—08, slap med 16 Daler.

1566—67 maatte *Jens Pedersen* i Kværkeby ud med 1 Pund (ca. 7 Tdr.) Havre „for en Pige af hannem beligget“; 4 Tdr. Havre gav 1585—86 *Hans Lauritsen* i Ørslev, medens *Jens Pedersen* i samme By for at have „besovet“ en Pige kun maatte bløde 2 Tdr. Havre i Aaret 1579—80; ja, kun 1 Td. Havre var Taksten for samme Udaad, øvet i 1602—03 af *Jep Lauritsen*, der tjente i Benløse hos Niels Skram.

For Pengebødernes Vedkommende varierede Be-

løbene lige fra 20 Daler, den allerede en Gang nævnte *Niels Hansen* i Sigersted gav i 1609—10 — han har altsaa atter været ude i Amors gantende Leg —, over de 2 Daler, *Anders Jyde* i Benløse betalte i 1607—8, og de 6 Mark, der var Taksten i samme Aar for *Kristen Jespersen* (ogsaa fra Benløse), til de 3 Mark, som *Peder Mogensen* i Kværkeby maatte erlægge i 1602—03.

Den almindeligste Takst synes imidlertid at have været $4\frac{1}{2}$ Mark, idet ikke færre end henved en Snes Bøder var paa dette Beløb; vi skal kortelig nævne de slemme Syndere, der ikke har ihukkommet det gamle Ord, at al Synd har sin Straf: I 1566—67 *Niels Lauritsen*, født i Balstrup; i 1607—08 *Anders Hansen* i Skellerød for Lejermaal; ligesaa *Jørgen Andersen* i Havbyrd, *Peder Jensen* i Bringstrup og *Laurits Jensen*, om hvilken sidste det ikke fortælles, fra hvilken By han er; i 1609—10 *Niels Andersen* i Alinde, *Laurits Olsen* i Ørslevunderskov („Ørssløuff vnder Schouffuen“), *Jakob Væver* i Haslev, *Hans Nielsen* i Sigersted, *Jep Lauritsen* i Benløse, der ogsaa havde været paa Krigsstien i 1602—03, *Hening Olsen* i Nordrup, *Rasmus Andersen*, der tjente i Kværkeby, *Jens Mouritsen*, der var fra Blangslev, *Mads Olsen* i Sigersted og *Oluf Pedersen* i Kværkeby; endelig i 1610—11 *Mads Lollik* i Benløse, *Oluf Klementsens* i Kværkeby, *Hans Lauritsen* i „Slandrup“ (den gamle, nu forsvundne Landsby Slangrup) og *Rasmus Olsen* i „Thorp“, d. v. s. Torpet.

Anders Pedersen i Kværkeby blev trukket med ind i sin Broders, den ovenfor nævnte *Oluf Pedersens* Affære i 1609—10, idet han maatte afgive 1 Okse

i Bøde, fordi „han husede et Kvindfolk, hans Broder havde beligget, mod Lensmandens Vilje“.

En Okse var ogsaa den Bøde, *Hans Skrædder* i Havbyrd maatte erlægge for at faa Bevilling til at trolove sig i sin egen Slægt i 1610—11; man tog det jo dengang mere højtideligt med Slægtskabsgrader, en Overlevering fra den katholske Kirkes meget strenge Baand i den Retning. Samme Aar bødede *Laurits Ingvorsen* i Nordrup 2 og *Jens Skrædder* i Torpet 1 Okse for Lejermaal.

Naar vi ovenfor har set Bøder paa indtil 62 Sølv-daler for Utroskab mod Ægtefæller, maa man tilvisse erkende, at for ligefremme *Voldtægtsforbrydelser* var Bøderne mærkværdig milde. I Aaret 1602—03 var der to saadanne Sager, idet baade *Peder Ravn* i Hjelmsø og *Knud Truelsen* i Sigersted for „Jomfruwe Krenckere“ havde at betale hver — 2 Tdr. Havre!

Til Slut skal nævnes en noget uklar Post, nemlig at *Rasmus Pedersen* i Kærup i 1585—86 gav 12 Mark for *ulovligt Favntag*; maaske hører denne Bøde under den ovenfor behandlede Kategori; sandsynligere er det dog, at der her er Tale om et ulovligt (d. v. s. falsk) Favnemaal.

Saaledes forholdt det sig altsaa med Sagefaldets største Post, de Bøder, der skyldte Overtrædelse af de moralske Love deres Oprindelse. Meget betegnende er det for Tidens Aand, at den næststørste Post hedder

DRAB OG SLAGSMAAL.

Det 16. Aarhundrede var jo, som afdøde Prof. Troels-Lund har vist os i sit herlige Kulturværk

„Dagligt Liv i Norden i det 16. Aarhundrede“, *de stærke Lidenskabers Sekel*; parat til Elskovsleg og rask til i en hidsig Ordstrid ogsaa at gribe til de mere slaaende Argumenter, det var jo det, der satte Præget paa hin Tids blodrige, sanselige Mennesker.

Et *Drab* kunde man nemt rage sig ind i, men ogsaa næsten lige saa nemt klare sig ud af igen; vi har et Par Eksempler:

1576—77 betalte *Mads Ibsen* i Benløse og hans Broder 40 Mark for deres Stedfader („Sthiffader“), som de „wdj hielslod“. 1609—10 gav *Bertel Jyde* i Bringstrup 5 Daler „for Raadssag ham blev oversvoren, for han var med at dræbe Jørgen Fynbo i Ringsted Torp (d. v. s. Torpet)“, medens hans arge Følgesvend *Hans Jørgensen*, ligeledes fra Bringstrup, slap med 3 Daler „for Flok og Følge i samme Drab“.

Hvis den fæle Manddraber imidlertid undløb, blev hans Ejendele konfiskeret; saaledes kunde *Peder Andersen* i Kværkeby i 1576—77 overlade Lensmanden 2 Mark 4 Skilling for noget Korn, som en Morder var løbet fra.

1607—08 gav *Rasmus Jensen* i „Sønderstede“ 30 Daler paa sin Datters Vegne „for hvad Forseelse hos hende kunde være, at hendes Barn døde og omkom“; saa nemt slap hun over et BARNEDRAB; antagelig har hun ligget sit Barn ihjel, noget, der hændte ret hyppigt i hin Tids store Senge, hvor hele Familien, ogsaa Tyendet, laa stuvet sammen.

Slagsmaal og hævnende *Overfald* hørte til Dagens Orden; thi ligesom Adelens Medlemmer hævnede Fornærmelser med Sværd i Haand, saaledes afgjorde de jævne Bønder deres Mellemværender i regulære

Slagsmaal. Tiden var haard og ikke saa lidt brutal i sin Tankegang.

1566—67 maatte *Jens Høgs Søn* i Nordrup bøde 1 Pund (ca. 7 Tdr. Havre), for at have slaaet sit Bysbarn, Hans Andersens Dreng; samme Aar vankede der 5 Sølvdaler i Bøde til *Jakob Skriver* i Kværkeby, fordi han slog Rasmus Smed („Smidt“) i Sognekirken.

1570—71 gav *Jørgen Lauritsen* „i Gaarde hos Jep Olufsen i Egilstrup, for han vilde have slaget Oluf Boesen ibid. i sin egen Gaard“ 2 Tdr. Havre; *Jørgen Jensens Stedsønner* i Tvindelstrup („Tuingilstrup“) fik 4 Tdr. Havre i Bøde, fordi de kære Brødre samme Aar „droges i Haaret i Auerxii (d. v. s. Aversi) Marked“.

1576—77 slog *Oluf Jensen* i Terslev et af Klosterets Bude i „Bestilling“, d. v. s. i Funktion, og maatte derfor ud med 4 Tdr. Havre, altsaa dobbelt Takst.

1579—80 var det rent galt med Slagsmaal: *Oluf Rasmussen* i Kærup, „for han slog Peder Høg i Sliminge paa Torvevejen til Køge“ 8 Mark; *Kristen Sørensen*, der tjente i Havbyrd, „for han gjorde Jens Olsen ibid. Wfyrn (d. v. s. Vold, Fortræd) i sin egen Gaard“ 1 Stud; *Kristen Jyde* i Nordrup, der slog sit Bysbarn Oluf Høg, maatte give 3½ Mark; den 25. Juni 1579 gav *Karen Jens Madsens Søn* i Benløse for „Wfyrn“, han havde gjort en Husmand samme-steds i dennes egen Gaard, 8 Mark, og for samme Bedrift gav *Gudmands Søn* 3 Mark. Den 2. November samme Aar betalte *Jørgen Høg* i Slingerup 1 Stud, fordi han havde slaaet en af Klosterets Vognsvende (d. v. s. Kuske), og *Kristen Jyde* i Nordrup

2 Tdr. Havre „for hans Kvinde tilhjælp i samme Gerning“.

1585—86 havde *Oluf Rasmussen* i Kværkeby været oppe at slaas, en Fornøjelse, der ansloges til 3 Mark. 1602—03 var der atter Uro i Gemytterne ude i Nordrup; thi *Henning Knudsen* sammen med Kristen Andersens to Tjenestekarle, *Rasmus* og *Peder*, havde overfaldet Anders Olsens Dreng; derfor maatte de give hver 1 Td. Havre i Bøde. Samme Aar havde *Anders Kristensen* i Kværkeby slaaet sin Dreng, hvilket kostede ham 3 Mark. 1607—08 faldt der ogsaa nogle Bøder for Slagsmaal: *Jørgen Poulsen* i Høm 3 Tdr. Havre, *Anders Jyde* i Benløse 2 Daler, *Anders Nielsen* og *Søren Nielsen* i Alinde tilsammen 3 Daler.

1609—10 var de gæve Bersærker følgende: *Oluf Andersen* i Nordrup 12 Daler, *Lars Nielsen* i Høm 1 $\frac{1}{2}$ Daler, *Aksel Andersen* i Hjelmso 6 Tdr. Havre, *Marquor Sørensen* i Ørslev 2 Tdr. Havre, *Kalle Pedersen* i Ordrup og *Jørgen Koch* i Vетterslev 3 Daler hver.

Da vi nu har set, hvorlunde Ringstedegnens Mandfolk af og til har taget sig en rask Holmgang med de dertil hørende blaa Øjne, Næsestyvere og Kindheste, kunde det have sin Interesse at erfare, hvordan det forholdt sig med de mere lyssky Idrætter, de, der som Regel maatte udføres i Nattens Mulm og Mørke, og de, hvormed det gjaldt om at berige sig paa andres Bekostning, kort sagt de Lovovertrædelser, der bærer Betegnelserne

TYVERI, HÆLERI OG BEDRAGERI.

Blandt Tyverisagerne indtager *den ulovlige Skov-*

hugst en fremtrædende Plads. I de maanelyse Nætter, naar Egnen sov, kørte Bønderne ud i en af de nærmeste Skove, i Bedsted Skov, i Sigersted Hjemskov, i Bringstrup, Egerup eller Ørslevunderskovens Skove, og hvad de nu hed, de længst forsvundne Skovstrækninger; snart klang Øksehuggene i Nattens Stilhed; bragende, kvasende sank et Træ til Jorden, ned i Egeskovens frodige Krat af Hassel, Hvidtjørn, Skovæble og vilde Roser. Inden Morgenhanen galede, laa Byttet skjult og velforvaret mod uvedkommende Blikke i en eller anden Bondegaard.

Men vé den skyldige, om han blev grebet paa sine Gerninger; saa gik det ham, som det hændte *Niels Knudsen* i Terslev, der i 1570—71 maatte sone sin Synd med 2 Tdr. Havre, eller som *Jens Tuesen* i Tjæreby, der havde hugget et Egetræ i Stenkelstrup Vang („Stenckillstrup Waanng“) i 1585—86; han maatte nemlig klare sig af sin Brøde med 8 Mark. For samme slemme Gerning maatte *Anders Klausen* i Torpet og *Anders Jensen* i Sigersted i 1609—10 betale henholdsvis 2 Okser og 10 Daler.

I 1585—86 maatte de *Kværkebymænd* („Querckebymenndt“) for ulovlig Elle- og Tjørnehugst bøde 240 Mark i Fællesskab, og da de oven i Købet i denne Sag havde været saa frække at „suplicere Løgnn“ til selve Hans Majestæt, vankede der et yderligere Tillæg paa 73 Mark.

I denne Sammenhæng kan det endvidere nævnes, at det ogsaa kunde komme til at gaa ud over selve Klosterets Skovfogeder og Skovløbere, naar disse var i Besiddelse af alt for meget Initiativ. Saaledes maatte *Peder Nielsen* i Ørslev afgive 2 Stude i 1585—86, fordi han havde „solgt Skov (d. v. s. Brænde)

uden Minde (d. v. s. uden Tilladelse)“, medens *Laurits Ingvorsen* i Nordrup i 1609—10 havde solgt Brænde og ikke ført det ind i sit Regnskab, men stukket Pengene i sin egen Lomme, hvilket kostede ham 2 Okser.

Men ikke blot Brændetyverier har vi Eksempler paa; ogsaa andre Ting har været Objekter for Egnens arge Langfingre, som da *Hans Træskomager*, der boede i Mogens Hags Hus i Veterslev, stjal et Plovjern fra sit Bysbarn Søren Jyde i 1570—71, og maatte fri sig fra sin Tyvssag med 18 Mark.

Ikke altid slap de slemme Tyveknægte godt fra deres djævelske Forehavender, og det kunde hænde at de maatte lade deres egne Ting i Stikken; i 1576—77 havde tvende Tyve forsøgt sig paa *Ringsted Kloster*, men maatte være blevet overrasket; thi de løb fra et Øg og et Føl, der senere vurderedes til ialt 7½ Mark.

I Aaret 1579—80 rømte en Karl i Sigersted, ved Navn *Oluf*, bort, fordi han var mistænkt for at have stjaalet et Plovjern; hans Efterladenskaber, der tilfaldt Kongen, d. v. s. i dette Tilfælde Klosteret, vurderedes til 7½ Mark, hvortil kom 1 Skæppe Ærter og 1 Mark, som *Herluf Skaves Møller* i Englerups Mølle var samme *Oluf* skyldig.

Et gammelt Ord siger, at *Hæleren* er lige saa god som *Stjæleren*; da denne Sentens' dybere Mening er gaaet ind i Lands Lov og Ret, er det trøstende, at Lovens straffende, hævnende Arm er saa lang, at den kan naa at ramme ogsaa disse Forbrydere; det kunde den ogsaa i det 16. Aarhundrede, hvad dengang adskillige maatte sande, for Eksempel *Morten Skrædder* i Kværkeby; for Gods „dølt“ (d. v. s.

dulgt, skjult), som hans Søn Søren havde stjaalet, fik Skrædderen nemlig en Bøde paa et Pund (ca. 7 Tdr.) Havre i 1566—67. Og den *Kristen Ibsen* i Torpet, der kun var en gemen Tjenestedreng, maatte give Afkald paa 2 Mark, fordi han paa en noget mistænkelig Maade havde købt nogle Svin i 1576—77. Derimod maatte *Knud Pedersen* i Ortved i 1585—86 ud, ikke alene med 1 Stud, men ogsaa med en halv Tønde Smør, blot fordi han havde skjult en Otting Smør i 4 Aar; mon det egentlig ikke var blevet noget harsk i Mellemtiden? Fire Aar er dog en antagelig Alder paa Smør!

Ulovlig Omgang med Hittegods, nemlig ved at beholde det og betragte det som sin Ejendom, „tage det til sig som sit eget“, har alle Dage ligget Menneskenes Børn saa snublende, fristende nær; men Lovovertrædelse er og bliver det; det maatte *Niels Andersen* i Nordrup bekende, da det blev opdaget, at han havde fundet og beholdt en „Fæeklocke“, d. v. s. en Koklokke; hans Brøde takseredes til ikke mindre end en Stud; samme Aar — det var i 1585—86 — fandt *Jon Lauritsen* i Bringstrup en Kande, som han beholdt; Resultat: 5 Skæpper Rug i Bøde. Endelig fandt *Jep Fynbo* i Høm en Jernstang i 1607—08; men da han ikke fremlyste den og beholdt den, kunde kun 7 Daler fri ham for videre Vrøvl i den Anledning.

For *Bedrageri* finder vi ogsaa en Del Bøder; men Sagernes Art var jo ikke helt den samme som i vore Dage; Mulighederne var færre; saadan noget som Veksselfalsk, Checkbedrageri o. s. v. var af gode Grunde udelukket. Bedragerierne i hin Tid gør paa os Børn af det moderne Samfund et noget smaat-

skaarent Indtryk. Vi skal vise det ved nogle Eksempler.

1570—71 havde „Little Maaens“ (Lille Mogens) for Klosterets Port for noget Rug „døllt med Niels Bagere“ maattet af med 12 Mark. Med denne noget uforstaaelige Post menes, at Accise- (Bytold-) Optræveren, Lille Mogens, havde ladet Niels Bager (i Ringsted) slippe igennem Bommen uden at betale Accise af sin Rug, altsaa efter moderne Terminologi: Bedrageri mod Toldvæsenet.

Den 12. December 1579 maatte *Søren Jensen*, der tjente i Sigersted, betale 2 Tdr. Havre i Bøde, fordi han ikke havde tiendet retfærdigt, d. v. s. han havde snydt med sine Tiendeafgifter (Indkomstskat); det virker næsten helt moderne!

Ude i den samme By Sigersted boede i Aaret 1602—03 en Degn, „*Lauritz Deginn*“, der synes at have ført et forholdsvis virksomt Liv — af en Degn i Datiden at være; thi nævnte Aar fik han 10 Daler i Bøde, fordi han — som det siges — havde ført videre Hævd og Bygning paa Degnestavnen, end han burde med Rette; oven i Købet havde han hugget noget af Byens Jord og ført Hævd derpaa uden Hjemmel. Han har aabenbart i det smaa været for hin Tids Sigersted, hvad Neergaard paa Ringsted Kloster var for en senere Tids Ringsted.

Under Bedrageri kan ogsaa henføres følgende: 1609—10 var 6 Mænd i *Kværkeby* tiltalt for, at de havde fordulgt „Drift“ og ikke forholdt sig dermed, som Loven bød; de blev da dømt til følgende klækkelige Bøder: Niels Madsen, Oluf Pedersen, Hans Frandsen og Anders Ibsen hver en Okse, Niels og Jens Olsen hver to Daler. Drift er en Bøde, der be-

tales, naar ens Kvæg kommer ind paa fremmed Grund og derfor egentlig kunde konfiskeres.

En anden Forseelse, som Datidens arme Fæstebønder ofte kunde gøre sig skyldige i, var ved Sløseri at fremkalde

GAARDENES BRØSTFÆLDIGHED.

Grundene kunde være to: Mangel paa Midler og Mangel paa god Vilje. Naar Gaardens Forfatning imidlertid blev Lensmanden altfor broget, lod han afholde Synsforretning over Bygningerne; disse blev da „sagt i Fæld“, d. v. s. erklæret for at være brøstfældig, hvorefter Fæstebonden dømtes til at erlægge en Bøde. Saaledes blev *Hemming Ibsens Efterleverske* (d. v. s.) Enke i „Vemmirløuf“ nødt til at betale 24 Mark, da hendes Gaard blev „saugtt wdj faalld“ i 1566—67.

1576—77 maatte *Hans Ibsen* i Hjelmsømagle af med 1 Stud af samme Grund, medens Taksten for baade „*Jenns Wegle*“ (antagelig Jens Ugle) i Vrangstrup og *Oluf Madsen* i Høim var 6 Mark.

1579—80 var det *Mads Fynbos* Gaard i Tolstrup, der blev sagt „i Fæld“, hvorfor Sønnen — Faderen maa vel være død i Mellemtiden — maatte betale en Bøde paa 4½ Mark. — —

Endelig er der en Mængde

FORSKELLIGE SAGER,

som ikke kan anbringes under noget fælles Synspunkt, men maa behandles hver for sig.

Brud paa Forlig var en svar Overtrædelse, set med Datidens Øjne; derfor fik *Oluf Høg* i Veterslev 12 Mark i Bøde for et „Opbrødt“ i en forligt Sag

mellem ham og Mogens Hage i samme By i Aaret 1570—71.

Falsk Vidnesbyrd maa man som bekendt ikke føre om sin Næste; derfor maatte ogsaa *Jørgen Vind* i „Egilstrup“ i 1570—71 sone den Brøde med 9 Skæpper Havre, at han havde „for Løgnn optingett“ en Gaardmand. Endnu haardere blev *Oluf Ingvorsen* i Sigersted klapset af i 1576—77, fordi han havde faret med „flaskelig“ (sic!), d. v. s. falskelig, Vidnesbyrd; han maatte nemlig aflevere 2 Stude til den velbyrdige Lensmand.

Naar den ene Part i en *Trætte* ved Tingets Afgørelse fik Dommen imod sig, havde vedkommende ogsaa at betale, og Bøden kunde for Eksempel være 1 Pund (d. v. s. ca. 7 Tdr.) Havre, hvad i Aaret 1570-71 *Jens Madsen* og *Jeppe*, som tjente hos Troels Olsen i Sigersted, maatte betale, fordi de havde tabt en Trætte med den ovenfor nævnte Oluf Ingvorsen i samme By.

I Aaret 1576—77 maatte *Hans Pedersen* i Benløse med 4 Tdr. Havre klare sig ud af sin Forseelse, der bestod i, at han i nogen Tid havde taget *Tjeneste udenfor Godset*.

Ogsaa for at *give Vagabonder Husly* var der Bødestraf; derfor maatte *Hans Pedersen* i Benløse give 1½ Mark, fordi han havde „herbergit nogle Løssegiengere“ i 1579—80. Det havde man for sin Barmhertighed mod nogle stakkels Mennesker!

Et Par Tilfælde af *Overlast* mod fremmed Ejendom finder vi i Sagefaldslisten for Aaret 1585—86. En Dreng — hvilket maaske vil sige en Karl — *Rasmus* i Sigersted, der havde nedbrudt en Svinebod ude paa Hylstrup Mark, maatte bøde 4 Tdr. Havre, og

Hans Nielsens Søn i „Harritzsthedt“ (Haraldsted), der var kommet for Skade at slaa en Svingel (Bom) i Stykker paa Hans Majestæts nye Vej, havde derfor at erlægge 4 Mark. Samme Aar gav *Oluf Madsen* i Sigersted 8 Tdr. Havre for nogen Havre, han „missthog“ paa Marken. 1609—10 „misstogh“ *Gert Olufsen* i Alinde nogle Lam; hans Bøde blev stor, nemlig 80 Daler og 3 Okser.

Endnu andre Forhold var ulovlige og medførte Bøder: *Hans Skrædder* i Havbyrd havde i 1602—03 antaget Husfolk mod Forbud, hvilket kostede ham 2 Tdr. Havre. *Laurits Ravn, Anders Pedersen* og *Peder Hugger* ude i samme By Havbyrd havde i 1607—08 ikke pareret Ordre, og for deres „Wlydelse“ maatte de da bøde tilsammen 9 Mark. I det samme Herrens Aar havde *Klosterets Bønder* i Nordrup og Mulstrup foretaget en Udpantning hos Poul Lauritsen i „Gielsagger“; men der var den nederdrægtige Hage ved denne Forretning, at den havde været ulovlig, hvorfor den maatte sones med et Beløb paa ialt 5½ Daler. Endelig maatte *Bendt Hallandsfar* i Kærup i 1610—11 give 2 Okser, fordi han tvært imod Kongelig Majestæts Brev havde forlangt en ubillig Løn af Kristoffer Pedersen sammesteds.

SELMORDERES OG UGÆRNINGSMÆNDSS GODS.

Vi har allerede set Eksempler paa, at *Forbryderes Gods* tilfaldt Klosteret (Kongen) i visse Tilfælde; vi kan hertil føje et Par Eksempler fra Aaret 1579—80:

Niels Jyde i Torpet overleverede Lensmanden 4 Mark 4 Skilling for nogen Ejendele, tilhørende hans Dreng, der var rømt, „for nogen Ugernings Skyld“.

Efter *Søren Thomsen* i Hjelmsømagle og hans Hustru, der var noget Tyvepak, fandtes mange rare Sager; vi kan nævne: 1 Sølvbæger paa 12 $\frac{1}{2}$ Lod 1 Kvint, Værdi 12 $\frac{1}{2}$ Mark 4 Skilling; 6 smaa Kalve vurderede af Poul Skrædder i Ringsted, Klement Olsen i Kongsted, Jens Olsen og Søren Jyde i Ørslev og solgt for 5 Mark; 1 Kvie solgt for 4 $\frac{1}{2}$ Mark, 1 graa Hest for 5 $\frac{1}{2}$ Mark, 1 gammel Hest for 10 Skilling, 1 gammel Hoppe for 12 Skilling (til „Niels Suerdfeygere“, d. v. s. Vaabensmed i Torpet) og mange mange andre Sager, som Klosteret brugte til eget Behov: Kreaturer, Inventar og Avl, bl. a. Rug, „som waar meste parten Klindte och Heygre (d. v. s. Hejregræs)“ og derfor kun kunde bruges til Klosterets Svin.

Ogsaa *Selvmorderes Efterladenskaber* var hjemfaldet til Kronen. Fra samme Aar 1579—80 finder vi en Fortegnelse over, hvad Klosteret modtog efter *Jens Olsen*, der var Hakkelsesskærer i Klosteret; han havde taget Livet af sig ved at drukne sig i en Brønd i Ringsted — uvist af hvad Aarsag; skjuler der sig en Kærlighedstragedie i disse Regnskabets korte, knappe Linier? Eller har han lidt af Livslede? Har han været beruset eller haft et Anfald af Sindsforvirring? Ingen ved det. Glemselens Slør har kastet sit skærmende Dække over hans Endeligt. Kun en enkelt Regnskabsnotits fortæller os, at Jens Olsen har været en fattig Mand; thi hvad ejede han? Kun disse faa Ting: 2 halvslidte Hørgarnsskjorter, 1 Trøje af Sardug, 1 halvslidt Uldskjorte af rødt engelsk Klæde, 2 Par Bukser af groft engelsk Klæde og 1 Flaske-trøje af „Kiemmeliin“; disse Beklædningsgenstande, der tilsammen repræsenterede en Værdi af kun 7 Mark, gaves i Løn til Hans Bager, medens Klosteret selv

beholdt 1 Par Hørgarnslagener, 1 groft do., 1 Par Blaargarnslagener, alt til en Værdi af 26 Mark 5 $\frac{1}{2}$ Skilling; desuden skyldte Herluf Skaves Vognsvend Jens Olsen 1 Mark 1 $\frac{1}{2}$ Skilling. Resten var kun gamle og værdiløse Klæder, som blev „givet bort i Guds Navn til de fattige“.

Vi har nu i det foregaaende set, hvilke Forseelser der blev sonet med Bøder, og hvor store disse har været i hvert enkelt Tilfælde. Det kunde maaske interessere derefter at undersøge

SAGEFALDETS AARLIGE BELØB.

Den Sum, Posten Sagefald hvert Aar har indbragt Kongen, har været meget varierende; nogle Aar har Indtægten været stor; andre Aar har Syndelysten aabenbart ikke været saa stærk, at Bødeindkomsten er blevet af nogen nævneværdig Størrelse.

1566—67 lød Posten „*Sagefalldt*“ paa 67 enkelte (d. v. s. Sølv-) Dalere, 28 $\frac{1}{2}$ Mark runde Penge (d. v. s. Mønt, der var af ringere Værd end det tilsvarende paalydende Beløb i Sølv) og 27 Tdr. Havre.

1570—71 indbragte Posten „*Sagefalldt*“ kun 4 Mark, 2 Pund 1 $\frac{1}{2}$ Tdr. 1 $\frac{1}{2}$ Skæppe Havre.

1576—77 var der „*Inndkommenn till Sagefald*“ 63 $\frac{1}{2}$ Mark 4 Skilling, 8 Tdr. Havre og 3 Stude.

1579—80 var der „*Indkommit til Sagefald och aff Wgierningsmendtz Godtz*“ 12 $\frac{1}{2}$ Mark 5 Skilling, 5 Stude, 6 Køer, 15 Faar og Lam, 4 „Stullinge“ (d. v. s. unge Stude), 15 Svin, 6 Pund 3 Skæpper Rug, 2 $\frac{1}{2}$ Pund 7 Skæpper Byg, 16 Tdr. 2 Skæpper Havre, 1 Skæppe Ærter, 6 Hopper og desuden Klæder, Kobber og andet, som blev brugt paa selve Klosteret. Dette Aar har altsaa været et slemt Aar moralsk set.

Posten „*Saghefald* thill Rinngsthedt Closther fra Philippi et Jacobi Dag (d. v. s. 1. Maj) 1585 och thil samme Aars Dagh igienn 1586“, — var omtrent lige saa stor, eller snarere større, nemlig paa 464 Mark, 1½ Tdr. Smør, 1 Pund 5 Skæpper Rug, 9 Skæpper Byg, 20 Tdr. Havre og 7 Stude.

1602—03 var der „oppeboren till *Sagefalddt* wdi thette Aar“: 40½ Daler og 10 Tdr. Havre, i 1607—08 indkommen 88 Daler 1 Mark og 3 Tdr. Havre, i 1609—10: 151 Daler 1 Mark, 8 Tdr. Havre, 12 Okser, og endelig i 1610—11: 9½ Daler og 11 Okser.

Til Sammenligning med ovenstaaende Beløb kan vi — fra samme Tid — nævne, at Rektoren og Hørerens ved Latinskolen i Ringsted tilsammen fik ca. 41 Daler og Kosten om Aaret i Løn, og at Ringsted Kloster til at underholde en Student i Udlandet maatte bruge 100 Daler aarlig. Man kan herigennem faa et lille Indblik i Værdien af de Beløb, *Sagefalddet* indbragte, og man maa derefter sande, at helt forarmede kan Datidens Fæstebønder ikke have været, naar de har kunnet udrede saa store Summer for deres Svinkeærinder uden for Lovens Grund.

Vi har nu i det foregaaende omtalt de forskellige Felter af Forbrydernes og Lovovertrædernes brogede, mangeartede Virksomhed: Lejermaal, Drab, Slagsmaal, Overfald, Tyveri, Hæleri, Bedrageri, Sløseri med Gaardenes Vedligeholdelse, Brud paa Forlig, falske Vidnesbyrd, Trætter, Overlast mod anden Mands Ejendom, ulovlige Udpantninger, Anklage for at have givet Vagabonder Husly etc. Mere end ca. 125 Sager kan det dog ikke blive til for dette Tidsrum (i Sandhedens Interesse maa vi oven i Købet endnu en Gang fastslaa, at det kun drejer sig om ni Aars Regnska-

ber). Vi maa derfor indrømme, at maalt med vor Tid, hvor Lovovertrædere sværmer saa tykt som Fluer paa en varm Sommerdag, har Datidens Fæstebønder ikke maattet betale ret mange Bøder, og Forseelserne er med enkelte Undtagelser gennemgaaende ubetydelige. Men om det skyldes, at Fru Justitia i vore Dage er mere aarvaagen end dengang, eller om Lovovertræderne er dummere nutildags end da, saa de lettere opdages, eller om det moderne, uendeligt komplicerede Samfundsmaskineri byder flere Muligheder, ja, derom skal vi ikke udtale os. Vi skal blot til Slut pointere — hvad vi ogsaa begyndte med at understrege — at hvad her er fortalt, kun angaar en enkelt, meget speciel Side af det Liv, der førtes af hin Tids Bondestand; det er derfor ikke nogen fyldestgørende Maalestok for Moralen paa Ringstedegnen Anno 1600, men dog et Bidrag til Forstaaelse af Livet paa Landet for godt tre Sekler siden.

SMAATRÆK AF DET KIRKELIGE LIV I ALSTED HERRED OMKRING 1750.

Af
Henning Jensen.

I.

KLOKKERINGNINGEN I BRINGSTRUP.

Fra 1733—53 var *Frederik Quist* Sognepræst til Lyngø og Broby og fra 1743 var han tillige Provst for Alsted Herred. Til ham indkom der 1746 en Klage fra Bymændene i Bringstrup over Degnen *Poul Hoff* i Sigersted, „at han ikke ringede for de 7 Mænd i Bringstrup Morgen og Aften, ihvorvel han havde gjort dette tilforn“. De Bringstrup Bymænd havde tillige sendt Klagen til Etatsraad og Amtmand *Lilienskjold*. Amtmanden samlede da Bønderne til et Møde hos Degnen for at faa Sagen afgjort. Men Degnen svarede, at „han kunde ikke udstaa for disse 7 Mænd alene at ringe, allerhelst han på den Tid ikke kunde faa nogen at ringe for sig ringere end 5 Rdl. 2 Mk.“ Desuden havde hans Formand i Embedet faaet 4 Rdl. 4 Mk. for at passe Uhrværket, ringe Klokkerne og gøre Kirken ren; men denne Godtgørelse havde han *ikke* modtaget, og han mente derfor, at hans Forpligtelse til

at ringe var bortfalden. Forøvrigt indskød han Sagen til Biskoppen som Kirke-Patron og hans Øvrighed. Bymændene erklærede nu, „at naar Biskoppen sagde, at Degnen skulde være fri for at ringe Morgen og Aften, vilde de være fornøjede, og saa skulde Degnen faa sit Tiende-Korn, som de hidtil har indeholdt og nægtet ham, hvis han ikke vilde ringe“.

Provst Quist indberettede nu Sagen til Biskop *Hersleb*, og henstillede til Biskoppen, at Degnen Hoff „maatte forskaanes for denne Udgift og hjælpes til sin Tiende“. Provsten henviste til, at der var forefaldet et lignende Tilfælde i Munkebjergby. Her var nemlig en Degn, *Christian Winther*, som ikke vilde ringe med Klokkerne i Bromme Kirke Morgen og Aften. Ved en Bispevisitats 1712 klagede de Bromme Bymænd til Biskop *Worm* over Degnen. Men Biskoppen sagde offentlig, „at dersom de vilde have ringet Morgen og Aften, skulde de selv betale det.“

Dermed hørte Striden op. — Provst Qvist sluttede sin Skrivelse til Biskoppen saaledes: „Turde jeg tage mig den Frihed at intercedere (gaa i Forbøn) for ham, vilde jeg gerne, thi han lever ædruelig, tager vare paa sit Embede, og haver sat Degneboligen i god Stand.

Hernæst recommanderer jeg mig i Deres Høiædle Høiærværdigheds faderlige Bevaagenhed, der i al Underdanighed stedse henlever

Høiædle, Høiærværdige Hr. Biskop min
Høist elskeligste Hr. Faders

Underdanigste Tjener

Friederich Quist.“

Liunge d. 5. Marts 1746.

Biskoppens Svar findes ikke i Landsarkivet. Men der er jo ingen Tvivl om, at han har fulgt Provstens Henstilling, og at de 7 Bringstrup Bymænd, hvis de i Fremtiden vilde have ringet Morgen og Aften, har maattet betale det selv.

ET GENSTRIDIGT KVINDFOLK.

Pastor *Nyholm*, som fra 1746—68 var Sognepræst til Slaglille og Biernede, fandt sig d. 15. Marts 1747 foranlediget til at forelægge Biskop *Hersleb* følgende ubehagelige Sag:

„Høiædle, Høiærværdige Hr. Biskop,
Gunstigste Patron!

Jeg tager mig herved den Frihed paa mit Embedes Vegne at communicere Deres Høiærværdighed en Casus, som forefaldt i Biernede Kirke i Søndags d. 12. Martii med et besøvet Kvindfolk af Fulby, ved Navn *Johanne Niels-Daatter*, som stod aabenbar Skrifte, og da hun efter Ritualens Bydende skulde bede Menigheden om Forladelse, vilde hun ikke, men sagde, at hun vilde bede Gud om Forladelse. Da jeg repeterte det endnu nogle Gange med Forklaring, at hun havde forset sig mod Menigheden og derfor og burde bede om Forladelse, vilde hun dog ikke bekvemme sig hertil, hvorfor jeg heller ikke absolutte hende (gav hende Syndsforladelse) siden jeg saa saadan en Hovmod og Trodsighed at regere hos hende. Hendes Bekendelse var dog næppe sandfærdig, thi hun udlagde til Barne-Fader en Lamme-Kræmmere, hvis Navn hun ikke vidste, ei heller Steden, hvorfra han var; og Rygtet gaar ellers om hende, at hun er besvangret af en Ægte-Mand i Fulby, som hun dog ikke vilde bekende i Kirken offentlig eller i mit Hus hemmelig, eller i sit eget Hus, hvor jeg ved min Medhjælper har været for et Par Maaneder siden for at afhøre hendes Bekendelse, som jeg var nødt til at gøre, af Aarsag, at hun snart

udlagde en i Byen, snart en anden, saa der blev en stor Forvirring i den samme By, og ingen kunde vide sig sikker for hendes slemme Mund. Dette er Sagen i sin rette Sammenhæng. Nu udbeder jeg mig underdanigst Deres Høiærværdigheds Befaling, hvad jeg videre skal foretage med samme Menneske, forblivende med al Submission

Høiædle og Høiærværdige Hr. Biskop
 gunstigste Patron
 Deres
 Ringeste Client
 og allerskyldigste Tjenere
 Christopher Nyholm.

Slaglille d. 15. Martii 1747“.

Det Svar, som Pastor Nyholm fik fra Biskoppen, findes desværre ikke i Landsarkivet. Men Bispens Skrivelse gav Pastor Nyholm Anledning til at sende Biskoppen et nyt Brev, hvoraf fremgaar, at Johanne Nielsdatter fremturede i sin haardnakkede Opsætsighed, trodsende baade Bisp og Præst.

Pastor Nyholm skriver:

„Høiædle, Høiærværdige Hr. Biskop
 Gunstigste Patron!

Endskjøndt jeg af Deres Høiærværdigheds gunstigste Skrivelse haver en tydelig og fuldkommen Befaling og Underretning for mig hvorledes jeg skal angribe min Sag med sidst omkrevne Johanne Nielsdaatter, saa dog tager jeg mig i dybeste Underdanighed den Frihed at exprimere (udtrykke) mig noget tydeligere og udførligere. — Jeg vilde ikke antage hende til offentlig Skriftemaal førend hun havde gjort Barsel, i Forventning at Fødselens Smerter skulde bringe hende til en sandfærdig Bekendelse; men da hun saa tit overhængte mig, lod jeg mig tilsidst persuadere (overtale); men mange Gange og især denne sidste Gang, bad jeg hende betænke sine timelige og evige Velfærd; men som hun er meget

fræk og haard, var dette forgæves. Jeg tænkte derfor offentlig at tale saa eftertrykkelig, at det næst Guds Bistand skulde røre hele Menighedens Hjerter og følgelig ogsaa hendes. Til den Ende udvalgte jeg til Skriftetale Pauli Ord 1. Cor. 6, 15, hvor min Hovedsag var at vise Horeriets Synd som den vederstyggeligste Synd fremfor alle Synder. Jeg gik disse Ord saa eftertrykkelig og yderlig igennem som jeg kunde, og i min Application (Henvendelse) bl. a. forestillede hende, om hun nu i den treenige Guds og hans hellige Englers Overværelse, samt i en hel Menigheds Paahør turde understaa sig at komme frem med en løgnagtig Bekendelse o. s. v.; men i alt dette var (hun) saa ubevægelig som en Knub. Jeg kunde derfor ikke gjøre andet end overlevere hende til Guds Langmodighed og følge min Ritual; og da jeg sagde: „Saa vender Eder om o. s. v.“, vilde hun ikke røre sig, men med fræk og lydelig Røst sagde: „Jeg beder kun Gud om Forladelse“. Jeg foreholdt hende da det sidst omskrevne, men hun blev ved sit første Mundheld, hvorfor jeg viste hende bort. Hun har siden ladet sig forlyde med, at om man endog vilde føre hende til Rom, vilde hun dog aldrig bede Menigheden om Forladelse. Jeg forbliver i dybeste Underdanighed

Høiædle, Høiærværdige Hr. Biskop

Deres

Ringeste Client

og

Underdanige Tjenere

Ch. Nyholm.

EN VRED DEGN.

Samme *Christopher Nyholm*, Sognepræst for Slag-lille og Biernede Menigheder, havde saa mange Bryderier med sin Degn, at han tilsidst saa sig nødsaget til at henvende sig til Biskop *Hersleb* med følgende Klage:

„Deres Høiædle Høi-Ærværdighed
Min naadige Herre!

Jeg har nu i 18 Aar været i det offentlige Lære-Embede, men aldrig haft saadan en Dag som sidstleden Dom. 8 p. Trin. (8. Søndag efter Trinitatis). Jeg har læst noget om *Ira Theologica & Philosophica* (den theologiske og filosofiske Vrede); men da erfarede jeg, at *Ira Diaconotica*, Degnes Vrede, overgaar de to forrige. Jeg har en Degn, navnlig *Søren Lund*, som af min Auteccessore (Formand) Hr. *Agerbech*, og min Præ-Auteccessors (Formands Formand) Enke, *Madam Hammer*, blev mig, ved mit Embedes Tiltrædelse beskrevet som et ildesindet og malitieux Menneske, men da jeg vidste hvad bedrøvelige Frugter Uenighed fører med sig, har jeg altid omgaaets ham som et raaddent Æg, og har han nogenlunde fundet sig i Billighed indtil for en 3 Aars Tid siden, da han ved sit andet Giftermaal kom i Svogerskab med Hr. Provst *Hviid* i København ved at faa til Ægte Jomfru *Jonasen*, Søskendebarn til Provstinde *Hviid*, hvilken Degne-Kone for 7 Maaneder siden er død; da begyndte han, stolende paa sit Svogerskab, at vise hvad han førte i sit Skjold, ved af forsømme sit Embede, naar han lystede. Jeg talte ham til derfor, da vi red sammen til Sogns, men han lod sig forlyde med, at saa lidet som Biskoppen havde at befale over Provst *Hviid*, saa lidet havde jeg at befale over ham; enhver vidste sit, og enhver kunde passe sit; hvorpaa jeg svarede, at jeg vilde blive ved hans fremsatte Lignelse, og ligesom der var Subalternation (Forhold mellem Over- og Underordnede) i København, saa var der og paa Landet, og dersom han glemte, han var Degn, saa skulde jeg daglig minde ham derom, og vise ham, hvad han var. Da hans Bitterheds Ild havde udkogt, bad han om Forladelse med Begæring, at jeg ei paa behørigte Steder vilde melde hans Opførsel, hvilket jeg lovede, med Condition (paa den Betingelse), at han herefter skulde opføre sig som Degn. — Imidlertid

har han dog imellemstunder opført sig forsømmelig i sit Embede, og da han lever i Annexet, har jeg til halve og hele Timer maattet opsætte Gudstjenesten for hans Skyld. Jeg har i Kærlighed advaret ham, men alt forgæves. Det skete derfor sidste Søndag, at han biede en halv Time over den rette Tid, hvorfor jeg lod ringe sammen, selv læste i Chorsdøren, og begyndte Kyrie (Indgangssalmen). Da vi sang paa det sidste Vers af Salmen, kom han med største Furie (Raseri) i Kirken, og i Stedet for at synge skikkelig, jagede han i sin Bitterhed saadan paa, at Menigheden tit i Salmerne maatte springe over et Par Linier, fordi de ei kunde følge ham. Da alting var til Ende, tiltalte han mine Børns Præceptor (Lærer) *Flesborg* i Kirken og iblandt andet sagde, at Præsten vilde nu ogsaa være Degn, men han kunde lade *ham* blive Degn og selv være Præst. Jeg talte med Flid ham ikke et Ord til, men da jeg kommer i Biernede Kirke, hvor Forpagteren og hans 80 Aar gamle Kone skulde betjenes med Sacramentet før Tjenesten, siger jeg til ham, at han skulde hente Kirkebrødet, thi Vinen bragte jeg selv med mig i min Lomme. Da svarede han, raabende i Kirken: „Nei, I har været Degn én Gang før i Dag, saa kan I være Degn endnu; og jeg kan vel tænke, I vil have Flesborg til at være Degn.“ Jeg sagde da til Forpagteren og hans Kone, at de skulde være Vidner til det passerede, hvorpaa han raabte rasende: „Ja, værer Vidner til hvad for en Præst jeg har, som ved alle Lejligheder søger offentlig at prostituere mig; der maa en Skælm være Degn hos saadan en Præst, og jeg skøtter ikke om at være Degn en Time længere o. s. v.“ — Jeg tav ganske stille, og mens jeg skriftede, kom han bumlende op til Alteret med Kirkebrødet, men hvad han da sagde, veed jeg ikke, og har heller ikke set ham siden.

Alt hvad jeg har skreven vil jeg skaffe vidnefast om forlanges, samt Hr. Agerbecks og Madam Hammers Attester om hans forrige Opførsel. Han er

desuden ganske forsømmelig i sit Embede, har ikke læst en eneste Gang i Sommer og ikke over 7 Gange i Vinter, vil aldrig vise mig sin Læse-Bog, og da jeg engang erindrede ham om de biskoppelige Monita (Paamindelser), fik jeg til Svar: „Monitum non est lex“, (en Paamindelse er ikke nogen Lov), som er nok alt det Latin han ved. Nu overlader jeg det ganske til Deres Højædle Højværdigheds vidt bekendte og berømte Jugement (Skøn) hvad herved skal gøres. Forblivende i dybest Underdanighed

Deres Højædle Høj-Ærværdigheds
Underdanigste Tjener
Christoffer Nyholm

Slaglille, d. 15. August 1753.

Biskoppens Svar paa denne Klage, findes ikke i Landsarkivet. Men af en Takskrivelse som Pastor Nyholm sendte Biskoppen d. 15. Oktober, fremgaar det, at Svaret har været tilfredsstillende. Pastor Nyholm skriver nemlig, at „den Sag med min Degn er, efter Deres Højædle Højærværdigheds grundige Forslag bleven forligt“. Og han tilføjer:

„Jeg har intet andet hvormed jeg kan vederlægge slig en uforskyldt Naade end et taknemmeligt Hjerte, ønskende, at den store Guds højtpriselige Forsyn ville lade Deres Højædle Højværdighed med sin ganske Højædle, Biskoppelige Familie leve længe og vel, og snart glæde Deres Højædle Højværdighed og det ganske Clericie med Deres Hr. Svigersøns, vores fromme Hr. Biskop Harboes hastige Restitution, paa det at, naar nu Moses engang, men sildig, skal opstige af Nebo Bjerg, en Josva da kunde trøste os med vor Moses Bortgang. Jeg forbliver i dybeste Underdanighed.

Højædle og Højærværdige Hr. Biskop.
Min naadigste Velyndere
Deres Underdanigste Tjener
Ch. Nyholm.

Slaglille, d. 18. Oktbr. 1753.

Dette sidste med Moses og Josva er en fin Compliment til Biskop *Hersleb* og hans Svigersøn *Harboe*, der var Biskop i Trondhjem Stift fra 1746—48. Da han 1748 vendte tilbage til København, blev han gift med Biskop Herslebs Datter og blev hans Medbiskop over Sjællands Stift. — Det fremgaar altsaa af Nyholms Brev, at Biskop Harboe 1753 var syg. Han kom sig imidlertid igen, thi da Biskop Hersleb, som en anden Moses, steg op paa Nebo Bjerg 1757 efterfulgtes han af Josva, Svigersønnen Harboe.

EN STRIDBAR DEGN.

Ved Aar 1746 var der i *Stenmagle* en Degn, der hed *Benjamin Aagaard*. Han synes at have været et uroligt Hovede, der laa i stadig Strid med sine Foresatte. Saa meget er da vist, at der i Marts 1746 blev nedsat en Provsteret over ham, efter at han først var suspenderet fra sit Embede. Suspensionen blev ham lovlig forkyndt af to andre Degne, men ikke destomindre vedblev Aagaard at fungere som Degn til ind i April Maaned.

Af Fiscalens (den offentlige Anklagers) Indlæg til Provsteretten fremgaar, at Biskop Hersleb i hele 3 Aar har givet Aagaard „meget naadige og bevægelige Formaninger og Advarsler“ paa Grund af hans „Stridighed og Egensindighed“ og Handlinger som var „baade formastelige og uanstændige“.

Desværre er de Bilag, der i Enkeltheder oplyser Aagaards Opsætsigheder baade mod Biskop, Provst og Sognepræst, gaaet tabt og findes ikke i Landsarkivet. Men Resultatet af Provsteretten blev, at man tilraadede Aagaard „underdanigst at submittere (underkaste) sig og deprecere (bede om Forladelse),

samt herefter at forlade sin Haardnakkenhed og at tilbede sig Deres Højædle Højværdigheds (Biskoppens) Naade og Forbøn". — Fiscalen slutter sin Skrivelse til Biskoppen saaledes:

„Jeg vilde ønske for hans Kones og mange Børns Skyld, han følger dette Raad, og ikke lader sig afvende af stridige og ham skadelige Gemytter, da han ellers ingen Lemfældighed fra yderste Straf, enten kan fortjene eller forvente“.

I Virkeligheden synes nu ogsaa Degnens Mod at være knækket. — Af en Skrivelse fra Provst *Quist* i Liunge til Biskop Hersleb af 5. Maj 1746 fremgaar det, at Degnen Aagaard Dagen forud har været hos Provsten, og lovet, at han med denne Post vil aflægge sin underdanigste Compliment og Taksigelse for al den Faderlighed, som han i sin Opsætsighed af Deres Højædle Højærværdighed har haft Prøver af“.

Et Par Dage efter sit Besøg hos Provsten skrev da ogsaa Aagaard følgende Brev til Biskoppen:

„Højædle Højærværdige Hr. Biskop
Højbydende Naadegunstige Øvrighed!

Deres Kgl. Majestæts allernaadigste Resolution paa min allerunderdanigste Supplique (Bønskrift) saavel som Deres Højædle Højærværdigheds naadige Mulct, er mig af min Velærværdige Hr. Provst tilkendegivet, hvorfor jeg allerydmygeligst takker og hørsommeligst skal aflægge til bestemt Tid tilligemed Quittering, at Fiscalen for sin Umage er fornøiet, saavel som og i Justits-Protokollen erkende og afbede min Forseelse imod min allernaadigste Konge og min høigunstigste Hr. Biskop. Jeg takker da den høigunstigste Hr. Biskop for den faderlige Kærlighed han har udvist imod mig, sin allerringeste Client, og ikke straffet mig efter min Fortjeneste, saa enhver geistlig Mand maa prise sig lykkelig ved saa-

dant naadigt Forsvar. Gud selv velsigne og belønne Deres Høiædle Høiærværdighed med ganske Høiædelige Hus og Familie for saadan høistmilde Naade og Barmhertighed imod mig fattige Mand, hvorom jeg og i mine daglige Bønner skal anraabe min Gud indtil mit sidste Aandedræt og Livstid; med al op-tænkelig Veneration, lever i største Submission

Høiædle Høiærværdige Hr. Biskoppens
min høibydende gunstige Øvrigheds
allerydmygeste og ringeste Tjener
Benjamin Aagaard.“

Stenmagle d. 7. Mai
1746.

Men det varede ikke længe før den krigeriske Degn var indviklet i en ny Strid med Skoleholderen i Stenmagle, *Villads Olufsen*. Man maa huske paa, at i den Tid var Degn og Skoleholder to forskellige Personer; Degnen var en kirkelig Embedsmand, der skulde lede Kirkesangen, bistaa Præsten ved kirkelige Forretninger, cathechisere med Børnene o. s. v. Skoleholderens Opgave var at læse med Sognets Børn.

Hvad Striden drejede sig om, ser vi af følgende Skrivelse fra Willadz Olufson til Provst *Quist* i Lyngø:

„Velærværdige Hr. Proust
Gunstige Øvrighed!

Jeg underdanigst høilig aarsages at andrage for hannem, hvorledes jeg blev overfalden af Degnen hæderlige og vellærde Hr. Benjamin Aagaard sidst afvigte Mandag Aften d. 22. September, som skete med Skælden og Smælden og anden Haardhed imod mig forøvede udi mit eget Hus, af Aarsag (at) jeg ikke, efter hans Befaling vilde gaa om i Byerne med Collect-Bogen, med mindre han fremviste Øvrigheds Ordre derfor, den han beraaber sig paa at have, og fordi man ikke altid kan være berustet at have

tvende Vidner i Huset, tænkte (han) da vel at kunne sige og gøre hvad han lystede; og ifald han til intet vil gøre hvad jeg imod ham kan have, er jeg og min Kone overbødigt (rede til) ved vores Ed det at bekræfte, om det os maa blive tilladt. — Forventer med al Ydmygheds Respekt Hr. Proustens gode Assistance.

Forbliver Velædle Hr. Proustens

Underdanige Tjener

Willadz Olufson.“

Stenmagle d. 24. Septbr. 1749.

Provst Quist har derefter sendt denne Skrivelse til Degnen Aagaard for at indhente hans Erklæring. Fra Aagaard fik Provsten følgende Svar:

„Allerydmygst Erklæring!

Det er vel sandt, at jeg anmodede Skoleholderen Willads Olsen at gaa med Collect-Bogen i nærmeste Byer, dog med al Kærlighed og Høflighed; men det er ganske usandfærdigt at jeg med Skælden og Smelden eller anden Haardhed har ham beegnet, og skal han være en Løgner indtil han sit falske og løgnagtige Angivende lovligen beviser, og forundrer jeg mig høiligen, at Skoleholderen tør understaa sig at andrage saadan Løgn for saa høi Øvrighed.

Stenmagle d. 17. October 1749.

Benjamin Aagaard.“

Derefter sender Provst Quist Skoleholder Olufson følgende karakteristiske Skrivelse:

„Til Willads Olsen

Skoleholder i Stenmagle!

Jeg sender Eder her indlagt Degnen Aagaards Svar paa Eders Klage, som synes noget haard; finder I Eder fornærmet, og tillige kan bevise Eders Fornærmelse af ham, faar I ved lovlig Omgang udgøre eders Sag. I øvrigt er det bedst at vogte sig for hans Omgængelse, hvornæst jeg forbliver Eders tjenstvillige Ven

Friederich Quist.“

Liunge d. 23. October 1749.

Altsaa Provsten vilde ikke have med Sagen at gøre, men henviste Skoleholderen til at anlægge Sag mod Degnen. Det er klart, at denne Degn i Stenmagle har indjaget Autoriteterne en saadan Skræk, saa de „vogtede sig for hans Omgængelse“.

Men Skoleholderen Olufson, — der efter Navnet at dømme mulig har været en Islænder — synes ogsaa at have haft Ben i Næsen; thi da Provsten ingenting vil gøre, henvender han sig til Biskoppen. Han sender sin Klage til Provsten og Degnens Svar herpaa til Biskoppen og ledsager dem med nogle Bemærkninger, i hvilke det bl. a. hedder:

„Den gode Gud véd, at der var ganske liden Høflighed i hans (Degnens) Begegnelse, idet han om Søndag Eftermiddag, da Gudstjenesten var endt, kom ned til mig i mit Hus og sagde: Hvilke Byer vil I gaa til med Collect-Bogen? Hvortil jeg svarede: Jeg véd det ikke. — Ja, jeg véd det heller ikke, sagde han. — Thi da det ikke var mig af høie Øvrighed befalet, syntes mig han idetmindste maatte begæret det af mig (bedet mig derom). Men som jeg af min Enfoldighed ikke vidste hvad jeg skulde svare ham, gav jeg ham ikke synderlig Svar derpaa, før jeg om Morgenen havde talt med Sognets Præst, Velærværdige Hr. *Søren Wiccart*, som min nærmeste Øvrighed, som sagde, at det var Degnen befalet at befordre Collect-Bogen om i Byerne, jeg kunde kun passe paa min Skole. Blev der begjært mere af mig kunde jeg svare, at jeg denne Gang vilde være ham til Tjeneste. Dog ei at være forbunden dertil. Da jeg kom igen fra Præstens, gik min Kone straks op til Degnens og kom en af hans Døtre i Tale, og sagde, at jeg ikke kunde faa Leilighed at gaa med Bogen, saasom der var mange Børn, og jeg skulde passe min Skole. Siden om Aftenen kom den ældste Datter, muligen at skulle bese Leiligheden om der var nogen inde, og var der ingen andre end jeg og min Kone. Hun

spurgte da, om jeg havde været omkring i Byerne med Collect-Bogen, hvortil jeg svarede Nei. Saa snart hun var bortgaaen, kom Degnen selv, og ligeledes spurgte mig ad, om jeg havde været omkring i Byerne med Collect-Bogen, hvortil jeg og svarede Nei. (Han) sagde saa jeg skulde gaa med den. Jeg spurgte ham ad, hvem det havde befalet. Han sagde: Det har jeg. Jeg sagde da, at jeg ikke gik efter den Befaling, med mindre jeg saa Øvrigheds Ordre. Han sagde saa sig at have Biskoppens Ordre. Mens han saa stod og diskuterede, slog han mig nogle Gange for Brystet med Bagen af sin Haand, indtil jeg sagde til ham, han skulde ikke slaa mig i mit Hus, han skulde lade mig nyde Fred. (Han) truede mig saa, at jeg inden kort Tid skulde blive suspenderet, og i Morgen vilde han lade mig beskikke (?) ved tvende Mænd. — Da han vilde til at gaa bort sagde han: „I er en Hundsvot og Skjælm“. Jeg og min Kone fulgte bagefter ham i Gaarden og sagde: De Breve, som han har skrevet mig til, skulde blive sendte til Øvrigheden. Han sagde, at jeg skulde komme til at gaa om at tigge, med andet mere, det (hvad) en Kone tillige med os tilstaar at have hørt. Han sagde, at jeg skrev som en Hundsvot og Skjælm, og at jeg skulde gaa om at tigge. Min Kone saavel som nogle (der) staa i Dørene lige for vores, som vel siger, at de hørte noget deraf, men dog ikke synderlig vil være det bekendt, da de det gerne kunde høre saasom Stue-Døren tillige med de andre stod aabne og han taledede temmelig høit. — Degnen har og foruden beskyldt mig hos Provsten for nogle skammelige, ublu grove og usandfærdige Ord, som jeg skammer mig ved og næppe tør nævne for saa høi Øvrighed, som var at jeg skulde sagt jeg sk. . . baade ad Biskop og Provst og af dem allesammen, hvilke Ord Degnen aldrig har hørt, at nævne talt af min Mund; det jeg og med en god Samvittighed kan kræve Gud til Vidne paa. Jeg haver og underdanigst indlagt Degnens Skrivelse

til mig, som er rigtig Copie af Originalen, hvoraf til ydermere Bevis kan ses, at han tilforn ikke har sparet at skælde mig i sine Breve, hvorom vi siden dog er bleven forligt. Og som jeg, af indlagte Provstens Brev erfarer, at, om jeg synes mig fornærmet, faar jeg ved lovlig Omgang afgøre min Sag, det jeg fattige Mand ikke haver Evne og Formue til, og derfor maa lade mig forurette af ham; hvorover jeg underdanigst og ydmygst er Deres Høiærværdighed bønfoldende, at han naadigst vil behage at assistere mig efterdags at nyde Fred for Degnens utilbørlige og ulovlige Omgang og Beskyldning. — Jeg vil underdanigst have mig udbedt Hr. Biskoppens naadige Resolution. Jeg stedse med al Ydmyghed og Underdanighed forbliver

Naadige Øvrigheds
Underdanige og ydmygste
Tjener
Willadz Olufson“.

Stenmagle d. 18. November
1749.

Man maa vel antage, at Biskoppen har besvaret denne Skrivelse fra Skoleholder Olufson, men Svaret er gaaet tabt og findes ikke i Arkivet. Det er dog sandsynligt, at Hr. Olufson ikke fik noget ud af sin Klage. Kunde Degnen Aagaard, efter tre Aars Opsætsighed mod baade Biskop og Provst, slippe med en Bøde paa 10 Rdr. er det ikke rimeligt, at en fattig Skoleholder kunde faa Bugt med ham. Han har vistnok maattet gaa med Collect-Bogen og finde sig i, ogsaa for Fremtiden, at blive udskældt af Degnen for Hundsvot og Skælm.

Men at en Degn under Enevælden kunde sætte sig op mod Biskop og Provst og Sognepræst i tre Aar og maaske længere uden at miste sit Embede, er meget mærkeligt. Det havde næppe gaaet i vor Tid.

FRA VORE FORÆLDRES OG BEDSTEFORÆLDRES TID OM AT ARBEJDE OG SPARE

De gamle sagde: den slidende Lykke er tynd og Slumpelykke er sjælden, og arbejde sig rig uden at spare er ligesaa umuligt som spare sig rig uden at arbejde; men naar begge Dele følges ad, er de den lige Vej til Velstand. Det vidste de gamle, og derfor fulgte de den. I denne Tid (nu lige efter Verdenskrigen), da der tales saa meget om at arbejde og spare, var det maaske ikke uden Interesse at se lidt tilbage og betragte, hvorledes vore Forældre og Bedsteforældre arbejdede og sparede i Tiden omkring ved Midten af forrige Aarhundrede. Ikke dermed forstaaet at vi skulde ønske den Tid tilbage igen, thi de, som siger, at den gamle Tid var bedre, siger ikke dette af Visdom.

I Tiden imellem Krigene 1848 og 1864 var den gamle Sparsommelighed endnu til Stede paa Landet, samtidig med at en jævn Prisstigning begyndte. Derfor blev dette en god økonomisk Fremgangstid for Bønderne, som endnu ikke havde glemt den

gamle Tid, da de var *nødt* til at spare. De ældre, som havde købt deres Ejendomme i Trediverne og Fyrrerne for 500 Rdlr. pr. Tønde Hartkorn, havde nu Ejendomme, som var steget til 3 a 4000 Rdlr., og de var saaledes, uden at det kan siges at være alene ved egen Flid, bleven ret velhavende.

Men den gamle Nøjsomhed, Arbejdsomhed og Spar-sommelighed var som sagt ogsaa endnu til Stede, og dette, begunstiget af de gode Tider, maatte selvfølgelig bringe Velstand.

Naar jeg derfor betragter Bønderne paa baade de større og mindre Gaarde paa den Tid (i 50'erne) finder jeg den langt overvejende Del af disse siddende paa udbetalte Gaarde og i Reglen med større eller mindre Kapitaler paa Rente. De sad som Herrer paa deres eget, og de levede ogsaa endnu hovedsagelig af deres egne hjemmeavlede Produkter, som de selv forarbejdede til Føde og Klæder. De kunde endnu med nogen Sandhed sige: Mig føder min Ager, mig klæder mit Faar. Grunden til den almindelige Velstand var ikke alene den, at de levede noget tarveligere, eller at de var mere dygtige end andre Tidens Bønder til at faa Indtægterne til at stige, men de forstod bedre at holde Udgifterne nede, og de Penge, som de endelig fik i Lommen, forstod de saa udmærket at holde fast paa.

Det daglige Arbejde var meget forskelligt fra Nutidens. Naar undtages de meget store Landbrug var Forholdene omtrent ens i alle Hjem, hvad Arbejde og Levemaade angik.

For Kvindfolkenes Vedkommende var det om Vinteren særlig Uldens og Hørrens Tilberedning til Klæder, der optog Tiden. For at der nu kunde være

rigelig med Raavarer at behandle, var der paa enhver Ejendom en større eller mindre Faareflok, ligesom ogsaa enhver Jordbruger aarlig dyrkede et Stykke Hør, selv Indsiddere, der ingen Jord havde, fik ofte for en ringe Arbejdsydelse hos Gaardmanden overladt et lille Hjørne til Høravl. Hørren krævede særlig et stort og mangesidigt Arbejde, fra den om Sommeren blev høstet til den næste Sommer som Lærred laa paa Blegen. Naar den var moden til at høstes, hvilket altid indtraf nogle Dage før Rughøsten, blev hele Personalet, baade store og smaa, sat ud for at ruske den, den blev nemlig taget op med Rod, og samtidig skulde man passe godt paa, at intet Ukrudt fulgte med som kunde skade den. Den blev bundet i ganske smaa Knipper og sat op til Tørring.

I Løbet af en Ugestid blev den kørt hjem paa Loen og Frøet blev aftærsket, saa blev den igen kørt ud paa Marken, udbredt meget tyndt og udsat for Regn og Sol en 2 á 3 Ugers Tid for at „rødes“, det var for at Straaet kunde blive mørt eller halvraaddent, saa Hørren kunde skilles fra Skæverne. Denne Proces kunde ogsaa foregaa paa den Maade, at man ned-sænkede den i Vand i en Mærgel- eller Tørvegrav og lod den ligge i 10 à 12 Dage, saa toges den op og blev udbredt til Tørring. Begge disse Behandlingsmaader gav samme Resultat og blev omtrent lige meget brugt; saasnart den var tør, blev den opbundet og hjemhøstet.

Naar Sædhøsten var til Ende og man var naaet ind i September, blev der bestemt en Dag til, at Hørren skulle brydes.

Om Morgenen tidlig blev et Par Mand sat i Arbejde med at grave en Brydegrav, det var en Grav 3—4

Alen lang, 1 Alen bred og 3 Alen dyb, paa Bunden af Graven blev der anbragt et stort Baal af Tørv og Brænde. Naar Graven var godt opvarmet, lagde man et Par glatte Træstænger paalangs henover denne, og derpaa blev Hørren lagt til den under stadig Venden og Puslen var bleven meget stærkt tør. Dagen før denne Begivenhed maatte der anskaffes Redskaber og bestilles Mandskab (5 a 6 Mand) og en „Brá“ til hver. Dette Redskab, som nu er saa godt som ukendt, laante man hos hinanden, da ingen havde saa mange, men der var dog altid saamange i Byen, at 2 Mænd kunde bryde paa en Dag, om det paakrævedes. Naar nu den Mand eller undertiden en ældre Kone, som havde den vigtige Bestilling at passe Graven, gav Signal, at nu var Hørren tør, saa var alle paa Pladsen rede til at tage fat paa Brydningen, og saa gik Arbejdet uden nogen Standsning, til man var færdig. Den behandlede Hør blev stoppet i Sække og hensat paa et tørt Sted for ikke at tage Fugtighed.

En saadan Dag blev næsten betragtet som en Morskabsdag af de unge, især dersom det traf, at Hørren, der laa til Tørring, blussede af for Manden, der passede den. Man var altid saa langt fra andre brandfarlige Genstande, at der aldrig var Fare for egentlige Ulykkestilfælde. Men Arbejderne og Naboerne morede sig altid over et saadant lille Uheld.

Nu skulde Hørren skættes, og det var et stort Arbejde. Saa gik der Bud til Egnens Huskoner om at komme og skætte, og der mødte saa en 5—6—7 Koner med deres Redskaber, Skettel og Skættetræ. Hele Styrken blev nu anbragt i en Stald eller en Vognport, som var ryddet i den Anledning, og nu gik Arbejdet under Skæmt og Latter og alle mulige Sladre-

historier. Hvad Nyheder man havde fra Skættekællingerne, blev aldrig regnede for videre paalidelige. Skættearbejdet varede ofte en Ugestid eller mere, efter som der var større eller mindre Partier at arbejde med. Dernæst skulde Hørren hegles, det vil sige: at skille Blaarene fra Hørren; det var et Arbejde, som Husmoderen ofte selv besørgede; Hørren blev bundet i Kranse og Blaarene blev sammenrullede i Bundter, og dermed var det hele færdig til Spinderokken.

Under alt dette var man naaet hen i Oktober Maaned, saa blev Faarene klippet og Ulden indsamlet og sorteret, og nu snurrede Spinderokke fra om Morgenen mindst 2 Timer før Dag til langt ud paa Aftenen. Ulden blev altid spunden først, og det var kun de ældre og mere erfarne, der var dygtige nok til dette Arbejde. De yngre Piger maatte karte Ulden, hvilket blev betragtet som et trivielt og kedeligt Arbejde. For at hjælpe lidt herpaa foranstaltede man engang imellem et saakaldt Kartegilde. Det var Nabohuskoner og Piger, som blev indbudt til en Aften i Fællesskab at hjælpe til med Kartearbejdet. En saadan Aften forløb med munter Samtale og Sang, og sent paa Aftenen sluttedes med allehaande Leg og Løjer.

I et velordnet Hjem skulde Ulden være spunden inden Jul, for at Vadmelet kunde blive vævet saa betids, at det kunde blive stampet inden første Maj, thi længere maatte Stampeværkerne ikke holde Vandet opdæmmet af Hensyn til Græsvæksten i Engene.

Skønt der blev hængt godt i med Spindearbejdet hele Vinteren, kunde det hjemlige Personale aldrig overkomme det hele. Der var altid rigelig med Spindearbejde til Indsidder- og Huskonerne, som derved tildels tjente deres daglige Brød. De fik ganske

vist kun en ringe Betaling i rede Penge, men lidt Tilgift i Naturalier vankede der altid; et lille Stykke røget Flæsk, en Skæppe Brødrug, en lille Pose Gryn o. l. kunde Konen altid hente ned fra Loftet, uden at vor Far mærkede det, og selv om han godt vidste det, tog han ikke det i Betragtning, naar bare han kunde spare sine rede Penge.

Henad Foraaret blev alt dette Hør- og Blaargarn kogt, vadsket ud og behandlet paa forskellig Maade. Naar det var tørret, blev det vundet op i store Nøgler, som blev trukket paa en Snor i store Knipper, og saa var de færdige til Væveren.

Der var altid mindst een Væver i hver Landsby, og det var undertiden en meget vigtig Person, naar han kom for at se paa Garnet og bedømme, hvormange Alen Tøj der kunde blive af de forskellige Slags. Hørlærredet var af Hørgarn alene, Hælvtenlærred var halvt Hør og Blaargarn, Blaarlærred var af Blaargarn. Desuden skulde der jo ofte væves Dynevaar, Sække-tøj, Hestedækkener og lignende. Alt dette gentoges Aar efter Aar, og der var derfor ogsaa de fleste Steder rigeligt Oplag af Uldent og Linned i Kisterne.

Vadmelet blev bragt til Farveren i Købstaden, hvor det blev farvet, presset og overskaaret, og saa havde man et smukt solidt og holdbart Stykke Tøj at skære ud af til Stadsklæder til Mand, Børn og Tyende. En Del af det grove Lærred blev farvet blaat eller sort til Dagligklæder til Karle og Drengene.

Nu gjaldt det om at faa fat paa den omvandrende Landbyskrædder, men det var ofte vanskeligt, for han var altid stærkt optaget. Men naar han endelig kom, mødte han ogsaa med baade Svend og Dreng og

blev undertiden flere Uger paa et Sted, indtil alle var blevne forsynet med Klæder.

Der var ganske vist nogle forskellige Smaaudgifter i rede Penge til Væver, Farver og Skrædder, og der var mange Smaating, som maatte købes, inden Beklædningen blev fuldstændig, men det var noget, som kom lidt overlans, saa det mærkedes ikke videre.

Saaledes var Forholdene i min Barndomstid (i 1850'erne) paa det Omraade; det var endnu i den gammeldags Tid, men det var paa Slutningen med den, og i Løbet af en halv Snøs Aar var disse Forhold aldeles forandrede.

Skønt Arbejdet med at spinde og lave Tøj optog den største Del af Vintertiden, var der selvfølgelig mange andre Arbejder, som Kvindfolkene havde at varetage. De brugte ganske vist ikke megen Tid til at gøre rent og skure Gulve; disse var nemlig af stampet Ler eller Mursten med lidt Sand paastrøet, men der skulde engang imellem vadskes, og da man endnu selv tillavede den vigtigste Del af Føden, skulde der bages Brød, brygges Øl, slagtes og andet mere.

Bagningen af Brød til den daglige Husholdning fandt i Reglen Sted hver 3die eller 4de Uge. Man kunde godt spise Brød, der var 4 Uger gammelt, og man hørte aldrig saamange Klager over, at det var tørt, som nu, dersom det er 4 Dage gammelt, og mærkeligt var det, at det heller ikke var mere tørt end det Brød fra vore Bagere, der er 4 Dage gammelt. Det var ikke Smaaportioner, der blev bagt ad Gangen; Aftenen før der skulde bages, blev det store Dejgtrug sat ind i Dagligstuen, og en Sæk, der ofte rummede mere end 1 Tønde Rugmel, blev æltet deri, det var et strængt Arbejde for Storpigen, som skulde

udføre det. Et gammelt Ord siger: Man skal skue en Pige ved et Dejtrug bedre end i en Springdans. Naar Dejgen nu var æltet, blev den dækket til for at staa til Hævelse Natten over. Om Morgenen Kl. 4 var alle færdige til at tage fat paa Arbejdet. Manden fyrede i Ovn, og Kvinderne æltede og slog Brødene op og satte dem paa det lange Bord. Naar Manden nu henad Kl. 6 havde Ovn klar fejede han den saa godt som muligt, om der var lidt Aske eller et Stykke Trækul paa Underskorpen af Brødene, regnede man ikke med, det skar man fra til Hundene. Nu var der Travlhed med at bære Brødene fra Stuen til Ovn, det skulde gaa hurtigt, at den ikke skulde tabe Varmen. Manden stod ved Ovn med et langt Redskab (Greselen) og satte dem ind, det gjaldt om at faa dem sat godt sammen fra først af, at Pladsen ikke skulde gaa for tidlig med. I det første Brød, der blev sat ind bag i Ovn, blev der sat en Lyspind. Det var en tør Fyrrepind, der var oversmurt med Tælle og tændt for at lyse op i Ovn, til alt Brødet var sat ind. Nu blev Døren, der oftest bestod af en svær Egeplanke, sat for Indgangen, og alle Utætheder blev dækket med blødt Ler, undtagen et lille Hul i den øverste Kant, hvor Dampen fra Brødet kunde sive ud. I Løbet af nogle faa Timer var Brødet færdig til at tages ud, og saa var man igen forsynet en Tid.

Slagtningen til den daglige Husholdning foretoges i Reglen i November Maaned, der ogsaa i Almanakken betegnes som Slagtemaaned. (Til Gilder eller andre Festligheder kunde der jo nok være Undtagelser). Man slagtede ikke saadan nogle Smaasvin paa et Par Hundrede Pund som dem, vi nu kalder Slagterisvin.

Det var altid Svin, som var 1 eller $1\frac{1}{2}$ Aar gamle, og som vejede 3 à 400 Pund eller 20 à 25 Lispund, som vi dengang regnede med. Det var en travl Dag, naar saadan en 2—3 Stykker skulde slagtes, der var mange Forberedelser. Professionelle Slagtere havde man ikke paa Landet. Manden var i Reglen Mester for det hele. Et Par Nabomænd blev undertiden anmodet om at hjælpe til, dersom det daglige Mandskab ikke var sikkert nok. Det var et Arbejde, som aldrig blev betalt med Penge, men næste Dags Aften blev de med Familie indbudt til et Pølsegilde, hvor man spiste den nykogte dampende Blodpølse til Aften, selvfølgelig med rigelig Øl og Brændevin til. Naar man saa havde drøftet Sagerne vedrørende Slagtingen, hvormeget de vejede i Flæsket, hvormange Pund Fedt der var o. s. v., blev der ofte spillet lidt Kort, og ud paa Aftenen vankede der Puns og Æbleskiver, og til Kvælsnadver skulde man smage Flæsket af Grisen, enten i Form af Steg eller Sylte. Det var meget almindeligt, at der samtidig blev slagtet et Par Faar og undertiden ogsaa en Kvie eller Aarskalv eftersom Husstanden var større eller mindre.

Naar en saadan Slagtning var nedsaltet, var der rigelig med Sulevarer i Spisekamret, men det skulde ogsaa holde Aaret om, og en dygtig Husmoder sagde altid: Det gælder om at spare paa Bredden, paa Bunden er det forsilde. Det var ikke Skik paa Landet i den Tid, at man købte Kød hos Slagterne uden ved særlige Lejligheder.

Ølbrygningen fandt Sted med lange eller korte Mellemrum eftersom man drak til. Om man end ikke skulde have 16 à 20 Potter daglig pr. Mand, som

man læser om, de skulde have for 2—300 Aar siden, saa skulde der dog altid være rigeligt.

Paa det lange Bord i Dagligstuen stod der altid en stor Kande eller Krus med Øl, hvor alle gik til og „bællede“, saameget de orkede til enhver Tid paa Dagen.

Dagen før Brygningen skulde foregaa blev Maltet malet paa en Haandkværn, en saadan fandtes paa næsten enhver Landejendom. Tidlig næste Morgen blev det store Kar sat op paa en Karstol i Bryggerset, det var en trebenet Buk saa høj, at en Spand eller Ballie kunde sættes under til at optage Øllet fra Tappen, et Par Halmviske blev lagt i Bunden paa Karret omkring Tapstangen og der ovenpaa nogle Sten for at holde dem nede; saa blev Maltet fyldt i Karret, og naar Vandet i Bryggekedlen var kogende, blev det ogsaa fyldt paa, og saa stod det hele rolig en kort Tid. Naar Tappen saa blev aabnet, havde man den dejlige søde Urt, af hvilken man gerne tog sig en god Slurk, mens den var varm. Af dette blev der taget et Anker eller Fjerding forlods til Godtøl, til Brug ved særlige Lejligheder, og naar der kom Fremmede. Bagefter kommer tyndt Øl, som Ordsproget siger, og jo mere man tog, desto tyndere blev det. Det var Dagligøllet, og det var ofte ikke stort bedre end det Tyndtøl, som man nu navnlig om Sommeren faar fra Bryggerierne til Brug som Dagligøl paa Herre- og Bøndergaardene.

Henimod Jul skulde der foretages særlig store Bag- og Brygninger; man sparede nok til hverdags, men i Juletiden maatte der ikke være nogen smalle Steder. Sidst i November eller først i December blev der sendt Rug, Hvede og Byg til Mølle, som

blev behandlet til Grovbrød, Sigtebrød og Hvedekage og Bygmel til Æbleskiver og andet Bagværk, som der imidlertid ikke blev brugt saa meget af i den Tid.

Men Brød blev der bagt i svære Mængder, en Ovnfuld Grovbrød, en Ovnfuld Sigtebrød og en Ovnfuld Hvedekage. Det var endnu Skik, at Tjenestefolkene, baade Karle, Drengene og Piger fik hver en Hvedekage og en Sigtekage og ofte en Ost med, som de første Juledag bar hjem til deres Forældre. Fattigfolk, som havde flere Børn ude at tjene, havde derved et godt Tilskud til deres Julemad. I Ugen før Jul blev der ogsaa brygget dobbelt Portion baade af Godtøl og Dagligøl. I Julen skulde der være Overflod af alt, hvorledes det saa ellers gik den øvrige Del af Aaret. De gamle sagde: Man taler saa meget om den rige Jul, men aldrig saa meget om den fattige Oluf. (St. Olufsdag er den 29. Juli, og paa den Tid kunde der træffe at være Smalhans adskillige Steder paa Landet.) De trøstede sig med, at naar vi bare har rigeligt med Flæsk og Rugbrød og en lille Taar Brændevin til, saa har vi ingen Nød, men Kvinderne vilde dog ogsaa gerne have en lille Kaffetaar.

Af dette foranførte ses, at Kvindfolkene udførte et meget stort Arbejde med Tilberedelse af Mad, Drikke og Klæder, et Arbejde, som sparede store Pengeudgifter. De kunde derfor nok med god Grund tale med om at

arbejde og spare.

Dette om Kvindfolkene uden derfor at glemme Mandfolkenes Arbejde.

Vi har nu set, hvorledes Kvindfolkene ved deres flittige huslige Arbejde med at tilberede Føde og Klæder forstod at spare Penge. Det udvendige Ar-

bejde, som Mandfolkene besørgede, var selvfølgelig ikke mindre omfattende og vigtigt, om det end ikke kunde siges saa direkte i alle Maader at tage Hensyn til Sparsommeligheden. Det ydre Arbejde var endnu i (1850'erne) i den rigtige gamle Gænge. Husmanden blev fæstet fra Mikkelsdag til Paaske for Vinterhalvaaret, og i den Tid stod han uafbrudt paa Loen og tærskede med Plejlen. I Reglen tærskede han tilpunds, det vil sige, at han fik hver 16de eller 17de Tønde eller Skæppe af den Sæd, han tærskede. At tærske tilpunds var et meget strængt Arbejde, vel mest fordi det var saa ensartet og vedvarende. „Han æder som en Pundtærsker,“ sagde man om en, der var meget stærk til Kosten.

Paa en velordnet Bondegaard skulde alt Markarbejdet være tilendebragt til første November, saa gik Karlen paa Rugloen, og saa stod han der og tærskede ligesaa vedholdende hele Vinteren som Husmanden, der stod paa Bygloen, med Undtagelse af nogle faa Udenomsarbejder, som af og til kunde forefalde. Drengen maatte skære Hakkelse til Hestene, muge Staldene og Svinehusene og passe Kreaturerne. Dis-ses Pasning blev der nu ikke lagt saamegen Vægt paa, de blev endnu næsten betragtet som et nødvendigt Onde for at faa Foderet omdannet til Gødning, og faa den nødvendige Mælk og Smør til Husholdningen, kunde der blive lidt tilovers, blev det solgt, men det blev kun betragtet som en ringe Biindtægt. Hovedindtægten var Korn og Kreatursalg.

Gaardmanden selv tog ikke meget Del i det daglige Arbejde, han sad meget ved Bordenden og røg sin Pibe, og til Afveksling gik han hen til Smedien og hørte Dagens Nyheder, der den Gang saavel som

nu blev drøftede meget der. Man sagde, at det kunde ikke betale sig for en Gaardmand at arbejde, han skulde blot passe, at alt Arbejdet gik, som det skulde. Og i Betragtning af Tiden, som den var, da der ingen Maskiner fandtes, kunde hans personlige Arbejde heller ikke have nogen større Betydning.

Naar man naaede henimod Paaske og Solen gik højt paa Himmelen, skulde man helst være færdig med Arbejdet paa Lo og Lade for at komme i Gang med Markarbejdet i rette Tid. Man var ganske vist ikke saa tidlig paaferde med Saaningen som i vore Dage, men der var meget mere Foraarsarbejde at udføre, da Jorden langt fra blev saa grundig efteraarsbehandlet som nu i Tiden. Der blev kun efteraarspløjet til Bygget; Havren og Ærterne pløjede man til om Foraaret, hvad man overhovedet gjorde til al Sæd og til Bygget ofte to Gange. Svenskharven var endnu først i 50'erne ikke bleven almindelig, men den var lige ved at blive det. Ærterne og Havren var altid det, man saaede først, og naar Jorden var tjenlig til Behandling, maatte dette nok ske førend Majdag, men Bygget vovede ingen at saa før efter Majdag, der skulde først være rigtig Varme i Vejret, og man skulde helst se Kabbelejerne blomstre i Moserne først. Om det var klogt eller ikke, er vanskeligt at afgøre; men en Kendsgerning var det, at der avledes meget og godt Byg. Men det kunde jo ogsaa være paa Grund af de for en stor Del nymergledede Jorder. Mergelen var nemlig i særlig Grad god til Bygavlens Fremme, medens den havde mindre Indflydelse paa Rugavlen.

Naar Saatiden var forbi, havde man den dejlige Forsommertid, og skønt der ogsaa var meget Arbejde

og lange Dage (man arbejdede fra Morgen tidlig, til Sol gik ned) saa var Arbejdet mere forskelligt og vekslende end det kedsommelige, ensartede Vinterarbejde. Der skulde køres Mergel, kalkes Huse, skæres Tørv, høstes Hø og meget andet.

Mergling af Brakjorden blev der først taget fat paa, for at den kunde faa Tid til at ligge ovenpaa og blive udluftet, inden den blev nedpløjet. Vandgrøfterne, som fandtes imellem hver eller hveranden Ager, skulde oprensnes, Jord afgraves et Sted og paafyldes et andet. Brakjorden fik altid en rigtig forsvarelig Grundforbedring, saaledes at den kunde give flere gode Afgrøder uden noget Tilskud.

Til Pinsen, dersom den ikke kom altfor tidlig, skulde Husene være klinede og kalkede, dette var Karlens Arbejde; man brugte ikke faglærte Folk til saadant. Disse for en stor Del lerklinede Vægge kunde se meget godt ud, naar de var nypudsede med Ler og Kalk, men naar de havde været udsat for Regn og Blæst nogen Tid, fik de ofte et bedrøveligt Udseende.

Førend St. Hansdag skulde Tørven helst være skaaret, for da er der altid den stærkeste Tørre i Vejret, og megen Tørv brugte man i de Tider. Det var det Brændsel, der var Overflødighed af, og som ikke kostede rede Penge, da næsten enhver havde den i sin egen Mose. Husmænd og Arbejdere, som ikke selv ejede Mose, fik Lov til en Søndag at skære Tørv paa Gaardmandens Mose for et ringe Vederlag i Arbejde, saaledes at de ogsaa havde billigt Brændsel. I vore Dage lader man Tørven ligge i Mosen og køber Brændsel i Form af Kul fra fremmede Lande, det skal være billigere? Og saa er man fri

for det ubehagelige Arbejde. Tørveskæringen var jo ganske vist ogsaa et strengt og beskidt Arbejde; men i Betragtning af, at det faldt paa en varm og skøn Aarstid og tildels i Selskab med den største Del af Byens Folk, hvorfor der ogsaa blev dreven megen Leg og Løjer paa den bløde Engbund, saa blev det aldrig betragtet for at være værre end saa mange andre Arbejder.

I Juli Maaned kom Høhøsten, og det var et fornøjeligt Arbejde, Karlene svang Leen, og Drengene og Pigerne strøede det grønne Græs ud til Tørring. En rigtig Skærsommerdag, naar Solen bagede og Bierne summede i Kløveren, blev alt Mandskabet samlet for at drage ud og rive Hø. Pigerne brugte Haandreven, og Karlene med Høtyven bar det sammen, og Drengene traadte Høstakkene. Den Tid smed man ikke Høet i saadanne Smaaklatter som nu, man satte det i store faste og spidse Stakke med et forsvarlig Baand over, saaledes at de kunde staa for Vind og Vejr, til det var tjenlig til at hjemkøres.

Af det her fortalte ses altsaa, at det daglige Arbejde mest drejede sig om at frembringe Føden og Klæderne. Men selv om man kan lade sig nøje med noget mindre end det, som efter Luthers Katekismus hører til Menneskets daglige Brød, saa er der alligevel meget foruden Føde og Klæder, som Menneskene trænger til for at leve et lykkeligt og tilfreds Liv. Hver Tid har sine Besværligheder, men ogsaa sine Glæder; om disse sidste er fordelt bedre i den ny Tid end i den gamle, kan der være delte Meninger om, men man var ialtfald ikke saa fordringsfulde, man morede sig billigere, men man var jo ogsaa opdraget til at spare paa Pengene.

Om dette muligvis i en Artikel ad Aare.

HISTORISK SAMFUNDS MED- LEMMER i 1922.

Allindemagle.

Lærer Rich. Andersen.

Alsted.

Lærer Vilh. Andersen.

Sognepræst Barfod.

Proprietær Carl Jacobsen.

Bjernede.

Lærer Christiansen, Fuldby.

Smedem. Christoffersen, Fuldby.

Bjerge.

Gdj. Nicolaj Larsen, Bøgelunde.

Boslunde.

Fhv. Folkethingsm. Rs. Ander-
sen.

Forpagter Bay, Lindeskov.

Mejeribestyrer H. Dinesen.

Godsforvalter Ettrup.

Lærer Hammer, Sønderup.

Gbst. Niels Hansen, Tranderup.

Lærer H. J. Hansen.

Gdj. Jens Houlind, Neble.

— N. Jensen, —

Proprietær Chr. Jespersen, Tran-
derup.

Gdj. Jac. Josephsen, V. Bøge-
bjerg.

Møller Kolding.

Gdj. H. Madsens Hustru, Ø. Bø-
gebjerg.

Grev Moltke, Espe.

Gdj. And. Nielsen, Tranderup.

Regnskabsfører A. Pedersen, Gry-
derup.

Mejeribestyrer Poulsen, L. Egede.

Frk. Quistgaard, Jægerhus.

Amtsraadsmedlem N. Sørensen.

Bringstrup.

Fru Marie Christensen.

Landstingsmand Ole Hansen.

Gdj. Søren Hansen, Ørslevunder-
skov.

— G. Lund.

Sognefoged H. P. Nielsen.

Gdj. H. F. Nielsen, Egerup.

Sognepræst Severinsen.

Braaby v. Haslev.

Lærer Jenssen.

Bromme.

Lærer Andersen.

Egeslevmagle.

Gdj. L. A. Andersen.
Sognepræst Fibiger-Jørgensen.
Godsejer Fabricius.
Lærer Søndergaard-Jacobsen.

Farringløse.

Statsskuekommissær S. Hylde-
gaard.
Amtsradsmedlem N. Nielsen.

Fulrendal.

Folkethingsmand Martin Han-
sen, Skafferup.

Fjenneslev.

Lærer Balle.
Gdj. H. P. Hansen.
Fru v. Harrsen, Mørup.
Møller L. Larsen.
Gdj. O. P. Olsen.

Flakkebjerg.

Læge Ammitzbøll.
Forstander Beck.
Gdj. Lauritz Christiansen.
— P. Christiansen.
Smedemester C. Frederiksen.
Snedker Hansen.
Tømrer N. Hansen.
Stationsforstander Houmand.
Uddeler Carl Ibsen.
Murer P. Jørgen Jensen.
Gdj. Jens Jespersen, Krogs-
gaard.
Træskomand And. Jørgensen.
Skomager N. Olsens Enke.
Maler H. Petersen.

Fiinterup.

Lærer Bruse.

Landstingsmand Poul Christensen.
Sognefoged Chr. Frederiksen, Vil-
sted.

Gdj. And. Hansen, Frenderup.
Møller H. Hansen, Vilsted.

Fodby.

Gdj. L. Andersen, Skraverup.
Sognepræst Fjord-Christensen.
Gdj. Jens Frederiksen, Stenbæks-
holm.

Skomager Vilh. Hansen.
Gdj. H. A. Hansen, Bidstrup.

Fuglebjerg.

Vejassistent Berntsen.
Kredslæge Boertmann.

Førslev.

Frk. Askov.
Assurancebestyrer Carl Hansen.
Mejeribestyrer Jensen.
Gdj. J. P. Jørgensen, Arløse.
Sognepræst Konradsen.
Førstelærer Kæstel, Arløse.
Godsejer Neergaard.
Sognefoged H. Nicolajsen, Sneselev.
Forstander Sørensen.

Gimlinge.

Lærer Brøns.
Gdj. Lauritz Buchwald.
— Johs. Christensen, Vollerup.
— H. Christiansen, —
Arkitekt Hansen, Dalmose.
Gdj. Lars Jensen, Vemmeløse.
— Carl Jørgensen —
Lærer Pedersen, Vollerup.
Gdj. R. Rasmussen, —
— N. Rytter.

Gjerlev.

Lærer Arnth Jensen.
 Gdj. N. P. Jensen.
 Gdbst. Martin Jørgensen.
 Gdj. Jens P. Olsen.
 -- Anders Petersen.
 — Peter Petersen.

Gunderslev.

Godsejer F. Neergaard.

Gyrstinge.

Lærer Lambert, Ørslevvester.
 Gdj. J. Sørensen, —

Haarslev.

Gdj. Hans N. Hansen.
 Bankbestyrer Fr. Olsen, Sandved.

Haraldsted.

Gdj. L. Christoffersen, Valsømagle.
 Lærer N. C. Larsen.
 fhv. Gdj. Chr. Ravn.
 Gdj. H. Ravn.

Haslev.

Redaktør Bagger.
 Sygehuslæge Boserup.
 Sparekassebogholder Frantzen.
 Boghandler Alfr. Jensen.
 Urmager Jensen.
 Forstander Jensen.
 Fabrikant N. Johannessen.
 fhv. Sognefoged J. Mathiassen.
 Gymnasielærer Chr. Nielsen.
 Apotheker Nordentoft.
 Rektor Olsen.
 Direktør Opstrup.
 Højskoleforstand. Pagh Petersen.
 Seminarieforstander Rasmussen.
 Boghandler Lauritz Smith.

Redaktør Thureholm.
 Kommuneskolens Læseselskab.

Hejninge.

Tømrer H. P. Niemann.
 Gdj. Rs. Larsen.

Hemmeshøj.

Gdj. Hans Jensen, Erdrup.
 Lærer N. P. Larsen.
 Gdj. Hans Petersen, Stude.

Herlufsholm.

Landstingsmand Jul. Frandsen.
 Lektor Götzsche.
 Branddirektør H. A. Hansen.
 Forpagter Hertz.
 Lektor Jerntoft.
 fhv. Gdj. J. P. Larsen.
 Redaktør Neerup.
 Gartner E. Petersen.
 fhv. Lærer Petersen-Schmidt.
 Adjunkt Steffensen.
 Adjunkt Volten.

Holsteinborg.

Fru Stage, Rude.
 Dyrslæge Wollesen, Sterrede.

Hyllested.

Fru Kirstine Hesselgaard.
 Gdj. J. Martin Jensen.
 Forpagter Albert Jensen.

Hømb.

Gdj. H. A. Doose.
 Smed N. P. Jensen.
 Husmand P. Malling.

Hyllinge.

Gdj. Fr. Hansen, Taastrup.
 Dyrslæge Johansen.
 Sogneraadformand Johs. Larsen.
 Lærer N. C. Nielsen.

Høve.

Lærer L. P. Larsen.
Smed Johannes Vedel.

Jystrup.

Gdj. N. Andersen.
Uddeler V. Jacobsen.

Kirkerup.

Gdj. Ole Larsen, Esholte.
Godsejer C. Neergaard, Gylden-
holm.
pens. Lærer Petersen.

Korsør.

Lærer Franck.
Kæmner L. P. Hansen.
Prokurist H. C. Hansen.
Landpostbud P. Hansen.
Maskinmester Henningsen.
Fiskehandler Jacobsen.
Forvalter Fr. Jensen.
Redaktør Kjærgaard.
Lærer R. Chr. Nielsen.
Skotøjshandler N. P. Nielsen.
Fabrikant Th. Pedersen.
Konsul Th. Rasmusen.
fhv. Stationsforstander Wad.
Sognepræst T. Winther.

Kvislemark.

Gdj. Chr. Egegaard.

Kværkeby.

Godsforvalter Fontenay.
Førstelærer A. V. Jensen.
Gdj. Oluf P. Skaftø.

Lundforlund.

Smed L. Christensen.

Lyngø.

Boelsmand V. Hansen, Linde-
bjerg.
Proprietær Johs. Jensen, Frede-
rikskilde.
Lærer Nielsen, Horsebøg.
Gdj. Chr. Petersen.

Magleby.

Førstelærer Jessen, Stigsnæs.
Frk. Jørgensen, Østerhoved.
Lærer Petersen.

Marvede.

Lærer Nielsen, Menstrup.

Munkebjergby.

Detailhandler J. Andersen, Vedde.
Lærer L. M. Christensen.
Musiker H. P. Nielsen.

Nordrup v. Slagelse.

Lærer Nygaard.

Nordrup v. Ringsted.

Grev Brockenhuus-Schack, Giese-
gaard.

Møller Oluf Christensen.

Lærer Clausen.

Tømrermester L. P. Hansen.

Gdj. Chr. Jensen.

— Hans Jensen.

Mejerist J. Jørgensen.

Sognepræst Jørgensen.

Gdj. Chr. Nielsen.

Godsforvalter Rasmussen.

Kommis Carl Rasmussen.

Gdj. Fr. Sørensen.

— Sv. Aage Sørensen.

Omø.

Gdj. Hans Hansen.

Gdj. Niels Hansen.
 — Kr. Kristensen.
 — Ole Kristensen.
 — Ole Nielsen.
 — Niels Kr. Olsen.

Pedersborg.

Lærer H. Kristiansen.
 Gdj. Chr. Petersen, Kirkebjerg-
 gaard.
 Folkebogsamlingen.

Ringsted.

Lærer Andersen.
 Forretningsfører Chr. Baagø.
 Købmand H. A. Bang.
 Frk. Asta Bock.
 Dyr læge Bregendahl.
 Bogbinder V. Carlsen.
 Redaktør J. V. Christensen.
 Partikulier H. Chr. Christiansen.
 Læge Christophersen.
 Konsulent Duusgaard.
 Toldassistent Dyrhauge.
 Boghandler Flensborg.
 Barber Frankel.
 Borgmester Graversen.
 Boghandler P. V. Hansen.
 Dommerfuldmægtig Th. Hansen.
 Kordegn H. C. Hansen.
 Redaktør Hækkerup.
 Industriforeningens Bibliothek.
 Tobakshandler Jacobsen.
 Tandlæge Jørgensen.
 Fru Marie Kiær-Jensen.
 Urmager Klint.
 Købmand N. J. Lange.
 Læseselskabet i Ringsted.
 Læge Johs. Lou.
 Kaptain Lunn.

Fabrikant Mathiasen.
 fhv. Lærer A. Michaelsen.
 Fru Johanne Mortensen.
 Fotograf Rs. Nielsen.
 Dommer A. Olsen.
 Forretningsfører P. Pedersen.
 Handelsgartner Jul. Pedersen.
 Karetmager J. Pedersen.
 Dyr læge Petersen.
 Købmand Marius Petersen.
 Bankfuldmægtig Riise.
 Cand. phil. Arthur G. Hassø.
 Købmand Rørbye.
 Guldsmed Saabye.
 Grosserer Schaldemose.
 Sagfører N. Svendsen.
 Tandlæge Thiel.
 Lærer Torlund.
 Bankdirektør Valdorf Hansen.
 Malermester Wendell.
 Apotheker Wengel.
 Købmand Anton Winther.
 —
 Gdj. Chr. Christensen, Torped.
 — H. Henriksen, Tolstrup.
 — Hj. Henriksen, —
 Forstander Klodskov, Kærhave.
 Sognefoged H. Larsen, Balstrup.
 Lærer Vestergaard, Tolstrup.

Sigersted.

Lærer Christensen.
 Gdj. Sander Christophersen.
 — Steffen P. Hansen.
 Proprietær Vilh. Hansen.
 Gdj. Chr. Nielsen.
 Frk. Schouw.

Skørpinge.

Sognepræst Kragh.
 Gdj. Fr. Olsen.

Skelskør.

Fru Anna Heilmann.
 Redaktør Larsen.
 Politimester Lind.
 Redaktør Nielsen.
 Redaktør Westergaard.

Slagelse.

Direktør Albrecht.
 Guldsmed Albrechtsen.
 Faktor Anderschou.
 Lærer P. Andersen.
 Boghandler Andersen.
 Gartner Andersen.
 Malermester Chr. Andersen.
 Snedkermester P. Andersen.
 Redaktør Andersen.
 Dommer Anker.
 Partikulier P. Arnskov.
 Købmand P. Axelsen.
 Lærer S. A. Bach.
 Malermester E. Bagge.
 Købmand Bargisen.
 Sparekassekasserer Bech.
 Handelsgartner A. Bertelsen.
 Barber Birkemose.
 Lærer Brunø.
 Partikulier L. Christensen.
 Forpagter Christensen.
 Overinspektør Christensen-Raj.
 Partikulier Fr. Dann.
 Birkefuldmægtig Deichmann.
 Direktør Didrichsen.
 Købmand Dinesen.
 Murermester Ehlers.
 Lærer Emdal.
 Bademester Folkersen.
 Fru Fraenkel.
 Kontorchef Frederiksen.

Fotograf Frederiksen.
 Cand. theol. Frederiksen.
 Malermester Friis.
 Skrædermester Frøjdenlund.
 Farvehandler Gerner.
 Arkitekt Graves.
 Kasserer Greve.
 Malermester J. Chr. Hansen.
 Sadelmager Joseph Hansen.
 Sagfører Carl Hansen.
 Bagermester N. Hansen.
 Købmand Hans Hansen.
 Karetmager Hansen.
 Slagter Brødr. Hansen.
 Borgmester H. P. Hansen.
 Journalist Anton Hansen.
 Sparekasseassistent Hansen.
 Klosterforstander Helmer.
 Overlærer Henrichsen.
 Bagermester Høyer.
 Grosserer Høyer.
 Amtsforvalter Jacobsen.
 Skomager Jacobsen.
 Lærer Jacobsen.
 Redaktør H. Jensen.
 Værkfører L. Jensen.
 Politibetjent O. Jensen.
 Karetmager Jensen.
 Forretningsbestyrer C. G. Jensen.
 Viktualiehandler H. Jørgensen.
 Murer Jørgensen.
 Redaktør Jørgensen.
 Købmand Kargaard Thomsen.
 Stadsingeniør Kerstens.
 Lærer Knudsen.
 Fabrikant S. Lange.
 Købmand Fred. Lauritzen.
 Tømrermester Chr. Larsen.
 Arkitekt Knud Larsen.

Arrestforvarer Larsen.	Murermester Chr. Poulsen.
Fabrikant Larsen.	Fabrikant E. Rasmussen.
Kommunelærer N. P. Larsen.	Købmand William Rasmussen.
Bogtrykker Louw.	Gartner Rasmussen.
Købmand Chr. Lundberg.	Bankassistent H. Rasmussen
Købmand P. Madsen.	Købmand C. Rudkøbing.
Blikkenslager Carl Madsen.	Direktør Rønnow.
Agent J. C. Martensen.	Overlæge Saugmann.
Redaktør Melgaard.	Fuldmægtig, Løjtnant Schmidt.
Grosserer Morning.	Kantor Schrøder.
Mekaniker Jens B. Møller.	Sagfører H. F. Schäfer.
Provst Møller.	Konditor C. G. Schäfer.
Læge Møller.	Sadelmager Emil Schmidt.
Lærer N. Nielsen.	Købmand P. Skovbro.
Lærer P. K. Nielsen.	Slagelse Folkebibliothek.
Murer P. Nielsen.	Forretningsfører Smidth.
Lærerinde Frk. Nielsen.	Lærer Stade.
Postbud Carl Nielsen.	Købmand Chr. Stahl.
Frk. O. Nielsen, Landbobanken.	Overlærer Stougaard.
Journalist Nyberg.	Boghandler S. N. Sørensen.
Pastor Nyeholm.	Malermester Tengberg.
Købmand Nylander.	Direktør Thorgils.
Højskoleforstander, cand. theol. Fr. Nørgaard.	Lærer S. Thorsen.
Direktør O. J. Olesen.	Bankdirektør Werner.
Skomager Olsen jun.	Købmand Wilken-Jensen.
Journalist O. Olsen.	Grosserer Ypkendanz.
Detailhandler A. Olsen.	—
— O. Olsen.	Sognefogd J. Damsgaard, Ll. Valby
Købmand Marius Olsen.	Sogneraadsform. L. Larsen, —
Fabrikant Holger Olsen.	Gdj. Chr. Larsen, —
Gartner Petersen.	Sognefoged Hans P. Larsen, Holmstrup.
Bogholder Petersen.	Godsejer V. Neergaard, Valdemars- kilde.
Malermester Edv. Petersen.	Forst. Hans Knudsen, Landsgrav.
Sergent P. C. Petersen.	Proprietær Henriksen, —
Urmager Peytz.	Gdj. Jens Olsen, —
Fabrikant H. P. Philipsen.	Lærer Løvstrøm, —
Restauratør P. Poulsen.	
Murermester Poulsen, Bredegd.	

Slaglille.

Gdj. P. Donsig Dinesen.
Sognepræst C. Jespersen.
Gbst. N. V. Larsen.

Slotsbjergby.

Gdj. P. Christensen.
— Niels Skov.

Sneslev.

Gdj. L. C. Larsen.
Forpagter Nielsen.
Gdj. N. Fr. Nielsen.
Lærer Olsen.
Gdj. Fr. Sørensen.

Sorø.

Fru Marie Bay.
Sognepræst Balslev.
Amtmand Baron Bille-Brahe.
Proprietær W. Bohn.
Kommunelærerinde Frk. Bojsen.
Købmand Bonnesen.
fhv. Gdj. C. Christensen.
Boghandler Clausen.
Akademikasserer la Cour.
Læge Dalmark.
Højskoleforstander Dalsgaard.
Redaktør Elnegaard.
Lektor Erlandsen.
Adjunkt Frimodt.
Frk. E. Fæster.
Lektor Gad.
Lektor Glahn.
Frk. B. Glahn.
Kammerherre Groothoff.
Arkitekt Hansen.
fh. Portør H. J. Hansen.
Købmand Haugaard.
Materialist Hjorth.
Lektor Holten.
Proprietær Ingerslev.

Læge O. Chr. Jensen.
fhv. Gdj. Lars Jensen.
Adjunkt Jul-Mortensen.
Sognepræst, Dr. Krarup.
Murermester S. Langkjær.
Sagfører H. C. Langkjær.
Graver Larsen.
Fru Magdalene Lauridsen.
Lektor Lauritzen.
Kancelliraadinde Levinsen.
Redaktør Lundsager.
Redaktør Martin.
Lektor Matthiessen.
Lektor Michelsen.
Partikulier L. Mortensen.
Adjunkt, Kaptajn Müller.
Adjunkt C. A. Nielsen.
Proprietær R. Olsen.
Branddirektør S. Kn. Pedersen.
Boghandler Reymann-Petersen.
Rektor Raaschou-Nielsen.
Sagfører Gustav Rasmussen.
Entrepenør H. P. Rasmussen.
Skrædermester Chr. Richardt.
Adjunkt Rosen.
Lektor Simonsen.
Svegårds Boghandel.
Sløjdlærer Thomsen.
Lærer Thomsen.
Lektor, Dr. Ussing.
Kammerherreinde Vedel.
Forretningsfører Veistrup.
Tandlæge Ziegler.

Stenmagle.

Gdj. Chr. Berthelsen.
Stationsmester V. Christiansen.
Gdj. Jens Frederiksen.
— H. Lunding.
— Jacob Pedersen.

Stillinge.

Gdj. Hans Christensen.
 — Søren Christensen.
 — Jørgen P. Christensen.
 Mejeribestyrer P. Hansen.
 — Gdj. Jens Kr. Kristensen.
 — Martin Kristensen.
 Rentier L. P. Jensen.
 Gdj. Ole Nielsen.
 — Peter Nielsen.
 Lærer N. C. Nielsen.
 Tømrer Jens P. Petersen.
 Lærer Rosholm.

Sønderup.

Bolsmand Kr. Rasmussen.
 Smed Chr. Steffensen.

Sørbymagle.

Sognepræst Andersen.
 Gdj. Rasmus Jensen.

Taarnborg.

Lærer Askegaard.
 Tømrer Jens P. Nielsen.

Terslev.

Sognepræst Birke.
 Lærer Carlsen, Aarløse.
 Gdj. Hans Christensen, Ulstrup.
 Sognefoged L. Frederiksen.
 Gdj. P. Hansen.
 — Ingvor Ingvorsen, Ulstrup.
 Førstelærer Larsen.
 Skovfoged Rasmussen, Bjerrede.
 Læge Storm-Nielsen.
 Gdj. Niels Vange, Bjerrede.

Testrup.

Sognefoged H. P. Frederiksen.
 Lærer Halskov.

Tjæreby.

Sognepræst Glahn.
 Gdj. Niels Hansen.
 — H. P. Hansen.
 Husmand Chr. Petersen.
 Lærer Povlsen.

Tjustруп.

Gdj. Chr. Nielsen, Vindstrup.
 Bødker H. Sørensen, —

Vallensved.

Møller Frederiksen.
 Gdj. P. Hansen, Kyse.
 Maskinist M. Hansen, Kyse.
 Sognepræst Oldenborg-Poulsen.

Valsøllille.

Godsforvalter Kaalund.

Vemmelev.

Sognefoged H. Albrektsen.
 Gdj. G. Dybbro.
 — Kr. S. Kristensen.
 Friskolelærer Lykke.
 Gdj. Kr. Markussen.
 Friskolelærer M. Mathiassen.
 Gdj. P. Nielsen.
 — Rs. H. Rasmussen.

Venslev.

Gdj. Carl Andersen.
 — Carl Arentz.

Vetterslev.

Sognepræst Hjølund.

Vigersted.

Sognepræst Krog-Meyer.
 Lærerinde, Frk. Madsen.
 Sognefoged J. Nielsen.
 Gdj. N. P. Nielsen.
 — C. Schou Jensen.

Ørslev v. Ringsted.	Bibliotekar Carl S. Petersen, Kbhv.
Lærer Jørgensen.	Partikulier Jørgen Petersen, —
	— Karl K. Petersen, —
Ørslev v. Skelskør.	Direktør Piil, —
Lærer Arentoft.	Lærer H. P. Rasmussen, —
Gdj. Daniel Hansen.	Rigsarkivet, —
Skrædermester Højrup-Hansen.	Statistisk Departement, —
Amtsraadsmedl. Henrik Jensen.	fhv. Sognepræst Thiel, —
Gdj. P. Jørgensen.	Museumsinspekt. Zangenberg, —
— N. Chr. Niensens Enke.	Gdj. P. Andersen, Sandby.
Lærer Poulsen.	Lærer H. C. Andersen, Smidstrup.
Sognepræst Steensgaard.	Frk. Arnskov, Storehedinge.
Øde-Førslev.	Barber Christensen, —
Gdj. Niels Hansen.	fhv. Gdj. Chr. Christensen,
— P. Larsen.	Høng.
Provst C. L. Nørgaard.	Overretssagfører Fraas, Gjørlev.
Udenfor Amtet.	Sognepræst Groothe, Ledøje.
Professor Vilh. Andersen, Kbhv.	Lærer H. C. Hansen, Borup.
Prokurist Balle-Jensen, —	Statskonsulent K. Hansen,
Bogtrykker Bjarnø, —	Lyngby.
Læge Johs. Frandsen, —	Postkontrollør Henriksen, Odense.
fhv. Sognepræst P. E. Glahn, —	Dommer Hyrup, Høng.
Sygeplejerske, Frk. Henriksen, —	Partikulier L. Jacobsen, Aversi.
Industriforeningen,	— Højskolelærer J. P. Jensen, Høng.
Sekretær Fr. S. Jensen, —	Lærer Krøigaard, Aversi.
fhv. Lærer M. Jensen,	— Tømrermester N. R. Larsen, Kok-
Prof. jur. P. Johs. Jørgensen, —	kedal.
Cand. mag. G. Knudsen,	— Fængselspræst Ludvigsen, Vrids-
Kommunens Folkebiblioteker, —	løse.
Landsarkivet for Sjælland,	— Redaktør Olsen, Næstved.
Dr. phil. Vilh. Lorentzen,	— Forstander Poulsen, Birkerød.
Grosserer Lystrup,	— Konsulent Poulsen, Høng.
Lærerhøjskolen,	— Politimester Prahl, Helsingør.
Forvalter Mathiassen,	— Gaardbest. C. Rasmussen, Herluf-
Lektor H. P. Michelsen,	— lille.
Guldsmed Møller,	— Adjunkt Schjærff, Rungsted.
Nationalmuseets 2. Afdl.,	— Overlæge Svénné, Fakse.
Ingeniør E. Neergaard,	— Gdj. Vald. Sørensen, Vipperød.
Dr. phil. F. Ohrt,	— Pastor Wijnen, Holbæk.

fhv. Lærer Brandt, Ebberup.	Kommunebogholder Melander,
Sognepræst K. Bjerre, Skyde-	Haderslev.
bjerg.	Provst Nissen —
Landsarkivet for Fyen.	Lærer Anton Olsen, Salling.
Konditor Arnskov, Silkeborg.	Biblioteket for Silkeborg og Om-
Lektor Egeberg-Jensen, Tønder.	'egn.
— Gabrielsen, Randers.	Statsbiblioteket i Aarhus.
Stiftamtmand Haarløv, Haderslev.	Biblioteket f. Vejle og Omegn.

Navnefortegnelse,

udarbejdet af *L. F. la Cour.*

Personliste.

A.

- Aagaard, Benjamin, Degn i Stenmagle (1746) X., 43, 46, 49.
Aagaard, Chr. Rømer, Præst i Bringstrup, VIII., 61.
Abildgaard, Søren, Arkivtegner, VII., 45.
Absalon, VI., 3, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 20, 27, VIII., 60, 104.
Adam af Bremen, VII., 3.
Adeler, F. Chr., Geheimeraad, IX., 13.
Agerbech, P. N., Præst i Slaglille-Bjernede (1744) X., 40, 41.
Agerbek, Hans, Præst, VII., 48, 50, 54.
Albretsen, Hans, Gdr., Egeslevmagle, VIII., 175.
Alf, Prins, VI., 7.
Alger, Kongesøn, VI., 7, 18.
Algreen, P. K., Præst, VI., 110.
Alle Saalve-Gode, VI., 26.
Amdrop, Peter Jensen, Borger i Korsør (1663), VIII., 125.
Ancher, Anna, VIII., 156, 168.
Ancher, Michael, VIII., 168.
Andersen, August, cand. pharm. IX., 38.
Andersen, Anders, Gdr. i Hjelm-sømagle (1682), VIII., 108.
Andersen, Christian, Sadelmager i Slagelse (1693), VII., 110.
Andersen, Christian, Gdr. i Hors-tofte, (1682), VIII., 109.
Andersen, Christian, Kæmner i Korsør (1655), VIII., 117.
Andersen, Cilius, Maler, VIII., 157, 168.
Andersen, Frands, Abbed i Ringsted (1566), VII., 22.
Andersen, F. V., Præst, VI., 111.
Andersen, Gdr. i Forlev (1837), VII., 70, 71, 75, 77.
Andersen, H. C., Digter. VIII., 53.
Andersen, H. P., Gdr. i Gislinge, IX., 51.
Andersen, Ingeborg, Raderer, VIII., 168.
Andersen, Jens, Gdr. i Neble, VI., 180.
Andersen, J. B. H., Landmand, IX., 81.
Andersen, Jørgen, Borger i Korsør (1655), VIII., 117.
Andersen, L., Gdr. i Flakkebjerg, VI., 179, 180, VII., 190, VIII., 185.

Andersen, Laurids, Byfoged i Slagelse (1758), VI., 164.
 Andersen, Ole, i Vollerup, VII., 100.
 Andersen, Ole, Gdr. i Hjelmsø-magle (1682), VIII., 108.
 Andersen, Vilh., Prof., VIII., 139.
 Andersen, Villum, Grd. i Hjelmsø-magle (1682) VIII., 108.
 Andersen, Boghandler i Slagelse, VII., 126.
 Andersen, Raadmand i Slagelse (1764), IX., 20.
 Anderssøn, Hans, Borger i Korsør (1663), VIII., 125.
 Andreas Remsnider, i Slagelse, VII., 122, 124.
 Andreasen, Hans, Tjenestekarl i Slotsbjærgby (1837) VII., 70.
 Ane, i Braaby (1858) VI., 117, 127.
 Angels, Skomager i Slagelse (1774), VII., 128.
 Anker, Herman, norsk Højskoleforst., VI., 128.
 Appel, Jacob, VIII., 138, 140.
 Appel, Kr., Friskolelærer, VIII., 145.
 Arboe, Bogbinder i Slagelse (1804), VII., 133.
 Arleth, Chr. Lærer, IX., 53.
 Arnskov, P., Farver, VI., 179, VII., 191.
 Arvesen, O., norsk Højskoleforst., VI., 128.
 Asser Rig, VI., 4.
 Astrup, Jens, Ejer af Eskildstrup (1790), VIII., 101.
 Axelsen, P., Kbm. i Slagelse, VII., 122.

B.

Baad, Niels, Grenader (1764), IX., 21.
 Bach, Angers, Borger i Slagelse (1774), VII., 128.
 Bache, Otto, Kunstner, VIII., 168.
 Bagger, Rasmus Langeland, Borgmester, VII., 135.
 Balslev, R. L., Præst i Paarup, VIII., 182.
 Bandsholt, H. C., Raderer, VIII., 168.
 Bang, Jens, Murermester, IX., 19.
 Bang, J. R., Præst i Egeslev-magle, VIII., 74.
 Bang, Lauritz, Borger i Slagelse, IX., 7.
 Bang, Povl, Pottemager, VII., 130.
 Bang, Gæstgiver i Slagelse, VII., 134.
 Barchager, Borger i Slagelse, VII., 124.
 Barfod, Fr., VIII., 120.
 Barmeyer, Gotfred, Skomager i Slagelse, VII., 120.
 Barmeyer, Hermand, Købmand, i Slagelse, VII., 118, 20.
 v. Barner, Fr. H., Ejer af Eskildstrup, VIII., 101.
 Barscher, Magister i Slagelse (1735), VII., 111.
 Bart, Snedker i Slagelse (1774), VII., 129.
 Bastholm, Thomas, Læge, VII., 32.
 Bassekilde, Borger i Slagelse (1696), IX., 7, 8.
 Bastholm, Hans, Præst i Sla-

- gelse, VII., 56, 61, 135, VIII., 41.
- Beck, Ludvig, Forstander, VII., 190.
- Beck, Peder, Ejer af Bonderupgaard, VI, 67.
- Begtrup, G., Professor, IX, 95, 96.
- Bendsen, Peter, Grd. i Almsstofte (1682) VIII, 108.
- Bentzen, Jacob, Avlsbruger, VII, 131.
- Bentzen, Michael, Borger i Slagelse, VII, 122.
- Bentzen, Zacarias, Borger i Slagelse, VII, 123, IX, 10.
- Bentzen, Bager i Slagelse, VII, 125, 126.
- Bentzen, Skomager i Slagelse, VII, 124.
- Benzon, C., Raderer, VIII, 168.
- Benzon, Kapellan, VII, 175-76.
- Beren, Sigers Dronning, VI, 6.
- Berlis, Albert, Borger i Slagelse (1786), VII, 130.
- Berntsen, Klaus, VII, 190.
- Bertel Farver, IX, 7, 8.
- Bertelsen, Justitsraad, VII, 184.
- Berthelsen, Lars, Bager i Slagelse (1764), IX, 20.
- Beyer, Peder Grove, Præst, VIII, 58.
- Beyer, Seyer Mahling, Præst, VI, 6, 11, 16, 23, 26, VII, 14, 17, VIII, 58, o. flg., 172.
- Beyerholm, Peter, Vognmand i Slagelse, VII, 129.
- Bilvis, VI, 7.
- Birch, Birkedommer over Antvorskov Birk, VII, 63.
- Birch, Skolelærer i Haarslev, VII, 65.
- Birkedal, Vilh., Præst, VI, 113, 126, 41, VII, 34, VIII, 145.
- Bjerger, Povl, VIII, 138, 165.
- Bjerregaard, Johan Fr., Borger i Slagelse (1786), VII, 130.
- Bjørnson, Anders, Købmand i Slagelse, IX, 7-8.
- Bjørnsen, Clavs, IX, 7.
- Bjørnsen, Jens, Borger i Slagelse (1693), VII, 110.
- Bjørnson, Bjørnstjerne, VIII, 156, 162.
- Blicher, St. St., VII, 173.
- Bloch, Carl, Maler, VIII, 139, 153, 156-57, 159, 162, 168.
- Blom, G. V., Raderer, VIII, 168.
- Bløes, Frederik, Borger i Slagelse (1686), VII, 129.
- Boemand, Jørgen, Rebslager i Slagelse (1775). VII, 129.
- Bojsen, Fr. E., Præst, VII, 189, 190.
- Boisen, P., Landstingsmand, VII, 190.
- Bonier, Tømrermester i Slagelse (1782), VII, 134.
- Bonnesen, Chr., Raderer, VIII, 168.
- Bonnevie, Honoratus, VIII, 147.
- Borch, Conrektor i Slagelse (1804), VII, 134.
- Boye, V., Arkæolog, VIII, 69.
- Brand, Casper Christensen, Borgmester i Korsør, VIII, 120, 123-25, 127, 131, 133, 136, IX, 5.

- Brandt, C. J., Præst, VII, 50, VIII, 145.
 Brasen, J. A., Provst, VII, 180-81.
 Bredahl, Chr., Digter, VII, 104.
 Brem, Marie Adolfine, VII, 181.
 Brem, Skovrider, VII, 181.
 Brink, Lars, Spækhøker i Slagelse, VII, 133.
 Brockmand, Jesper, Biskop, VII, 5.
 Brorson, H. A., VII, 65, 69, VIII, 46.
 Brummer, Aage, VIII, 147.
 Brun, Ebbe, Provst, VIII, 74.
 Bruun, B. P., Præst i Bringstrup, VIII, 61.
 Bruun, Frantz, Guldsmed i Slagelse (1804), VII, 133.
 Bruun, Thomas, Byskriver og Postmester i Slagelse (1740), VII, 111, 116, IX, 15-17.
 Budde, L., Forfatter, VIII, 29, 75.
 Bülow, F., VIII, 166.
 Bøgh, Erik, Forfatter, VII, 180.

C.

- Cabel, Anders, Kbm. i Slagelse (1775), VII, 129.
 Cardorf, (?), Provst, VII, 125, 126.
 Carl, Landgreve af Hessen Cas- sel, VIII, 135.
 Carl Gustaf, VII, 157.
 Carlsen, Borger i Slagelse (1804), VII, 135.
 Caroline Amalie, Dronning, VII, 75.

- Casper, Clokker i Slagelse (1740), VII, 112.
 Castenschiold, J. M. H., General, VIII, 12, 72, 172.
 Charlotte Amalie, Dronning, VIII, 135.
 Christensdatter, Ane, VII, 70.
 Christensdatter, Karen, VII, 70.
 Christen Sined, Borger i Slagelse (1696), IX, 7-8.
 Christensen, Christen, Landbrugslærer, IX, 52, 58, 62, 67, 69, 70.
 Christensen, Erik, Byskriver i Slagelse (1804), VII, 135.
 Christensen, Hans, Borger i Slagelse (1800), VII, 130.
 Christensen, Jens, Tobakspinder i Slagelse (1764), IX, 20.
 Christensen, J., Gdr. VI, 179.
 Christensen, Jørgen, Gaardbestyrer, VII, 71.
 Christensen, Jørgen, Grd. i Stillinge, IX, 52.
 Christensen, J. V., Redaktør, VI, 178, 179, VII, 189, 191.
 Christensen, Lars, Husmand i Forlev (1837), VII, 70, 71.
 Christensen, P., Kbm. i Slagelse, VII, 140, IX, 38.
 Christensen, Poul, Gdr. i Horstofto (1682), VIII, 109, 111.
 Christensen, Zacharias, Borger i Korsør (1663), VIII, 125.
 Christian Frederik, VIII, 43.
 Christian I, Konge, VIII, 103.
 Christian II, Konge, VII, 107.
 Christian III, Konge, VII, 108, IX, 9.

- Christian IV, Konge, VIII, 94, 184.
- Christian VI, Konge, VI, 32, IX, 13.
- Christian VIII, Konge, VII, 75, 77, VIII, 43.
- Christiansen, Hans, Grd. i Fuldbyy, VI, 130.
- Christophersen, Hans, Præst i Egeslevmagle (1629), VIII, 74.
- Claudius, Doris, VIII, 7.
- Claus Snedker, Borger i Slagelse (1740), VII, 120.
- Clausen, B., Præst i Bringstrup, VIII, 61.
- Clausen, Ole, Sprøjtemester i Slagelse (1772), VII, 127-28, 130, IX, 20.
- Clausen, E. Th., Præst i Gimlinge, VII, 71.
- Colding, Henrik Thygesen, Præst i Bringstrup, VI, 4.
- Colding, Olaf Hansen, Raadmand i Slagelse (1700), IX, 12.
- Colding, Peder Olufsen, Kbm. i Slagelse (1735), VII, 119, IX, 12.
- Corfitzen, P., Snedker, Branddirektør i Slagelse (1804), VII, 131.
- Corneliussen, Jens, Lægprædikant, VI, 114, 134.
- Corell, Sadelmager i Slagelse (1804), VII, 131.
- Coucheron, Kapt. i Korsør (1744), VI, 44.
- la Cour, J. C., VIII, 179, 183.
- la Cour, L. F., VI, 179, VII, 190-91, VIII, 120, IX, 91.
- la Cour, Poul, Højskolelærer, VIII, 146.

D.

- Daa, Oluf, til Ravnstrup (1590), VIII, 103.
- Dahl, Rektor i Slagelse, IX, 86, 87.
- Dalsgaard, Christen, Maler, VII, 164 o. flg.
- Dalsgaard, Christiane f. Rasmusen, VII, 164.
- Dalsgaard, Jens, VII, 164.
- Danchell, Peter, Præst i Bringstrup (1754), VI, 4, 9, 10, 23.
- Demonicus, Simon, Snedker i Slagelse (1740), VII, 120.
- Dinesen, Assessor, Ejer af Gyldeholm, VII, 80, 82.
- Domory, L. G., Guldsmed i Slagelse (1804), VII, 132.
- Drachart, M. B., Præst i Egeslevmagle, VIII, 74.
- Dreisler, Hans, Borger i Slagelse (1557), VI, 162.
- Duus, P. R., Præst i Vemmelev-Hemmeshøj (1826), VII, 62, 63, 67, 68, 73, 76, 77, IX, 96.
- Dyrholm, Jens, Lægprædikant, VI, 138-140, VII, 50.

E.

- Eg, Jacob, Borger i Slagelse (1740), VII, 119.
- Eg, Mathias Andersen, Borger i Slagelse (1740), VII, 124.
- Ehlers, Sagfører, VII, 104.
- Eigilsen, Elling, Lægprædikant, VII, 72, 74.

Eilersdatter, Dorethe, VIII, 117-19.
 Eilersen, Brede, Borger i Korsør (1655), VIII, 117.
 Eline, g. m. Mourids Skave til Eskildstrup, VIII, 93.
 Erichsen, Hans, Borger i Korsør (1663), VIII, 125.
 Erichsen, Henrich, Apotheker i Korsør, VIII, 137.
 Erik Menved, Konge, VI, 60.
 Eriksen, Rasmus, Borger i Slagelse (1696), IX, 7.
 Eriksen, Hr., Borger i Slagelse (1804), VII, 135.
 Ernst August, Hertug af Cumberland, IX, 36.
 Ernst, Christian, Borger i Slagelse (1740), VII, 111.
 Ernst, Maler, Borger i Slagelse (1786), VII, 129.
 Esbern Snare, VI, 12.
 Estridsen, Svend, Konge, VII, 40, 41.
 Estrup, J. B. S., Minister, VII, 184.
 Evald, Johannes, VIII, 31, 71.
 Exner, J. J., Maler, VII, 169.

F.

Faber, M. A., Præst i Egeslevmagle, VIII, 74, 75.
 Falch, J., Præst i Tjæreby, VIII, 58, 75.
 Fass, Theodor, Grenader, IX, 21.
 Fasse, Kbm., Borger i Slagelse, VII, 137.

Fenger, Ferdinand, Præst, VI, 110, 112, 119, 126, VII, 30.
 Fenger, P. A., Præst, VII, 60, 63, 70, VIII, 41.
 Fenger, Rasmus, Præst, VII, 60.
 Fenger, Sophie, VI, 140.
 Fischer, Christian, Grenader, IX, 21.
 Fischer, Hans, Værtshusholder i Slagelse (1786), VII, 130.
 Fischer, Peder Henrichsen, Borger i Slagelse (1736), IX, 15.
 Fischer, Wilh. Th., Raderer, VIII, 168.
 Fisker, Jacob, Lægprædikant, VI, 149-158, VII, 69-71.
 Flachmichel, Diderik, Grenader (1764), IX, 21.
 Fleischer, H., Præst i Egeslevmagle, VIII, 74.
 Flesborg, Peder, Præceptor, senere Præst i Asminderød, X, 41.
 Fogh, Forvalter paa Landsbytorp, VII, 129.
 Francke, August Hermann, VIII, 39.
 Frandsen, Ernst, stud. mag., VII, 11.
 Frandsen, Hans, Kunsthandler, VIII, 168.
 Frandsen, Hans Peder, Præst, VI, 148.
 Frederik I, Konge, VII, 167.
 Frederik II, Konge, VIII, 94.
 Frederik III, Konge, VIII, 135.
 Frederik IV, Konge, IX, 10.
 Frederik V, Konge, VI, 34, 96, 97.

- Frederik VI, Konge, VI, 88, VII, 178, VIII, 57, 58, IX, 24.
- Frederik VII, Konge, VII, 189, VIII, 69, 143, IX, 29.
- Frederiksen, Tømrmester i Slagelse, IX, 42.
- Friis, Achton, Raderer, VIII, 169.
- Friis, P. Edvarlsen, VII, 37, VIII, 66.
- Friis, Søren Lange, Brandvægter i Slagelse (1772), VII, 127, 128, 138.
- Friis, Hans Laugesen, Slagter og Værtshusholder i Slagelse (1764), IX, 20.
- Frimodt, Johannes, Raderer, VIII, 169.
- Friölich, L., Maler, VIII, 139, 169.
- Fuglsang, N. S., Præst i Slagelse, VII, 131, 134, 135.
- Fæth, Kleinsmed i Slagelse, VII, 120.
- G.**
- Georg af Hessen-Cassel, VIII, 135.
- Gersdorf, Niels, Stiftamtmand p. Sjælland, VI, 30-35, VII, 119, IX, 13.
- Gertz, M. C., Professor, VI, 84.
- Gheysmer, Thomas, VII, 22.
- Giise, Frue til Fredsgaard, VIII, 96.
- Glahn, H. C., Præst i Tjustrup, VI, 124.
- Glob, Chr., Præst i Bringstrup, VIII, 61.
- Goldschmidt, M. A., Forfatter, VII, 94.
- Grabow, Oberstlieutenant, VII, 110.
- Gram, Hans, Geheimearkivar, VI, 33.
- Grove, Carl, VI, 110, o. flg.
- Grossmann, Conditor i Slagelse (1811), VI, 167.
- Grubbe, D. L., Sognepræst til Kvislemark-Fuirrendal (1687-1702), VIII, 73.
- Grubbe, Gertrud, af Aastofte eller Horstofte (1380), VIII, 103.
- Grundtvig, N. F. S., VI, 4, 112, 124, 131, 133, 139, 142, VII, 51, 57, 60, VIII, 31, 37, 51, 145, 158, 177.
- Grundtvig, Svend, VI, 7, 25, VIII, 177.
- Grønning, Mathias, Gørtler i Slagelse (1804), VII, 133.
- Gude, Hans, Professor, VIII, 162.
- Gustaf Adolf, Konge, VIII, 100.
- Gyldenchrone, Holger, VI, 163.
- Gyldenlöve, Ulrik Frederik, VIII, 135, 136.
- Gynge, Niels, Borger i Slagelse (1740), VII, 111.
- Götzche, P., Adjunkt, VI, 179, VII, 190, VIII, 185.
- H.**
- Habor (Hagbard), VI, 3, 6, 7, 10, 16, 19, VII, 45, VIII, 70, 71.
- Hahn, V., Læge, VII, 99.
- Hahe Hamundson, VI, 11, 12, 15, 16, 22, 28.
- Hake, Vikarsøn, VI, 22.

- Hammer, C. S., Præstekone i Slaglille (1732-44), X, 40, 41.
- Hammerich, Brødrene (Martin og Frederik), VI, 112.
- Hammermüller, Jens Casper, Klokker i Slagelse (1740), VII, 111, 120.
- Hamund, Underkonge, VI, 7, 16.
- Hans, Bødker, VI, 89.
- Hans, Konge, VIII, 93.
- Krat Hans, VIII, 174.
- Hansdatter, Bodil, af Vemmelev (1837), VII, 70.
- Hansen, Anders, Gmd. i Egesmagle, VIII, 172.
- Hansen, Andreas, Kbm. i Slagelse (1783), VII, 126, 134.
- Hansen, Bolle, Borger i Slagelse (1696), IX, 7.
- Hansen, Christen, Vægter i Slagelse (1740), VII, 113-14.
- Hansen, Daniel, af Vemmelev (1837), VII, 70.
- Hansen, Gustava, f. Blom, VII, 164.
- Hansen, Hans, Husmand paa Vaarby Mark (1837), VII, 63, 64, 66, 70, 71,
- Hansen, Hans, Borger i Slagelse (1694), VII, 110.
- Hansen, Hans, Raadmand i Korsør (1663), VIII, 131.
- Hansen, Hans, Menstrup, IX, 91.
- Hansen, H. N., Raderer, VIII, 139, 154, 156, 157, 158, 168, 169.
- Hansen, Heinrich, Arkitekt, VIII, 169.
- Hansen, Ib, Borger i Slagelse (1774), VII, 128.
- Hansen, Jacob, Hjulmand fra Venslev, VII, 69, 71.
- Hansen, Jens, Daglejer i Slagelse (1804), VII, 131.
- Hansen, Jens, Friskolelærer, VI, 111, 113, 116, 117, 120, 122, 123, 129, 130, 136, 137, 142, 143, 144, 147.
- Hansen, Kristian, Elev paa Askov, VI, 162.
- Hansen, Kristian, i Tjeneste hos Pastor Fenger, VII, 70.
- Hansen, Lars P., senere Bestyrer af Boslunde Fattiggaard, IX, 61, 86.
- Hansen, Mads, Skomagersvend i Slagelse (1837), VII, 73.
- Hansen, Marie, g. Dalsgaard, VII, 164.
- Hansen, Morten, Herredsskriver, VII, 164.
- Hansen, Niels, Grd. i Almstofte (1682), VIII, 108.
- Hansen, Niels, fra Stude (1837), VII, 70.
- Hansen, Niels, Husflidslærer, VII, 103.
- Hansen, Niels, af Bjergby, VII, 65.
- Hansen, Niels, af Tybjerg (1794), VIII, 114.
- Hansen, Olaf, Adjunkt, VI, 21.
- Hansen, Ole, Landstingsmand, VI, 13.
- Hansen, Ole, Husmand af Stude (1837), VII, 70.

- Hansen, Peder, Husmand af Hemmeshøj (1837), VII, 70.
- Hansen, Rasmus, af Simmerbølle (1814), VIII, 21.
- Hansen, Sigvald, Raderer, VIII, 169.
- Hansen, Bundtmager i Slagelse (1865), VII, 140.
- Hansen, Lærer paa Hindholm, IX, 63.
- Hanssen (Nørremølle), VIII, 147.
- Hanssøn, Hans, Borger i Korsør (1663), VIII, 125.
- Hansteen, Henrik, Præst, IX, 94.
- Hansøn, H. O., Præst, VII, 12.
- Harald Hildetand, VI, 20.
- Harboe, L., Biskop, X, 42, 43.
- Harder, Augustinus, Bager i Slagelse, IX, 25, 29.
- Harder, Jens, Bager i Slagelse (1786), VII, 130.
- Harhoff, Justitsraad, VII, 99.
- Harring, Raadmand i Slagelse (1740), VII, 111, 116, IX, 12, 14-17.
- Haslund, O., Maler, VIII, 139, 156, 169.
- Hassing, Parykmager i Slagelse (1775), VII, 129.
- Hastanus af Almstofte (1320), VIII, 103.
- Hauch, J. C., Digter, VIII, 31, IX, 89.
- Hausbild, Kobbersmed i Slagelse, VII, 111, 112, 114, 120, 127, 131, IX, 18, 24.
- Hebo, Otto, Elev paa Hindholm, IX, 78.
- Heide, J. M., Sadelmager i Slagelse (1838), VI, 176.
- Hein, Povl, Ejer af Dyrehovedgaard, VI, 67.
- Heinrich, Ernst, Sadelmager i Slagelse (1804), VII, 131, 135.
- Helge Hundingsbune, VI, 21.
- Hellesen, Hans, i Slagelse (1772), VII, 128.
- Helsted, Axel, Maler, VIII, 159, 169.
- Helvin, Kongesøn, VI, 7.
- Hemmingsen, Ellen, i Spjellerup, VI, 152.
- Henningsen, Fru, i Slagelse, VII, 136.
- Henningsen, Frantz, Maler, VIII, 169.
- Henriksen, Børge, Gørtler i Slagelse (1804), VII, 133.
- Henriksen, Forpagter, IX, 78.
- Henriques, Marie, Malerinde, VIII, 169.
- Herfort, Ludvig, Borger i Slagelse (1740), VII, 120.
- Hørløv, Morten Christensen, Præst, VIII, 110.
- Hermansden, Søren, Vognmand i Slagelse (1740), VII, 124-25.
- Hersleb, Peder, Biskop, X, 36, 37, 39, 43, 44.
- Hildegisel, VI, 7.
- Hintze, Gudmund, Maler, VIII, 169.
- Hirnklov, Henrik, Provst, VIII, 75.
- Hjorteberg, Kbn. i Slagelse (1786), VII, 130.
- Hobbema, M., Maler, VIII, 169.

- Hoff, Poul, Degn i Sigersted (1746), X, 35-36.
- Hofman, G., Maler, VIII, 169.
- Hofmann, Lærer i Kirkestillinge, IX, 59.
- Holberg, L., VII, 6, 7, VIII, 163.
- Holck, Ditlev, VIII, 97, 98, 99, 100.
- Holck, Henrik, VIII, 98.
- Holgensen, N., Mag., Provst, VIII, 75.
- Hollender, Jan Arentzøn, Borger i Korsør (1663), VIII, 125.
- Holm, Axel, Raderer, VIII, 169.
- Holm, Ebba, Raderer, VIII, 169.
- Holin, Hans Christian, Grenader, IX, 21.
- Holm, J. A. L., Præst, VI, 149, 150, 157, VIII, 1-3, 27.
- Holm, Ritmester, VII, 135.
- Holst, Urmager i Slagelse (1863), VII, 140.
- Holst, Nicolai, Præst i Skibsted, VIII, 29, 30.
- Holst, Trafikassistent, VI, 178.
- Holstein, Carl v., Geheimeraad, VI, 32.
- Holstein, Frederik Adolf, Greve, VI, 149, 150, 159, VII, 61, VIII, 1, o. flg., 78.
- Holstein, Frederikke Christiane Maria, VIII, 5.
- Holstein, Hendrik v., Greve, VIII, 5.
- Holstein, J. L., Greve, VI, 30, 33, IX, 12, 13.
- Holstein, L. H. C. H., Greve, VIII, 53.
- Holstein, Wilhelmine Julie, Grevinde, VII, 74, 75.
- Hornslyd, Jens, Præst, VII, 50.
- Hornung, Kbm. i Slagelse (1874), VII, 140.
- Horrebow, Fr., Præst, VIII, 74.
- Horsted, Jokum, Præst, IX, 95.
- Hugger, Karen i Spjellerup, VI, 152.
- Huitfeldt, Arild, VI, 9, 35, 83.
- Hvild, Mathias, Holmens Provst, X, 40.
- Høegh-Guldberg, Landfysikus, VII, 99.
- Høegh-Guldberg, E. L., Maler, VIII, 169.
- Høimand, Johan, Borger i Slagelse (1740), VII, 111, 113.
- Høyer, Bager i Slagelse, VII, 133.
- I.
- Ibsen, Eugen, Overlærer, IX, 80.
- Ibsen, Væver i Slagelse (1837), VII, 73.
- Ibsen, H., Præst i Egeslevmagle (-1562), VIII, 74.
- Ilsted, P., Raderer, VIII, 169.
- Ingemann, B. S., VI, 19, 112, 131, 137, 140, 141, VII, 104, VIII, 158, 178.
- Ingvorsen, Ingvor, Grd., VII, 103, 190.
- Isak, Salomon, Slagter i Slagelse (1804), VII, 133.
- Isaksen, Jens, Grd. i Egeslevmagle, VIII, 174.
- Isaksen, Gæstgiver i Kbh. (1839), VII, 96.

Isaksen, Maren, gift med foregaaende, VII, 96.

Iversen, Iver, Borger i Korsør (1663), VIII, 131.

J.

Jacob, Hjulmand fra Venslev (1837), VII, 69.

Jacobsen, Adolf, Lærer, VII, 180, 182, o. flg., VIII, 27, 73.

Jacobsen, Christen, Grd. i Sigersted, VIII, 66.

Jacobsen, Hans, Slagter i Slagelse (1740), VII, 120.

Jacobsen, Joh., Litograf, VII, 183.

Jacobsen, Lis, VI, 26.

Jacobsen, Mogens, Borgmester i Slagelse (1696), IX, 7, 8.

Jacobsen, Carl, Brygger, VIII, 159.

Jacobæus, Apoteker i Slagelse (1786), VII, 130.

Jahn, C. M. V., Lærer i Tingjelling, VII, 178, o. flg.

Jahn, Ferdinand Heinrich, Premierlieutenant, VII, 178.

Jahn, Marie, († 1912), VII, 181.

Jahn, Samuel, Raadmand i Slagelse (1740), VII, 114, 125.

Jahn, Sophie, VII, 181.

Janssøn, Arendt, Borger i Slagelse (1663), VIII, 125.

Jantzen, A., Præst, VIII, 59.

Jens Enøje, VI, 88.

Jens, Gale, VI, 92.

Jensdatter, Ane, af Forlev (1837), VII, 75.

Jensdatter, Ane, i Korsør (1655), VIII, 117.

Jensen, Anders, Gdr. i Hjelmsømagle (1682), VIII, 108.

Jensen, Chr. Axel, VI, 178.

Jensen, Christen, Boelsmand i Flakkebjerg (1839), VII, 95.

Jensen, Chr., fhv. Møller, Borød, VII, 104.

Jensen, Hans, Sognefoged i Høve, (1872), VIII, 53.

Jensen, Hans, Tømrer i Landsgrav, VII, 11.

Jensen, Hans, Kældersvend i Korsør (1655), VIII, 117, 119.

Jensen, Hans, Tjenestekarl i Forlev (1837), VII, 70.

Jensen, Hans, Grd. i Fredsgaarde (1682), VIII, 109.

Jensen, Hans, Husmand, Gyldeholms Hovmark (1839), VII, 95, 96.

Jensen, Hans, Grd. i Vemmelev, IX, 51.

Jensen, J. P., Højskolelærer, IX, 51, 52, 85.

Jensen, Jens, Borger i Slagelse (1772), VII, 127.

Jensen, Jens, Grd. i Hjelmsømagle (1682), VIII, 108.

Jensen, Jens Lund, kst. Sognefoged, VII, 67-68

Jensen, Johannes, Borger i Slagelse (1772), VII, 127.

Jensen, Karl, Raderer, VIII, 169.

Jensen, Lars, Skrædder i Forlev (1837), VII, 70, 71.

Jensen (Strandlyst), L. P., IX, 50, o. flg.

- Jensen, Louis, Raderer, VIII, 169.
- Jensen, Mads Søren, Bissekræmmer, VI, 88.
- Jensen, Morten, Grd. i Hjelm-sømagle, VIII, 108.
- Jensen, Niels, fra Næsby, IX, 53, 77.
- Jensen, N. I., Forst., VI, 132.
- Jensen, N. P., Forst., IX, 66.
- Jensen, Ole, fra Næsby, IX, 53.
- Jensen, Oluf, Raderer, VIII, 169.
- Jensen, Peder, Borger i Slagelse (1740), VII, 122.
- Jensen, Peder, Raadmand i Slagelse (1740), VI, 67, VII, 123, 124, IX, 10.
- Jensen, Peder, Kæmner i Korsør (1655), VIII, 117, 118.
- Jensen, Peder, Daglejer i Slagelse (1804), VII, 131.
- Jensen, Peder, Grd., Stenbæks-holm, IX, 86.
- Jensen, Peder, Skomager i Slagelse (1735), VII, 111.
- Jensen, Poul, Grd. i Horstofte (1682), VIII, 109, 111.
- Jensen, Rasmus, Grd. i Hjelm-sømagle (1682), VIII, 108.
- Jensen, Rasmus, Grd. i Freds-gaarde, VIII, 109.
- Jensen, Søren, Smed i Rude, VIII, 53.
- Jensen, Torben, Fmd. for dansk Mejeristforening, VIII, 148.
- Jensen Wilken, Kbm. i Slagelse, VII, 133.
- Jensen, Berider i Slagelse (1863), VII, 140.
- Jensen, Fuldm, cand. jur., Ringsted (1839), VII, 99.
- Jensen, Lærer i Sæby (1837), VII, 69.
- Jerndorff, August, Maler, VIII, 169.
- Jespersen, Arild, Borger i Slagelse (1693), VII, 110.
- Jespersen, Chr., Grd., Tranderupgaard, VII, 103, IX, 45, 47.
- Jespersen, Eskild, Vognmand i Slagelse (1786), VII, 130.
- Jespersen, Jens, Borger i Slagelse (1740), VII, 111.
- Jespersen, Niels, Borger i Slagelse (1696), IX, 7-8.
- Jesseaz, Peder, Borger i Slagelse (1693), VII, 110.
- Jessen (Schardeböll), Erik Johan, Sekretær, VI, 32, 34.
- Johansen, Jens, Præst, VIII, 162.
- Johansen, Peder, Husmand, af Jernbjerg, VII, 70.
- Johansen, P, Raderer, VIII, 169.
- Johansen, Kaptain, i Slagelse (1864), IX, 30.
- Johnsen, Hjalmar, Raderer, VIII, 169.
- (sorte) Jonas, VI, 86.
- Jonasen, Jomfru, gift Lund, X, 40.
- Jørgen Fettbereder, Borger i Slagelse (1740), VII, 123.
- Jørgen, Kleinsmed, Borger i Slagelse, VII, 123.
- Jørgen Væver, Fattiglem i Braaby, VI, 115.

- Jørgensen, Anders, Højskolemand, IX, 62, 73.
- Jørgensen, Skomager, Kbh. (1839), VII, 96.
- Jørgensen, Ane, gift med foregaaende, VII, 96.
- Jørgensen, Axel, Raderer, VIII, 169.
- Jørgensen, Christen, Husmand i Sørbymagle (1839), VII, 95-97, 99.
- Jørgensen, Christian, Vægter i Ringsted (1839), VII, 98.
- Jørgensen, Hans, Murersvend i Slagelse (1772), VII, 127.
- Jørgensen, Hans, Gørtler i Slagelse (1786), VII, 130.
- Jørgensen, Hans, Borger i Korsør (1663), VIII, 125, 131.
- Jørgensen, Hans I., fra K. Stillinge, IX, 60, 86.
- Jørgensen, Jacob, Borger i Slagelse (1696), IX, 7.
- Jørgensen, Jens, Grenader, IX, 21.
- Jørgensen, Karl, Elev paa Askov (1881-82), VIII, 140.
- Jørgensen, Mads, Gaardfæster, Hvenemosegaard, VIII, 141, 142.
- Jørgensen, Mathias, Rebslager i Slagelse (1804), VII, 133.
- Jørgensen, Michal, Raadmand i Slagelse (1696), IX, 7.
- Jørgensen, Niels, Grd. i Hjelm-sømagle (1682), VIII, 108.
- Jørgensen, Peder, Skomager i Slagelse (1839), VII, 98.
- Jørgensen, Rasmus, Borger i Slagelse (1694), VII, 110.
- Jørgensen, Simon, Borger i Korsør (1663), VIII, 125.
- Jørgensen, Guldsmed i Slagelse, IX, 38.

K.

- Kaad, Hans Ostenfeld, Købmand i Slagelse (1740), VII, 111, 112, 125, 127, 128, 129.
- Kall, Abraham, VI, 7, 25.
- Kamp, Jens, VII, 15, 33.
- Hugger Karen, VI, 86.
- Kaas, Generalmajor, VII, 115.
- Kaas, Kapt. i Korsør (1744), VI, 44.
- Keller, Skræder i Slagelse, IX, 25.
- Kerstens, Th., Stadsingenieur, IX, 42.
- Key Feldbereder, Borger i Slagelse (1740), VII, 111.
- Kiellerup, C. E., Overlærer, VIII, 178.
- Kjep, Hans, Kapellan i Slagelse (1740), VII, 111, 112, 120.
- Kjerulff, A. J., Kbm., IX, 24.
- Kjærulff, Rasmus, Præst, VII, 135.
- Klovdal, Simon, fra Telemarken, VIII, 147.
- Klüwer, Birkedommer, VI, 154.
- Knud Lavard, VII, 22, 25, 189.
- Knudsen, Anders, Borger i Slagelse (1775), VII, 129.
- Knudsen, Gunnar, cand. mag., VI, 178, VIII, 123, 184, 185.

Knudsen, Kristen, Grd. i K. Stillinge, IX, 86.
 Koch, Kirsten, af Korsør (1655), VIII, 117.
 Koch, Hr., Borger i Slagelse, VII, 135.
 Koch, Morten, Bager i Slagelse (1805), VII, 136.
 Kofoed, J., Mag., Provst, VIII, 75.
 Kold, Bager, IX, 59, 62.
 Kold, Kristen, VII, 51, IX, 66.
 Kold, Marie, IX, 76.
 Kongstad, Kr., VIII, 169.
 Konradsen, K. D., Præst, VIII, 146.
 Kornerup, J., Prof., VII, 40.
 Krabbe, Margrethe, († 1656), VIII, 97.
 Krafft, Joh. August, Genremaler, VIII, 169.
 Krause, Hildeborg, VIII, 99.
 Krag, Erik, til Bramming, VIII, 123, 126, 127.
 Kragh, A. B., Præst, VII, 190.
 Krause, E., Raderer, VIII, 158, 169.
 Krebs, Oberstlieutenant (1839), VII, 98.
 Krebs, Distriktskirurg i Ringsted (1839), VII, 98, 99.
 Kristensen, J. P., af Østerstillinge, IX, 84, 85, 86, 87.
 Krofes, Christiane, VII, 65.
 Krofes, Urban, Grenader, IX, 21.
 Krohn, Pietro, VIII, 169.
 Krøyer, P. S., VIII, 156, 169.
 Kuhlmann, Præst i Siverstedt, VIII, 5, o. flg.

Kyhn, Vilh., Maler, VIII, 139, 153, 155, 169.
 Köie, Ernst, Raderer, VIII, 139, 159, 169.
 Kølle, Claus Anton, Raderer, VIII, 169.

L.

Lange, Fabrikant i Slagelse, VII, 133, IX, 37.
 Langeboe, Jørg., Borger i Slagelse (1775), VII, 129.
 Langgraff, Niels, Borger i Korsør (1655), VIII, 117, 119.
 Larsen, Adolf, Maler, VIII, 158, 169.
 Larsen, Chr., af Døjringe, IX, 62, 72.
 Larsen, Hans, Glarmester i Slagelse (1804), VII, 131.
 Larsen, Hans, Grenader i Slagelse (1764), IX, 21.
 Larsen, Jens, Husmand i Sigersted (1744), VII, 44.
 Larsen, Johan, Daglejer i Slagelse (1804), VII, 132.
 Larsen, Jens, Indremissionær, VI, 123.
 Larsen, L. C., Grd. i Aastofte, VIII, 91.
 Larsen, Lars P., Grd. i Kvandløse, IX, 77.
 Larsen, Niels, Bonde paa Spretlinge, VI, 106.
 Larsen, Niels, Borger i Slagelse (1696), IX, 7.
 Larsen, Ole. Borger i Slagelse (1740), VII, 123.

- Larsen, Ole, Vognmand i Slagelse (1774), VII, 128.
- Larsen, Peder, Husmand i Forlev (1837), VII, 71.
- Larsen, Peter, paa Raabjerg, VIII, 173.
- Larsen, Handskemager i Kbh. VI, 141.
- Larsen, Jacob, Lærer i Haarslev, VII, 184, 185.
- Lassen, Jens, Borgmester i Slagelse, VII, 121, 141, IX, 12, 13.
- Lau, Hattemager i Slagelse (1837), VII, 73.
- Lauremberg, Hans, Prof. i Sorø, VI, 4.
- Lauritzen, Andreas, Borger i Slagelse (1693), VII, 110.
- Lauritzen, Hans, Borger i Slagelse (1694), VII, 110.
- Lauritzen, N., Præst i Egeslevmagle, VIII, 74.
- Lauritzen, Th., Købm. i Slagelse (1863), VII, 140.
- Lautrup, Birkedommer i Vesterede, VII, 179.
- Lautrup, J. H., Biskop, VII, 179.
- Leidersdorf, af Karrebækstorp, VI, 92.
- Leitz, Anders, Borger i Slagelse (1774), VII, 129.
- Leitz, Johan Philip, Borger i Slagelse (1764), IX, 21.
- Lembcke, Edvard, VIII, 141.
- Lemvig, Christian, Præst i Krummerup-Fuglebjerg, VII, 55.
- Lemvig, Jacob, Provst, VII, 51, 55.
- Lendrop, Præst i Førslev, IX, 72.
- Lerche, Rebslager, Borger i Slagelse, IX, 38.
- Lesner, Generalmajor, VII, 128.
- Leth, C. F., Provst, VIII, 179, 180.
- Leth, Georgia, VIII, 182.
- Leth, Laura, VIII, 182.
- Libanu, Casper, VII, 111.
- Lillienskiold, Amtmand, X, 35.
- Lindberg, J. Chr., Præst, VI, 158, 159.
- Linwald, Axel, VI, 100.
- Locher, Carl, Maler, VIII, 139, 154, 156, 169.
- Lorentzen, Hans, Muremester i Slagelse (1735), VII, 111.
- Lund, Christen, Snedker i Slagelse (1804), VII, 131.
- Lund, H., Provst i Vester Flakkebjerg Herred, VIII, 74.
- Lund, Jens, Sognefoged, VII, 73, 76.
- Lund, Jens, Højskolemand VIII, 145.
- Lund, Jens, Maler, VIII, 169.
- Lund, Johan Christoffer, Klokker i Slagelse (1786), VII, 130.
- Lund, Michael Jespersen, Borger i Slagelse (1698), VII, 110.
- Lund, Søren, Raderer, VIII, 169.
- Lund, Søren, Degn i Slaglille, X, 40.
- Lund, Maler i Slagelse, VII, 125.
- Lund, Prokurator i Slagelse (1774), VII, 128.

Lundager, Borger i Slagelse (1740), VII, 118, 125, 126, IX, 16.
 Lundbye, J. Th., Maler, VIII, 139, 153, 159, 169.
 Luplau, Jansen, Maler, VIII, 158, 169.
 Lübschitz, J. L., Raderer, VIII, 169.
 Lyng, Skomager i Slagelse, IX, 42.
 Lütow, Hugo, Amtmand, VIII, 132.
 Löppelmand, Borger i Slagelse (1804), VII, 135.
 Löwenørn, Fr., VI, 97.
 Løvenørn, Poul Vendelboe, VI, 97.
 Løvenørn, Amtmand og Konferensraad, VII, 127.
 Løvstrøm, Drejer i Slagelse (1804), VII, 133.

M.

Madsen, Sadelmager i Slagelse (1804), VII, 133.
 Madsen, A. P., Kapt., VIII, 90.
 Madsen, Anders Mejerist, VIII, 138, o. flg.
 Madsen, Jens, af Fredsgaarde, VIII, 102.
 Madsen, Niels, Skomager i Slagelse, IX, 42.
 Madsen, Peter, Folketingsmand, IX, 78.
 Madtzen, Bertel, Borger i Korsør (1663), VIII, 125.
 Magaard, V. R., Raderer, VIII, 169.

Magnus den gode, VI, 21.
 Mantix, Assessor, VII, 135.
 Mantix, Madam, VII, 111.
 Margrethe Smeds, fra Slagelse, VII, 110.
 Marie fra Braaby, VI, 115, 120.
 Marstrand, Vilh., Maler, VIII, 169.
 Martin, Fr., Redaktør, VII, 104, IX, 78, 80.
 Marsvin, Cort, Borger i Korsør (1663), VIII, 125.
 Mau, Præst i Haarslev, VI, 150, 152, 153, 154, 157, 158, VII, 65.
 Melbye, Anton, Maler, VIII, 169.
 Meyer, Ernst, Maler, VIII, 169.
 Meyer, Frantz, Grenader, IX, 21.
 Michaelsen, Carl, Skomager-svend, VII, 98.
 Michaelsen, Jørgen, Borger i Slagelse (1722), IX, 10.
 Michelsen, Købm. i Slagelse, IX, 38.
 Michelsen, Skomager i Slagelse (1774), VII, 129.
 Moe, Louis, Raderer, VIII, 169.
 Mogensen, Købm. i Slagelse, IX, 38.
 Molbech, Chr., VII, 23, 25.
 Moltke, A. G., VI, 96, 98.
 Moltke, Fr., Stiftamtmand, VIII, 31.
 Morgenstjerne, C. W., VI, 108.
 Mortensen, Jacob, Drejer i Slagelse (1772), VII, 110, 127.
 Mortensen, Jens, Smed i Ringsted (1837), VII, 100.

- Mortensdatter, Marie, Tjenestepige, VII, 117.
- Mortensen, Mouritz, Raadmand i Korsør (1686), VIII, 137.
- Motzfeld, J., Præst i Egeslevmagle, VIII, 74, 75.
- Munthe, norsk Landskabsmaler, VII, 169.
- Müller, Fuldmægtig, VI, 160.
- Müller, P. E., VI, 13.
- Müller, Sigurd, VIII, 167.
- Mynster, J. P., Biskop, VI, 149, 150, 160, VII, 181.
- Münter, Fr., Biskop, VII, 55, 77.
- Mölenbach, Premierlieutenant, IX, 31, 32, 37.
- Møller, Joseph, Chef for Brandkorpset i Slagelse, IX, 30, 31, 35, 37, 38, 40, 42.
- Møller, Aage, Provst, VII, 190.
- Møller, Carl, Tjenestekarl i Haarslev, VII, 65, 66.
- Møller, C. C., Forst. paa Flakkebjerg, VII, 180.
- Møller, David, Skarpretter i Slagelse (1722), IX, 11.
- Møller, Jutta Bojsen, VII, 190.
- Møller, Kristine Margrethe, f. Friis, IX, 30.
- Møller, Niels Pedersen, til Almsøfte Vandmølle (1682), VIII, 104.
- Møller, Otto Heinrich, Kapt., IX, 20.
- Nathan, Invalid, Marketender i Slagelse, IX, 33.
- de Neergaard, P. J., Etatsraad til Gunderslevholm, VIII, 71, 77.
- Neergaard, Kancelliraad, VIII, 68.
- de Neergaard, Charles, Hofjægermester, VII, 80.
- Neergaard, J. V., Forfatter, IX, 48.
- Neykirken, Johan Christoffer, Borger i Slagelse (1740), VII, 111, 113.
- Nicoleisen, Jacob, Krambodsdreng, VII, 117.
- Nielsdatter, Ellen, Tjenestepige, VII, 117.
- Nielsdatter, Johanne, af Fuldby, X, 37, 38.
- Nielsdatter, Maren, af Korsør (1655), VIII, 117.
- Niels Klokke, af Korsør (1655), VIII, 117, 118.
- Niels, Tømmermand, af Slagelse (1735), VII, 111.
- Nielsen, Anders, Hjulmand i Slagelse (1779), VII, 129.
- Nielsen, Anders, Gaardskarl i Slagelse (1740), VII, 117.
- Nielsen, Bonde, Krambodsvend i Slagelse (1740), VII, 117.
- Nielsen, Bonde, Kbm. i Slagelse (1696), VII, 122, IX, 7.
- Nielsen, Chr., Højskoleforst., VI, 133, VIII, 23, IX, 54, 61, o. flg., 66, 79, 80, 83, 85, o. flg.

N.

Nachtigall, Professor, VIII, 26.

- Nielsen, Chr., Præst i Egeslev-
magle, VIII, 74.
- Nielsen, Hans, Grd. i Vemmelev
(1836), VII, 64.
- Nielsen, Jens, Skræder i Forlev
(1837), VII, 71.
- Nielsen, Johannes, Theaterdi-
rektør, IX, 76.
- Nielsen, R. Jahn, Forfatter, VII,
182.
- Nielsen, Jørgen, Tømmermand
i Slagelse (1748), IX, 19.
- Nielsen, Karen, Enke i Slagelse
(1700), VII, 122.
- Nielsen, Knud, Pottemager i Sla-
gelse (1772), VII, 127.
- Nielsen, Lars, af Forlev (1837),
VII, 71.
- Nielsen, Niels, Tjenestekarl af
Haarslev (1837), VII, 65, 66,
71.
- Nielsen, Olaus, Ejer af Eskild-
strup (1328), VIII, 92.
- Nielsen, Ole, VI, 161.
- Nielsen, Ole, Gmd. i Fuldby
(1858), VI, 122, 123, 128, o.
flg. 134, 136, 138, 143, 148.
- Nielsen, Peder, Husmand paa
Stude Mark (1800), VII, 49.
- Nielsen, Peter, af Spjellerup
(1828), VI, 151.
- Nielsen, Peter, Gmd. i Faardrup,
VIII, 173.
- Nielsen, Poul, Gæstgiver i Sla-
gelse, VI, 173.
- Nielsen, Søren, Borger i Sla-
gelse (1696), VII, 110, IX, 7.
- Nielsen, Søren, Præst, IX, 75,
76.
- Niss, Thorvald, Maler, VIII, 155,
156, 169.
- Nissen, Præst, VI, 112.
- Nordhagen, Joh., Maler, VIII,
156, 162, 169.
- Nutzhorn, H., VIII, 139, 140.
- Nyborg, Jørgen, Værtshush. i
Slagelse (1804), VII, 133.
- Nyborg, Rasmus, Borger i Sla-
gelse (1774), VII, 129.
- Nyeborg, Postfuldm., VII, 127.
- Nyeborg, Hans, Grenader, IX, 2.
- Nyegaard, Betty, VI, 112, 115,
116, 121, 124, 125, 130, 134,
135, 136, 137, 138, 140, 142,
o. flg., 146, 148.
- Nyegaard, Cora, VI, 112.
- Nyegaard, Pet. Nic., VI, 112,
114, 124, 133, 144.
- Nyholm, Christoffer, Præst i
Slaglille, X, 37, o. flg., 42.

O.

- Odin, VI, 28.
- Offenberg, Major i Slagelse
(1775), VII, 129.
- Olivarius, H., Provst, VII, 12,
VIII, 75.
- Olrik, Axel, VI, 19.
- Olrik, Hans, VIII, 104.
- Olrik, Jørgen, VI, 7, 83.
- Olsdatter, Karen, Tjenestepige,
VII, 117.
- Olsen, Bygmester i Slagelse,
VII, 11.
- Olsen, Edvard, Høker i Slagelse,
IX, 38, 39.
- Olsen, Haagen, Blikkenslager i
Slagelse, IX, 42.

Olsen, Jens, Borger i Slagelse (1740), VII, 111.
 Olsen, Jens, Bødker i Slagelse (1786), VII, 129.
 Olsen, Svend, Tjenestekarl af Ormslev (1837), VII, 70.
 Oluf, Konge, VIII, 103.
 Olufsen, Villads, Skoleholder i Stenmagle (1749), X, 45, 46, 47, 49.
 Osted, Jens, Byskriver i Slagelse (1740), VII, 122.
 Ostermeyer, J. C., Borger i Slagelse (1740), VII, 124, 125.
 Ottesen, Lauritz, Borger i Slagelse (1693), VII, 110.
 Ottosen, Rasmus, Grd. i Venslev (1829), VI, 149, VIII, 42.
 Oxe, Peder, VIII, 95.

P.

Paaske, Niels, Borger i Korsør (1663), VIII, 125.
 Palladius, Peder, VIII, 72.
 Pape, Margrethe, Fr. III's Frille, VIII, 135.
 Pedersdatter, Karen, af Hvenemosegaard (1852), VIII, 141.
 Pedersdatter, Maren, af Vemmelev (1824), VII, 48, 49, 57.
 Peder Hattemager, VII, 124.
 Pedersen, Andreas, Hmd. af Vemmelev Mark (1836), VII, 64, 70.
 Pedersen, Christen, Vægter i Ringsted (1839), VII, 98.
 Pedersen, Claus, Skræder af Landsgrav (1836), VII, 71.

Pedersen, Hans, Husmand i Sneslev (1845), VIII, 91.
 Pedersen, Hans, Tjenestemand af Ormslev (1836), VII, 70.
 Pedersen, J., Provst, VIII, 74.
 Pedersen, Jens, Bolsmand af Ormslev (1836), VII, 71.
 Pedersen, Jens, Kbm. i Slagelse (1740), VII, 125.
 Pedersen, Jens, Hmd. af Ormslev (1836), VII, 70, 71.
 Pedersen, Jeppe, Bolsmand af Stude (1836), VII, 70, 71.
 Pedersen, Johan, af Jernbjerg (1836), VII, 70.
 Pedersen, Kristen, Grd., IX, 69.
 Pedersen, Morten, Borger i Korsør (1663), VIII, 117.
 Pedersen, Niels, Sognefoged af Vemmelev (1836), VII, 65, 66, 70, 72.
 Pedersen, Peder, Hmd. af Forlev (1836), VII, 71.
 Pedersen, Peder, Grd. paa Kildegaarden, VII, 26.
 Pedersen, Rasmus, af Jernbjerg (1836), VII, 70.
 Pedersen, S., Præst i Bringstrup, VIII, 61.
 Peter den Tredje, VI, 104.
 Petersen, Lærer i Egeslevmagle, VIII, 76.
 Petersen, Lærer paa Hindholm, IX, 55, 63, 75.
 Petersen, Jomfru, Asylskoleleder i Høve (1814), VIII, 36.
 Petersen, Chr., Lærer i Gimlinge, VII, 172.
 Petersen, Edv., Maler, VIII, 169.

Petersen, Hans, Kbm. i Slagelse, VII, 137.
 Petersen, Hans, Urmager i Slagelse (1739), IX, 11.
 Petersen, Henry, VIII, 90.
 Petersen, Johannes, Borger i Slagelse (1740), VII, 111.
 Petersen, Niels Mathias, VII, 50.
 Petersen, Niels, Hestemøller i Slagelse, VII, 122.
 Petersen, Niels, Sadelmager i Slagelse (1775), VII, 129.
 Petersen, Niels, Møller i Slagelse (1698), VII, 110.
 Petersen, Severin, Lærer, IX, 44.
 Petersen, Tom, Raderer, VIII, 139, 156, 169.
 Peytz, Snedker i Slagelse (1830), IX, 24.
 Philip, Broder til Charlotte Amalie, VIII, 135.
 Planteur, Vilhelm, VII, 124, 125.
 Poulsdatter, Anne, g. Brand, VIII, 120.
 Poulsdatter, Marie, Tjenestepige i Slagelse (1740), VII, 117.
 Poulsen, Mathias, Bager i Slagelse (1804), VII, 133.
 Poulsen, L. B., Højskolelærer, VIII, 145.
 Poulsen, P., Restauratør i Slagelse, VI, 173.

Q.

Quist, Fr., Sognepræst til Lyngebroby, X, 35, 36, 44, 45.
 Quist, Hans, Borger i Korsør (1663), VIII, 125.

Qvistgaard, C. J. Rehling, Godsejer, VII, 174.
 Qvistgaard J. C., Rektor i Slagelse, VII, 61.
 Qvistgaard, Christen Schou, Præst, VII, 173, 174, 176.
 Qvistgaard, Morten Christen, Godsejer, VII, 173.
 Qvistgaard, P. C., Godsejer, VII, 173, VIII, 76, 77.

R.

Raabjerg, Per, Bissekræmmer, VI, 89.
 Ragnhild (paa Glavendrupstenen), VI, 26.
 Rantzau, Christen, Bager i Slagelse (1786), VII, 130.
 Rasbech, Frederikke, g. Jacobsen, VII, 182.
 Rasmusdatter, Ane, af Spjellerup (1828), VI, 151, 153, 160.
 Rasmussen, Jernstøber i Slagelse (1845), IX, 26.
 Rasmussen, Albertus, Bødkermester i Slagelse, IX, 42.
 Rasmussen, Elias, Gaardskarl i Slagelse (1740), VII, 117.
 Rasmussen, Jesper, Borger i Slagelse (1693), VII, 110.
 Rasmussen, Lars, Grd. paa Ormslev Mark (1837), VII, 70.
 Rasmussen, Lars, Tjenestekarlsmd. (1837), VII, 70.
 Rasmussen, Michel, Borger i Slagelse (1775), VII, 129.
 Rasmussen, P., Grd., Krøjerup, X, 14.

Rasmussen, Søren, Skræder af Ormslev (1837), VII, 65, 68, 70, 71, 75, 77.

Rauther, J. G., Kbm. i Slagelse (1804), VII, 133.

Ravn Hansen, Louise, Raderer, VIII, 169.

Reedtz, Peder, Kansler, VIII, 133.

Reisiger, Regimentsfeltskærer i Slagelse (1774), VII, 129.

Repholtz, A., Raderer, VIII, 169.

Reventlow, C. D. F., VIII, 10, 15, 17, 26.

Reventlow, J. L., VIII, 11, 23.

Reventlow, Vilhelmine, g. Holstein, VIII, 11, 14.

Richardt, Christian, VII, 181.

Ritler, Jocum Hansen, Pottemager i Slagelse (1764), IX, 21.

Rohte, H. C., Kbm. i Slagelse (1740), VII, 120.

Rolf Krake, VI, 20.

Rolfsen, Lieutenant i Slagelse (1772), VII, 128.

Romel, C. A., Skræder i Slagelse (1774), VII, 128.

Rosengaard, Tets, († 1583), VIII, 103.

Rosenkilde, C. N., Skuespiller, VII, 140.

Rostgaard, Fr., Amtmand, VII, 12, 18, 45.

Rudelbach, A. G., Præst, VII, 57.

Rump, Gotfred, Maler, VII, 169.

Rutkier, Sadelmager i Slagelse (1804), VII, 135.

Rye, Axel Graa, Prokurator i Slagelse (1833), VII, 132.

Rønne, B. T., Præst, VIII, 42.

Rønne, C. F., Præst, VI, 150, 153, 154, 156, 157, 158.

Rørdam, Peter, Præst, VI, 112, 141, 142.

S.

Sakse, VI, 3, 4, 7, 8, 12, 13, 14, 17, 19, 35, VII, 22.

Saltøft, Edvard, Raderer, VIII, 169.

Sandberg, C. N., Præst i Egeslevmagle, VIII, 74.

Sander, C. G., Præst i Egeslevmagle, VIII, 74.

Scheel, Holger, Stiftsbefalingsmand, VI, 164.

Schindel, Amtmand, IX, 10.

Schørring, J. N. L., Præst, VI, 113, VIII, 144.

Schnabel, Berent, Borger i Korsør (1663), VIII, 125.

Schnabel, Poul, Borger i Korsør (1686), VIII, 137.

Schou, Hans Abelin, Haandværker i Slagelse (1808), VII, 131.

Schou, H. H., Kbm. i Slagelse (1838), VI, 176.

Schoubølle, Seier, VI, 9, 16.

Schröder, Smedemester i Korsør, VII, 94, 95, 97.

Schröder, Charlotte, VIII, 140.

Schröder, Hans, Borger i Slagelse (1740), VII, 111.

Schröder, Ingeborg, VIII, 140.

Schröder, Ludvig, VIII, 146.

Schröder, Nikolaj, Snedkerme-

- ster i Ringsted (1839), VII, 97, 99, 100.
- Schubart, Tambour i Slagelse (1880), IX, 36.
- Schuster, Johan, Grenader, IX, 21.
- Schwartz, Marketender IX, 33.
- Schwartz, Fr., Raderer, VIII, 139, 155, 162, 163, 168, 169.
- Schwartzenhauer, A. W., Conditor i Slagelse (1828), VI, 167.
- Schvint, Christen, Hattemager i Slagelse (1740), VII, 120.
- Schyt, Handelsmand i Slagelse (1804), VII, 131.
- Schütte, Gudmund, VI, 28.
- Schönleben, Commandant, IX, 5.
- Seerup, Urnager i Slagelse (1830), IX, 24.
- Sevel, S. H., Præst i Egeslevmagle, VIII, 74.
- Severinsen, P., Præst, VI, 178, VII, 189, VIII, 185.
- Sigar, VI, 6, 7, 13, 15, 18, 20, 22, 24, 27, 29, VIII, 70, 71.
- Signe, VI, 3, 6, 7, 8, 16, 18, VII, 45, VIII, 70, 71.
- Sigurd Ring, VIII, 69.
- Sigvald, VI, 7, 15.
- Skadhauge, Poul, IX, 48.
- Skave, Birgitte, VIII, 97, 98.
- Skave, Herluf, VIII, 92, 94, 97.
- Skave, Jens, VIII, 93.
- Skave, Mourids, VIII, 93.
- Skave, Niels, VIII, 93.
- Skov, Niels, Parcellist, Slotsbjærgby Mark, IX, 44.
- Skovgaard, Joakim, VIII, 139, 159, 169.
- Skovgaard, Niels, VIII, 139, 159, 169.
- Skaarup, Chr. P., Lærer, IX, 54, 59, 62, 74.
- Skaarup, Cornelius, IX, 74.
- Skaarup, Otto, IX, 74.
- Skaarup, P. Lærer, Kjeldstrup, IX, 59.
- Skaarup, Peter, IX, 74.
- Skræppenborg, Peter Larsen, VII, 168.
- Smidt, Anders, Borger i Slagelse (1740), VII, 111, 113.
- Smidt, Kammerraad, Slagelse (1764), IX, 20.
- Smidt, Anthony, Kammerraad, Slagelse (1775), VII, 129.
- Sonne, Jørg. Val., Maler, VII, 167, 168, 169.
- Sorterup, Jørgen, VI, 163.
- Spleis, C., Præst, VI, 110, 112, 135, 146.
- Steenstrup, Resen, Maler, VIII, 169.
- Steenbuch, Hans, Student, senere Præst, VI, 34.
- Steffensen, Hans, Skomager i Slagelse (1804), VII, 131.
- Steffensen, Poul, Maler, VIII, 169.
- v. Stemann, Chr. L., Amtmand, VII, 66, IX, 25, 26.
- v. Stemann, P. Chr., Amtmand, VII, 135.
- Stenholm, Farver i Slagelse (1740), VII, 124,

- Stenhusen, Michel, Borger i Slagelse, VII, 123.
- Stephansen, Anders, Børnehjemsforst., VI, 117, 132, 133, VII, 180, VIII, 28, o. flg., IX, 53, 66, 73, 75.
- Stephansen, Dorthea, VIII, 28, 29.
- Stig, Marsk, VI, 83.
- Stolpe, Farver i Slagelse (1804), VII, 133.
- Stolpe, Lieutenant, VII, 135.
- Strande, Peter, Skrædder i Slagelse (1804), VII, 127, 133.
- Strøg, Jacob, Tømmermand i Slagelse (1725), IX, 11.
- Stub, Madam, VII, 127.
- Stub, Niels Hansen, Borger i Slagelse (1774), VII, 129.
- Stub, Niels Sørensen, Købm. i Slagelse (1740), VII, 116, 117, 119, 122.
- Stub, Søren Nielsen, Borger i Slagelse (1700), VII, 122
- Sunesøn, Peder, VIII, 104.
- Suur, Hans, Borger i Slagelse (1740), VII, 111.
- Sven Grathe, VI, 83.
- Svendsen, Anders, Landbrugs-lærer, IX, 54, 58, 61, 62, 67, 69.
- Svendsen, Michel, Murermester i Slagelse (1740), IX, 16.
- Svenningsen, Dorthea, VIII, 31.
- Svenson, O., VIII, 163, 169.
- Svitzer, J. E., Provst, VII, 50.
- Søren Raadmand, af Korsør (1663), VIII, 117, 119.
- Sørensen, Borger i Slagelse (1804), VII, 135.
- Sørensen, Smed i Slagelse (1860), VII, 140.
- Sørensen, Albrekt, VI, 110.
- Sørensen, Chr., fra Svalebølle, Elev paa Hindholm, IX, 60.
- Sørensen, Chr., Pottemager i Slagelse (1774), VII, 128, 131.
- Sørensen, Jens, Ølhandler i Slagelse, IX, 33.
- Sørensen, Niels, Grd. i Ørslev, IX, 47.
- Sørensen, Rasmus, Lærer i Venslev, VI, 149, 150, 158, 159, VII, 61, 68, o. flg., 180, VIII, 4, 28.
- Sørensen, Rasmus, Kbm. i Slagelse (1804), VII, 131.

T.

- Tanning, J. P., Præst i Bringstrup, VIII, 61.
- Teglbjerg, C. Stubbe, Raderer, VIII, 169.
- Terkelsen, Enevold, Præst, VIII, 147.
- Thaarup, Thomas, VIII, 57.
- Theilmann, Jørgen, Præst, VIII, 182.
- Thite, Frue, fra Egeslevmagle, VIII, 75.
- Thomsen, Adam, Silkebaandsvæver i Slagelse (1804), VII, 131.
- Thomsen, Cyklehandler, VII, 10.
- Thomsen, Carl, Maler, VIII, 169.
- Thomsen, Johan, Handskemager i Slagelse (1722), VII, 124, IX, 10.

Thomsen, Kargaard, Kbm., VII, 133.
 Thorsen, Politibetjent i Slagelse (1804), VII, 132.
 Thott, Ove, Ejer af Eskildstrup, VIII, 100.
 Thuesen, Prokurator af Skelskør, VI, 160.
 Thurah, cand. theol., VI, 112, IX, 62, 71, 72.
 Thygesen, H., Præst i Bringstrup, VIII, 61.
 Thyra, Prinsesse, IX, 36.
 Tidemand, norsk Maler, VII, 167.
 Tobiesen, L., Præst, IX, 85.
 Torp, Borgmester i Korsør, VII, 16.
 Trap, Johan Adam, Grovsmed i Slagelse (1764), IX, 20.
 Trolle, Byrge, VIII, 95.
 Tryde, H. K., Præst, VI, 111, 148.
 Tved, Knud, Borger i Korsør (1663), VIII, 125.
 Tved, Anders, Borger i Slagelse (1740), VII, 123.
 Tønsberg, Fru, i Slagelse (1774), VII, 128.

U.

Uldall, Musæumsassistent, VIII, 184.
 Ussing, Christen, Karetmager i Slagelse (1804), VII, 131.
 Ussing, H., Dr. phil., VI, 21, 179, VII, 190, 191.

V.

Valdemar, d. 2., IX, 29.

Valentin, Peter, Grd. i Sørby-magle, IX, 86.
 Vedel, Anders Sørensen, VI, 4, 8, VII, 22.
 Vedel, Johannes, Smed, Høve, VII, 190.
 Verlig, J. F., Apotheker i Slagelse, VII, 120, 127.
 Vermehren, J. F. N., Maler, VII, 104.
 Vilhelm, Abbed, VII, 40.
 Vilhelm, Biskop, VII, 41.
 Vilhelmine Caroline, Prinsesse, IX, 20.
 Villadsen, Peder, Præst, IX, 5.
 Villadshøj, N., Mag., VIII, 74.
 Villumsen, Henrich, Borger i Slagelse (1557), VI, 162.
 Vohnsen, Markus, Borger i Slagelse (1696), VII, 110, IX, 8.
 Vohnsen, Rasmus, Borgmester i Slagelse, VII, 113, 121, IX, 12, 14, 16, 17.
 Völkers, Johan, Landøkonomi-inspektør, VI, 100.

W.

Wad, M., Præst i Korsør, VIII, 179, 180.
 Wadskiær, Læge (1740), VII, 32.
 Wagnblast, Maler, IX, 48.
 Wallenstein, VIII, 99.
 Wellejus, Borger i Slagelse, VII, 126.
 West, Otto, Præst i Bringstrup, VIII, 61.
 Westergaard, H. V., Raderer, VIII, 169.

Wiccart, Søren, Præst, X, 47.
 Wieregg, Etatsraad, VII, 110.
 Wilhelm VII, Landgreve af Hesse-Cassel, VIII, 135.
 Wilhelmine Julie, VIII, 11.
 Wilhelm, Peter, Raderer, VIII, 169.
 Willumsen, Jens, Pottemager i Slagelse (1764), VII, 129, IX, 20.
 Willumsen, J. F., Maler, VIII, 169.
 Winther, J. C. L., Præst, VII, 176.
 Winther, C. A., Præst, IX, 44.
 Winther, Christian, Degn, X, 36.
 Winther, T., Præst, VI, 178.
 Withouts, Glarmester i Slagelse, IX, 38.
 Worm, Christen, Biskop, X, 36.
 Worm, Ole, VI, 4, 9, 10, 70.
 Worsaae, J. J. A., VII, 22.
 Waarsøe, Procurator i Slagelse (1890), VII, 130.

Z.

Zacariasen, Bent, Borger i Korsør (1740), VII, 123.
 Zefstien, Morten, Borger i Slagelse, VII, 129.
 Zeuthen, F. L. B., Præst, VIII, 178.
 Zeuthen, Fr., Stiftsprovst, VIII, 178.

Ø.

Øjler, Borger i Slagelse (1774), VII, 129.
 Øllgaard, Borgmester, IX, 34, 35.
 Ørsted, A. S., VIII, 14, 44.
 Ørsted, C., S., Præst, VII, 121, 124.
 Østed, Ane Kristine, Jordemoder, VII, 70.
 Østed, Hans, af Vemmelev, VII, 65, o. flg.
 Østrup, Johan Peter, Præst, VII, 51, 56, 57, 60.

 Stedfortegnelse.

A.

Aalborg, VIII, 29, 31, 33.
 Aalekisten, VI, 57.
 Aastofte, VIII, 91, 102, 103.
 Agersø, VIII, 141, 164.
 Agerup, VII, 159.
 Alhøj, VI, 60.

Allindelille Skov, VI, 14, 27.
 Allindemagle, X, 5, 10, 11, 13.
 Almstofte, VIII, 103-04, X, 7.
 Alslevgaard, VI, 97, 107.
 Alsted, VI, 9, 15, 18, 22, VII, 15, VIII, 60, 61, X, 35.
 Alsted Skov, VI, 11.

Altartofte, VIII, 104.
 Antvorskov, VI, 39, 66, 100, VII,
 66, 71-73, 80, 138, VIII, 132,
 IX, 20.
 Appelsberg, VII, 66.
 Arløse, VII, 145, 150, 152, 155.
 Arløsetorp, VII, 160.
 Arnehavehuset, VII, 86.
 Asgilstorp, VIII, 92.
 Askov, VIII, 138-140, 146, 147,
 151, 153-54, 157-58, 160-163,
 166.
 Assens, VII, 50.
 Augustenborg, VIII, 179.
 Augustendal, VIII, 176.
 Aversi, X, 12.

B.

Baarse, IX, 76.
 Baashøj, VI, 60.
 Badstuen (v. Korsør), VI, 42.
 Bakkehus (v. Vejen), VIII, 165.
 Bakkendrup, VII, 57.
 Baldersbrønde, VII, 4.
 Baremøse, VIII, 91, 105.
 Basnæs, VIII, 73, 124.
 Basnæs fjord, VIII, 130.
 Bavelse, VI, 132, VIII, 105.
 Bavnehøj, VI, 60.
 Benløse, VII, 25, 97, VIII, 105.
 Benslev, VII, 155.
 Bergen, VII, 72.
 Bjerget, VI, 59.
 Birgittes Kilde, VII, 30.
 Birkemose, VI, 56.
 Bisserup, VI, 149, 158, VII, 69,
 71, 144, 160, VIII, 124.
 Bisseruphavn, VIII, 130.
 Bistrup, VII, 160.

Bjergby, VII, 65, 66, 69, 73.
 Bjernede, VI, 122, 129, 144, X,
 37, 39.
 Bjørnebæk, VII, 144.
 Bjørns Kilde, VI, 56.
 Blaagaards Seminarium, VIII,
 145.
 Bondensbjerg, VI, 60.
 Bonderup, VI, 45, 58, 67.
 Bonderupgaard, VI, 60, 62, 67.
 Bonderup Mark, VI, 44.
 Borreby, VII, 34, 37, VIII, 72,
 73, 172.
 Borup, X, 6, 8, 14.
 Borød, VII, 104.
 Boslunde, VII, 31, 35, 46, 175,
 VIII, 72, IX, 86.
 Bramming, VIII, 123.
 Brandholt, VII, 160.
 Brattingsborg, VI, 83.
 Bregentved, VI, 97, 100, 103,
 105, 108, 109.
 Breyens Banke, VI, 60.
 Bringstrup, VI, 4, 6, 13, 18, 23,
 27, 29, 178, VIII, 60, 61, 64,
 67, 69, 185, X, 7, 12, 14, 35,
 37.
 Brixes Kilde, VII, 30.
 Broby, VI, 112, 113, 117, 124,
 125, 129, 133, 138, 142, 143,
 148, VII, 44, X, 13.
 Brodal, VIII, 90.
 Bromme, IX, 79, X, 14, 36.
 Brorup, VII, 159.
 Brunemose, VII, 160.
 Brædstrup, VII, 52.
 Brændemose, VI, 56.
 Brøderup, IX, 72.
 Brøsi Kilde, VII, 30.

Busohusbjerg, VI, 60.
 Bælum, VIII, 30.
 Børsnags Mose, VI, 58.
 Børstofte, VIII, 103.

C.

Cassebjerg, VI, 60.
 Catrineholm, VII, 100.
 Charlottendal, VIII, 176.
 Christianssæde, VIII, 10.
 Clemensbjerg, VI, 59.
 Coursen, VI, 39, 40, 50, 52, 54,
 64, 65.

D.

Dalby, VI, 105, 133.
 Danevirke, VIII, 143.
 Drekkelsbjerg, VI, 59.
 Dybekjær, VI, 57.
 Dyppeftoft, VI, 38.
 Dyrehoved, VI, 67,
 Dyrehovedsgaard, VI, 38, 39,
 45, 47, 48, 54, 67.
 Døjringe, IX, 72.

E.

Ebberup, VI, 172, 175.
 Egebjærsgbanke, VI, 60.
 Egebjærsgmose, VI, 58.
 Egerup, VI, 13.
 Egeslev, VII, 155.
 Egeslevlille, VIII, 72.
 Egeslevmagle, VII, 14, 153, VIII,
 58, 59, 71-75, 78, 79, 170,
 172, 174, 175.
 Egholm, VIII, 99.
 Egø, VI, 39, 45, 48.
 Egø, Lille, VI, 48.
 Ellemose, VI, 58.

Elmehøj, VI, 17.
 Elmerhøj, VI, 18.
 Enghaven, VII, 144, 146, 151,
 152, 153.
 England, VI, 101.
 Englerup, VI, 8, VIII, 70.
 Enø, IX, 48.
 Eskildstrup, VIII, 92, 98-101,
 IX, 78.
 Espe, VII, 52, 54.
 Estrup, X, 12.

F.

Faarstrup, VIII, 173.
 Faarup, VIII, 142.
 Falkenstein, VII, 30.
 Falster, VIII, 21.
 Farringløse, VIII, 105.
 Faxe, VIII, 95.
 Fensmark, X, 9, 10.
 Fjenneslev, VI, 3, 13, 16, VIII,
 60, 70.
 Fladbjerg, VI, 59.
 Flakkebjerg, VI, 179, 180, VII,
 94, 95, 180, VIII, 35.
 Flenstofte, VII, 160.
 Fodby, VII, 34, 158.
 Fodby Old, VII, 160.
 Fogedby, IX, 48.
 Forlev, VI, 37, 51, VII, 50, 70,
 71, 73, 75, VIII, 173.
 Frankerup, VIII, 72, 73.
 Frankrig, VIII, 98.
 Frederiksborg, IX, 4.
 Frederikskilde, VI, 112, 114,
 121, 122, 123, 125, 130, 131,
 133, 138, 142, 143, 145.
 Frederikslund, VII, 138.
 Fredsgaarde, VIII, 91, 93, 94,

95, 96, 101, 102, 105, X, 5,
8, 9, 10, 11.
Frerslev, VI, 106.
Fridtzgaard, VIII, 97.
Friebedet, VI, 36, 58.
Frølund, VI, 37, 38, 50, 56.
Frølund Fed, VI, 37, 51.
Frølund Mark, VI, 51, 54.
Frørup, VIII, 142.
Frøsmose, X, 12.
Fuglebjerg, VII, 55, 103, 158,
180, IX, 74, 96.
Fuirendal, VIII, 25, 27, 28, 34,
37.
Fuldby, VI, 122, 129, 136, 137,
148, X, 37.
Fyn, VIII, 21, 22.
Førslev, VII, 155, IX, 72, 76,
X, 6.

G.

Gaasemose, VI, 57.
Gadekærgaard, VI, 23.
Galgehøj, VI, 8.
Galiebierget (ved Sigersted), VI,
8.
Galle-Marken, VI, 58.
Gamtofte, VII, 50, 51.
Garvergaarden (i Slagelse), VI,
171.
Gedehuset, VIII, 124, 129.
Gentofte, VII, 184, 188.
Gerdrup, VII, 46, 173, VIII, 73,
77, 173.
Gerlev, IX, 48.
Giermershøjen, VI, 18.
Gieshøj, VII, 16.
Gimlinge, VI, 85, 86, VII, 71,

73, 79, 87, 91, 155, 171, 175,
VIII, 74, X, 9.
Gimlingetorp, VII, 80.
Gislinge, IX, 51.
Gisselfeldt, VII, 181, VIII, 95,
136.
Gjærshøj, VI, 166.
Glavendrup, VI, 26.
Glim Bom, VII, 96.
Glückstadt, VIII, 132.
Gneveskov, VI, 38.
Gneveskov Kær, VI, 56.
Gneveskov Mark, VI, 39, 49.
Godskalk, VI, 39, 49.
Grimstrup, VII, 160.
Gryntebjerg, VII, 169.
Grædende Kilde, Den, VII, 46.
Græsted, VII, 5.
Guderup, VII, 160.
Gumperup, VII, 160.
Gunderslev, VII, 144, 155.
Gunderslevholm, VIII, 71, 77,
IX, 81.
Gunderslev Skov, VI, 132.
Gyldenholm, VI, 94, VII, 79,
80, 95, 100, 176.
Gyldenløves Høj, X, 9.
Gyrstinge, VI, 178, VII, 97, VIII,
103, X, 5, 8, 10, 11, 12.
Gyrstinge Kilde, VII, 42.
Gørlev, VII, 57.
Gørslev, X, 6, 7, 8, 9, 12, 14.
Göttingen, VIII, 11.

H.

Haarslev, VI, 150, 152, 153, 154,
157, VII, 36, 62, 65, 66, 155,
184, 185.
Haarslev Høj, VII, 36.

- Hagbards Høj, VI, 6, 9, 16.
 Hagehøj, VI, 9, 16, 17, 20.
 Hagenskov, VII, 153, 159, 160.
 Hagedsted, VI, 12.
 Hakehøj, VI, 15.
 Haldager, VII, 158.
 Haldagerlille, IX, 93, 96.
 Halkevad, VII, 189.
 Halle, VIII, 39.
 Hallebolis Hule, VI, 59, 62.
 Halleby Aa, VI, 12.
 Halseby, VI, 56.
 Halseby Mark, VI, 38, 39.
 Halseby Sø, VI, 37, 57, 60.
 Halskov, VI, 39, 40, 41, 42, 49,
 50, 54, 55, 59.
 Halskov Overdrev, VI, 51.
 Halskov Rev, VI, 53.
 Halsted, VII, 157.
 Hammer, VII, 160.
 Hammersholt, VII, 182.
 Hamunds Vig, VI, 7.
 Hanebjerg, VI, 60.
 Haneklint, VI, 39, 49.
 St. Hans Kilde, VII, 27.
 Hansckægs Banke, VI, 59.
 Haraldsted, VI, 12, 22, 148, 178,
 VII, 189, VIII, 60, X, 5, 11,
 14.
 Haraldsted Langsø, X, 6.
 Haraldsted Mark, VII, 25.
 Haraldsted Skov, VII, 22, 24.
 Harelose, VI, 13.
 Harelosebanken, VI, 14.
 Harrested, VIII, 136.
 Harrested Aa, VII, 144, 147,
 157, 160.
 Haslev, VI, 178, X, 5, 7.
 Hastrup By, VI, 106, 107.
 Haugbyrd, VI, 9, 20, X, 8.
 Havebjerg, VI, 59.
 Have Mølle, VI, 19.
 Heidelberg, VIII, 98.
 Held-Eng, VI, 13, 14, 20, 28.
 Helenes Grav, VII, 8.
 Helenes Kilde, VII, 5, 8, 11, 19,
 32.
 Helleagre, VI, 13.
 Helleholm, VI, 13.
 Hellekær, VI, 13, 27.
 Hellig Ande's Kilde, VII, 9, 11,
 IX, 44.
 Hellig Daas Kilde, VII, 34, IX,
 48.
 Hellighuset (i Bringstrup), VI,
 13.
 Hellig Kors Kilde, VII, 31.
 Helsingør, VI, 31.
 Helvedes Kedel, VI, 13, 27.
 Hemmeshøj, VII, 48, 51, 60, 63,
 67, 70, 73, 78, IX, 34.
 Herlufmagle, VII, 35, X, 8, 12.
 Herlufsholm, VIII, 98, 185.
 Herlufsholms Kilde, VII, 39.
 Herlufstrup, VIII, 103.
 Herning, VIII, 147.
 Herrested, VIII, 100.
 Hesselager, VIII, 141, 147.
 Hesselbjerg, VI, 59, 105.
 Hesselby, VIII, 72.
 Hestehaugen, VI, 36, 57, 60, 66.
 Hillerslev, VII, 52.
 Hindholm, VI, 132, VIII, 23,
 IX, 50, o. flg. 56, 61, 66, 70,
 80, 83, 85, o. flg. 91.
 Hittinge Kilde, VII, 29, IX, 48.
 Hjelmøllille, VIII, 104.

- Hjlemsømagle, VIII, 104, 105, X, 12-14.
 Holbæk, VI, 166, IX, 77.
 Holløse, VII, 150, 152, 155.
 Holmstrup, IX, 43.
 Holsteinborg, VI, 134, 149, 150, 151, 152, 157, VII, 62, 66, 71, 74, 75, VIII, 1, 9, 12, 73, 78.
 Holsteinsminde, VI, 132, VII, 180, VIII, 35, IX, 59, 63, 73, 76.
 Holsten, VI, 101, VIII, 5.
 Horne, VIII, 182.
 Horsetofte, VIII, 102, 103, 104.
 Horsetoftbæk, VIII, 104.
 Hulby, VI, 36.
 Hulby Mark, VI, 36, 50.
 Hvenemosegaard, VIII, 141.
 Hvirring, VIII, 146.
 Hyllested, VII, 62, 66, 157, 180, 182, 183, 185, 186, VIII, 1, 2, 26, 27, 73, 74, 75.
 Hyllinge, VII, 144, 150, 151, 155, 160.
 Hærvig, VI, 12, VIII, 60.
 Höganas, VII, 188.
 Højbjerg, VII, 160.
 Højbjerg, VI, 59.
 Høje Eskebjerg, VI, 59.
 Højefaldsbjerg, VI, 59.
 Høje Olderne, VI, 59.
 Højklint, VI, 59.
 Højstrup, VIII, 73.
 Høllinge, VII, 152.
 Hømb, X, 5, 6, 14.
 Høneklint, VI, 83.
 Høng, IX, 51, 73, 85.
 Hørholm, VIII, 60.
 Høsten By, VI, 106.
 Høve, VI, 150, 153, 177, VIII, 36, 42, 53.
 Høvsbjerg, VII, 145, 147, 150.
- I.
- Ipskærgaard, VI, 23.
 Isted, VII, 179.
- J.
- Jens Jacobsens Park, VI, 42, 55.
 Jernbjerg, VII, 70, 100.
 Jernstrup, VII, 159.
 Jonstrup, VII, 180, VIII, 30.
 Juellinge, VI, 97.
 Juellund, VIII, 103.
 Jydstrup, X, 9, 10.
 Jylland, VI, 20.
 Jælinge, VII, 155.
- K.
- Kallen, VII, 45.
 Kallundborg, VI, 12, VIII, 60.
 Kallundborg Fjord, VI, 12.
 Kalvehøj, VI, 8.
 Kanehøj, VIII, 73.
 St. Karens Kilde, IX, 47.
 Karise, VI, 143, VIII, 91, IX, 75.
 Karrebæk, VI, 134, VII, 150, 158, 180, IX, 48.
 Karrebæksminde, VIII, 60.
 Karrebækstorp, VI, 92, VII, 160.
 Kastrupgaard, VII, 25.
 St. Kelds Kilde, VII, 20.
 Keldstrup, VI, 178.
 Keldstrup Kilde, VII, 12, 18.
 Keldstrup Mark, VII, 21.
 Kellegaard, VII, 22.
 Kiel, VIII, 9, 11, 134.

- Kiellinghoved, VI, 50.
 Kildehøj, VI, 60.
 Kildentofte, VII, 42.
 Kindertofte Kilde, VII, 42.
 Kippinge, VII, 6.
 Kirkebjerg, VI, 59.
 Kirkerup, VI, 178, VII, 5, 79,
 82, IX, 94, 96.
 Kirkerup Hospital, VII, 12, 17.
 Kirkerup Kilde, VII, 12, 19.
 Kirkerup Kirke, VII, 14.
 Kirkestillinge, IX, 59, 60.
 Kirsten Pils Kilde, VII, 11.
 Kjelderød, VII, 160.
 Kjeldstrup, IX, 59.
 Kjelshøj, VIII, 146.
 Kjærteminde, VI, 166, 169.
 St. Klemens Kilde, VII, 33.
 Klintekilden, VII, 37.
 Klippede, X, 6, 9, 10.
 Knollehøj, VI, 8.
 St. Knuds Kilde, VII, 39, IX,
 44.
 Kolde Kilde, VII, 38, 45.
 Koldekildegaard, VII, 39.
 Kongebroen, VI, 39, 48, 49, 50.
 Kongens Kilde, VII, 45.
 Kongskilde, VII, 41, 42.
 Koppelgaard, IX, 60.
 Korsør, VI, 31, 35, 61, 178, VII,
 16, 74, 75, 94, 95, VIII, 115,
 116, 120, 122, o. flg., 179,
 180, IX, 5.
 Korsør Fjord, VI, 53.
 Korsør Fæstning, VI, 41, 65, 69.
 Korsør Havn, VI, 64.
 Korsør Kirke, VI, 68.
 Korsør Ladegaard, VI, 39, 67.
 Korsør Præstegaard, VI, 68.
 Korsør Raadhus, VI, 69.
 Krabbesholm, VII, 164.
 Kragerup, VII, 138.
 Kristiansfeldt, VII, 73.
 Kristianshavn, VII, 60.
 Krukkenborg, VII, 38.
 Krummerup, VII, 55, 160.
 Kulshøj, VI, 60.
 Kundby, IX, 51.
 Kvandløse, IX, 77.
 Kvislemark, VII, 158.
 Kværkeby, VIII, 103, X, 5, 8, 10,
 12.
 Kværkeby Mark, X, 12.
 Kyse, VII, 158.
 København, VII, 95, 176, 178,
 VIII, 12, o. flg., 58, 123, 126,
 132, 135, IX, 48.
 Køge, VIII, 132.
- L.
- Ladby, VII, 158.
 Ladegaarden, VI, 38.
 Lammemose, VIII, 70.
 Landsgrav, VII, 9, 71, VIII, 184,
 IX, 44, 87.
 Landskrona, VIII, 126.
 Langeland, VIII, 21, 141.
 Ledreborg, VI, 32.
 Leipzig, VIII, 39.
 Lejerophøj, VI, 60.
 Lejre, VI, 20, 22, VII, 156, X,
 6, 10.
 Lejsøen, VI, 40, 54.
 Lerchenborg, IX, 30.
 Levetofte, VIII, 103.
 Lilleaaen, VIII, 90.
 Lillerød, VII, 182.
 Lillø, VI, 39, 47, 48.

Lindebjerg, VI, 86.
 Loddenhøj, VIII, 90.
 Lolland, VIII, 21.
 Longebjerg, VI, 60.
 Lovsøen, VI, 42, 54, 55.
 Lund, VII, 160.
 Lundforlund, VII, 15.
 Lundhøjsmose, VI, 58.
 Lungén, VII, 144.
 Lygtebanken, VI, 59.
 Lygten, VI, 94.
 Lykkegaard, VI, 8.
 Lyngby, VIII, 73.
 Lyngbygaard, VIII, 73.
 Lyngby Landboskole, VIII, 179.
 Lyngé, VI, 110, 114, 134, 145,
 148, VII, 15, 41, IX, 96, X,
 36, 44, 45.
 Lystager, VII, 80.
 Løvegaard, VII, 138.

M.

Magdeburg, VIII, 100.
 Magleby, VIII, 74, 75.
 Maglemose, VI, 58.
 Magleø, VI, 39, 48.
 Malmø, VIII, 126.
 Marielyst, VI, 111, 128, 131,
 148.
 Markmose, VI, 58.
 Marvede, VII, 158.
 Melskovbjerg, VI, 59.
 Menstrup, VII, 160, IX, 91.
 Mertebjerg, VI, 60.
 Mertes Kilde, VII, 35.
 Middelfart, VIII, 146.
 Moeskov, VI, 14.
 Mogenstrup Kilde, VII, 7.
 Monstrup, VII, 16.

Mortenstrup, X, 10, 14.
 Mulstrup, X, 7, 9, 12, 13.
 Munkebjergby, X, 36.
 Munkehave, VI, 19.
 Musholm, VI, 51.
 Myrdeskoven, VII, 25.
 Møllebjerg, VI, 38, 60, 63.
 Møllegaard, VIII, 104.
 Mølleholm, VIII, 104.
 Mørkekilde, VI, 166, VII, 16.

N.

Natravnehullet, VI, 18.
 Neble, VI, 180.
 Nerverstorf, VIII, 8.
 Nordbjerg, VI, 59.
 Nordenbjergs Mose, VI, 56.
 Nordrup, VII, 138, X, 7.
 Nordruplund, VII, 62.
 Nordtved, VII, 158.
 Nyborg, VI, 42, 46, 47, 54, 67,
 178, VIII, 141.
 Nyby, IX, 77.
 Nyrup, VII, 160.
 Nye Vangs Banker, VI, 60.
 Næblerød, VII, 160.
 Næsby, IX, 53.
 Næstved, VI, 31, 166, VII, 39,
 158, VIII, 130, 175, IX, 95.
 Nørre-Ullebjerg, VI, 59.

O.

Odense, VI, 169, VIII, 126, 146.
 Olhøj, VI, 59.
 Olhøjs Kilde, VI, 56.
 Omø, VIII, 138, 140, 141, 148,
 149, 164, 166, 168.
 Ormitslev, VI, 37, VII, 65, 68,
 70, 71, 73, 75.

Ousted, X, 5, 6, 7, 9, 10.
Ousted Kro, VII, 96.

P.

Pallebanken, VI, 59.
Paris, VIII, 98.
Pebringe, VII, 30, 155.
Pedersborg, VI, 137, 142.
St. Peders Kilde, IX, 48.
Pibeholm, VII, 11.
Præstebæk, VIII, 26.
Præstø, IX, 76.
Purbjerg, VI, 59.

R.

Raabjerg, VIII, 173.
Rappenborg, VII, 80.
Raschenberg, VI, 46.
Ravnø, VIII, 26.
Ravnebjerg, VII, 160.
Ravnholt, VIII, 100.
Ravnstrup, VIII, 103.
Rejnstrup, VII, 160.
Rendsborg, VIII, 134.
Revet, VI, 59.
Ribe, VIII, 30.
Ringsted, VI, 6, 19, 21, 22, 111,
VII, 23, 24, 93, 94, 96, 97,
100, VIII, 58, 59, 69, 95, 132,
135, 136, IX, 95.
Ringsted Kloster, VIII, 96.
Ringsted Klostermark, X, 12.
Ringsted Landsogn, X, 12.
Rodenburg, VIII, 30.
Roldagers Dyst, VI, 59.
Rolfsted, VI, 22.
Rolighed (i Sorø), VIII, 178,
180.
Ronehøj, VI, 60.

Roskilde, VII, 42, 96, VIII, 12,
60, 135, 136, IX, 95.
Rosted, VII, 157.
Rosted Mark, VII, 100.
Rude, VI, 153, 154, VIII, 53.
Rudkøbing, VIII, 21, 22.
Ryslinge, VIII, 142, 145.

S.

Saltø, VII, 35, 144, 147, 158.
Samsø, VI, 83.
Sandby, X, 6, 8, 71.
Sedan, VIII, 98.
Serridslev, VI, 135.
Sigaroldene, VI, 21.
Sigers Led, VI, 6.
Sigersted, VI, 3, 4, 6, 7, 8, 9,
10, 11, 12, 13, 17, 20, 21, 22,
24, 26, VIII, 60, 61, 64, 66,
67, 70, X, 35.
Sigersted Kilde, VII, 44.
Signes Bur, VI, 6, 10.
Sinimerbølle, VIII, 21, IX, 60,
86.
Siwerstedt, VIII, 8.
Sjælland, VI, 12, VIII, 21, 175.
Skaarup, VII, 182.
Skade-Mose, VI, 57.
Skafterup, VII, 160.
Skede, VI, 20.
Skederne, VI, 12.
Skedevi, VI, 28.
Skee, VI, 12, 13.
Skellerød, VI, 22, VIII, 61.
Skelskør, VI, 160, VII, 37, 38,
76, 180, VIII, 58, 72, 74, 129,
130, 138, 140, 148, 165, 174,
175.
Skibholm, VIII, 123, 129.

- Skibsted, VIII, 29.
 Skinlingsbjerg, VI, 60.
 Skive, VII, 164.
 Skjellerød, VIII, 68.
 Skjoldnæs, VIII, 96.
 Skjoldnæsholm, VII, 26, VIII, 60.
 Skovsgaard, VII, 84.
 Skraverup, VII, 160.
 Skørpinge, VII, 30, 31, 38, 62, 155, 189.
 Slægelse, VI, 51, 66, 86, 162, 171, VII, 51, 73, 75, 100, 105, 139, VIII, 41, 58, 71, 129, 131, 134, 136, 175, 176, 184, IX, 3, 4, 11, 12, 13, 20, 25, 28, 29, 38, 40, 41, 42, 45, 46, 56, 95, X, 37, 38, 39, 42.
 Slangerup, VI, 31.
 Slimminge, X, 5, 9.
 Slimminge Bymark, X, 7.
 Slotsbjergby, VII, 39, 51, 60, 62, 63, 65, 69, 70, VIII, 41, IX, 44, 45, 46.
 Sludstrup, VII, 30, 60.
 Smidstrup, VIII, 72, 73, 75.
 Snagekær, VI, 56.
 Sninge, VII, 155, IX, 47.
 Sneslev, Ø. Flakkebj. Herred, VII, 155.
 Sneslev, Ringsted Herred, VIII, 89, 91, 92, 94, 100, X, 7, 8.
 Solbjerg, VII, 138.
 Sophiedal, VI, 97, 100, 106.
 Sorø, VI, 4, 31, 122, 128, 131, VII, 104, 138, 164, VIII, 59, 60, 67, 92, 177, 178, 182, 184, IX, 95.
 Sorø Kloster, VIII, 96.
 Spjellerup, VI, 151, 155, VII, 160.
 Spragelse, VIII, 105.
 Sprettinge, VI, 106.
 Sprogø, VI, 45, 59, VIII, 141.
 Stakkelshøj, VI, 60.
 Stanghøj, VI, 18.
 Stege, VI, 132.
 Stenbæksholm, VII, 160, IX, 86.
 Stenkelshøj, VI, 60.
 Stenmagle, X, 43, 45, 46, 49.
 Stibjerg Mark, VI, 51.
 Stignæs, VII, 37, VIII, 175.
 Stillinge, VII, 33, IX, 52.
 Stillinge Fjord, VI, 37, 51, 52, 53.
 Stoense, IX, 60.
 Stokkebæk, VIII, 141.
 Stolpekilde, VI, 54.
 Store Bælt, VI, 45.
 Stralsund, VIII, 99.
 Strandbæk, VI, 36, 37.
 Strassburg, VIII, 98.
 Strenghøjgaard, VIII, 147.
 Stubager, VI, 60.
 Stubberup, VII, 160.
 Stude Mark, VII, 49, 70, 71, 73.
 Susaaen, VI, 12, 15, 17, 22, VII, 144, 147, VIII, 91.
 Svalebølle, IX, 60.
 Sveltholm, VI, 36, 44, 50, 54, 60.
 Svendborg, VIII, 141.
 Svendstrup, VI, 38, 40, 50, 51, 56, VIII, 70.
 Sværtekilden, VII, 22, 24, 25, 29.
 Syllinge, VII, 155.
 Sæby, VII, 68, 69.

Sødinge Højskole, VIII, 144.
 Sønderjellinge, VII, 35.
 Søskeer, VI, 42, 58, 62.
 Sønder Bjærge, IX, 47.
 Sønder Ullebjergr, VI, 59.
 Sørbymagle, VI, 85, VII, 88, 95,
 96, 100, IX, 86, 94, 96.
 Søren's Kilde, St., IX, 43.
 Sørup, VIII, 104.
 Søltofte, VIII, 103.

T.

Taagerød, VIII, 103.
 Taarnbjerg, VI, 35, 60, 63.
 Taarnborg, VI, 35, 47, 54, 64.
 Taarnborg Kirke, VI, 63, 69, 71.
 Taarnborg Kobbel, VI, 36, 50,
 60.
 Taarnborg Mark, VI, 57.
 Taarnborg Sogn, VI, 43, 44, 53.
 Taastrup Høj, VI, 111.
 Tase Mølle, VI, 132.
 Terndrup, VIII, 29, 30.
 Terslev, VII, 43, VIII, 91, X, 6,
 8, 11, 12.
 Testrup, X, 5, 7, 9, 10, 14.
 Testrup Bymark, X, 12.
 Thisted, VII, 51.
 Thors Agre, VIII, 69.
 Thurebyholm, VI, 97, 106.
 Tidselbro (Tislundbro?), VI, 13.
 Tjokholm, VI, 51, 60.
 Tingjellinge, VII, 15, 36, 62,
 180, 182, 183, 185.
 Tisvilde, VII, 4.
 Tjustrup, VI, 86, 124, 125, 130,
 132, VII, 160, IX, 93, 94, 96.
 Tjæreby, VI, 37, 51, 105, VIII,
 58, 72, 75.

Tjæreby Mark, VI, 39, 54, 56,
 57, 60.
 Tjæreby Nor, VI, 51.
 Toftekær, VIII, 61.
 Tolstrup, X, 5, 8, 9, 11.
 Topshøj, VII, 41.
 Topsore, VII, 41.
 Tornemark, VII, 144, 150, 158.
 Torpe Bymark, X, 6, 7.
 Tostrup, VII, 159.
 Tranderup, VII, 103.
 Tranderupgaard, IX, 45.
 Tranekær, VI, 166.
 Trolleborg, VIII, 11, 14, 22, 48.
 Tryggevælde, VI, 97.
 Trælleborg, VIII, 184.
 Tuel Aa, VI, 9.
 Tuel Sø, VIII, 67.
 Tune, IX, 52, 61.
 Tupkilde, VII, 43.
 Tvindelstrup, VIII, 90, 91.
 Tybjerg, VIII, 58, X, 10, 12.
 Tyvelse, VIII, 105.

U.

Ugtehøj, VII, 150.
 Uldum Højskole, VIII, 147.
 Ullemosen, VI, 56, 59.
 Ullerup, VII, 179.
 Ulstrup, VII, 103.
 Ulstruplund, X, 8.
 Uppsala, VII, 3.

V.

Vaarby Mark, VII, 63, 67, 70,
 71, 73.
 Vaasen, VIII, 124, 129.
 Vagtbanken, VI, 59.
 Valbrønde, VI, 11, 13, 14, 20,
 28.
 Valbrønden, VI, 6, VII, 44.

- Valdemars Gaard, VII, 46.
 Valdemars Kilde, VII, 45.
 Vallensved, VII, 158, 159.
 Vallinge, VII, 152, 155.
 Valsøgaard, VII, 189.
 Valsøllille, X, 5, 6, 9, 14.
 Valsømagle, VII, 189, X, 5, 6,
 7, 10, 13, 14.
 Vantinge, VII, 52.
 Vejlø, VII, 180.
 Vejstrup Højskole, VIII, 145.
 Vemmelev, VI, 37, VII, 49, 51,
 55, 56, 60, 62, 63, 67, 68, 69,
 70, 71, 73, 75, 78, IX, 51, 96.
 Vemmeløse, VII, 91, 155.
 Vendsyssel, IX, 43.
 Venslev, VI, 149, 150, VII, 61,
 62, 66, 68, 69, 71, 72, 73, 155,
 VIII, 1, 4, 28.
 Vesteregede, VII, 179.
 Vetterslev, VIII, 71, X, 7, 8, 12.
 Vibæk Kilde, VII, 26.
 Viemose, VI, 56.
 Vigersted, VI, 22, VII, 40.
 St. Vilhelms Kilde, VII, 40.
 Villadsensminde, VIII, 184.
 Vinding, VIII, 147.
 Vindstrup, VII, 160.
 Vinninge, VII, 150, 152, 155.
- Vollerup, VII, 35, 79, 81, 86, 88,
 100.
 Vordingborg, VI, 100.
 Voreby Bro, VI, 37, 39, 51.
 Vorgaard, VIII, 30.
 Vormark, VIII, 147.
 Vrangstrup, VI, 18, VII, 160,
 VIII, 60, X, 6, 8, 10.
 Vresen, VIII, 141.
 Værekilde, VI, 18.
- W.
- Water-Newerstorff, VIII, 5.
- Æ.
- Æbeltoft, VII, 40.
- Ø.
- Ødemark Kilde, VII, 39.
 Øllerup, VII, 160.
 Ørbæk, VIII, 142.
 Ørevadsgaard, VII, 189.
 Ørslev, VI, 178, VII, 27, 28, 29,
 155, VIII, 69, 75, IX, 47.
 Ørsløvunderskov, VI, 13.
 Østerhæsinge, VII, 50, 52, 54.
 Østerstillinge, IX, 61.
 Øxehoved, VI, 59.
 Øxenmose, VI, 57.

I Personlisten er optaget alle de i Aarbøgerne forekom-
 mende Navne, dog med Undtagelse af Navnene paa de i Afhand-
 lingen X, 16-34 omtalte Personer, der paa den ene eller anden
 Maade forbrød sig mod de gældende Love. I Stedlisten vil findes
 alle de i Aarbøgerne nævnte Steder med Undtagelse af de VIII
 111-114 optagne Betegnelser paa Marker og Vange og de i Af-
 handlingen X 1-15 nævnte Markstrøg, fra hvilken sidste Afhand-
 ling man har indskrænket sig til at optage Bynavnene.

Rettelse

til „Slagelse Bys Forsvar mod Ildløs og Vold“ i Aarbogen 1921,
Side 42.

Der bør læses:

Efter Kaptajn Møllers Død skiltes Brandkorpset fra Politi-
korpset og fik sin egen Chef, nemlig Kaptajn N. O. W. Dahl, som
særlig har Fortjeneste af Forbedringer ved Korpset. Efter ham
fulgte Bødkermester Albertus Rasmussen som Brandchef.

